

Výroční zpráva 2008

Obsah

Zoologické oddělení	3
Činnost zoologického oddělení	4
Veterinární péče	11
Výživa a krmení	14
Historický úspěch chovu žiraf	16
Lama alpaka a její chov	19
Sbohem, nosorožci	22
Odchov amazoňanů pomoučených	26
Projekt 100 ptačích budek	29
Zpráva o projektu PESISIR BALIKPAPAN (2007—2008)	32
Stavy zvířat k 31. 12. 2008	41
Odchovy	53
Ekonomické oddělení	55
Činnost ekonomického oddělení	56
Provozně-technické oddělení	59
Činnost provozně-technického oddělení	60
Vzdělávací a propagační oddělení	66
Činnost vzdělávacího a propagačního oddělení	67
Padíky pro alíky — český rekord v ústecké zoo	84
100 let od Lumpeparku k zoo	91
Personální obsazení	94
Údaje o zoo	96

**Zoologické
oddělení**

Činnost zoologického oddělení

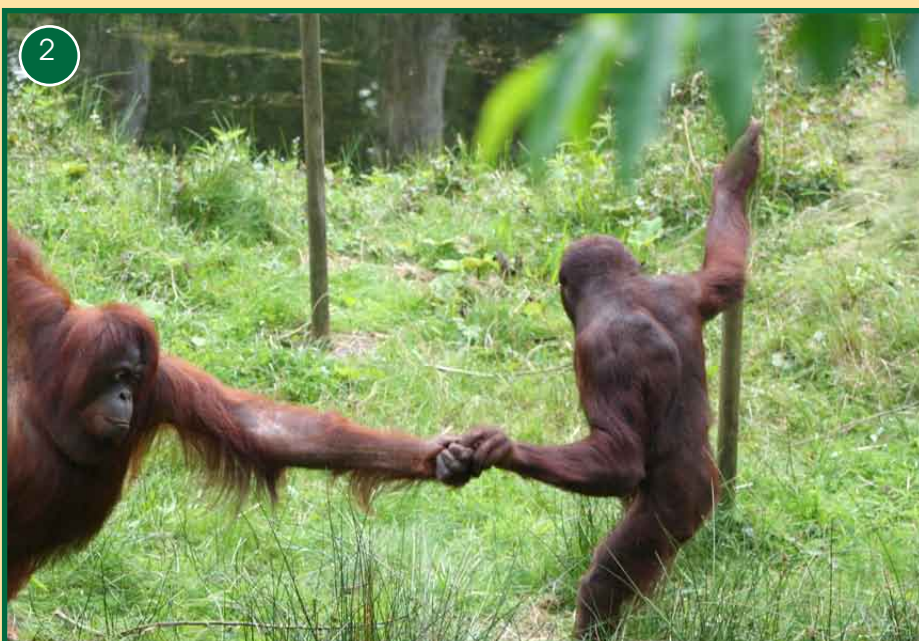
Ing. Petra Padalíková

V roce 2008 se podařilo dokončit výstavbu dvou nových chovatelských zařízení, která zásadní měrou přispěla ke zkvalitnění chovu příslušných druhů zvířat. V předjaří se veškeré pracovní úsilí soustředilo na dokončení pavilonu a úpravu přiléhajícího výběhu pro tapíry jihoamerické (**foto 1**). Celý komplex byl slavnostně otevřen u příležitosti zahájení letní sezony a stal se domovem nově sestaveného chovného páru tapírů a dvou kapybar. V druhé polovině roku jsme zahájili výstavbu neexpoziciční stáje pro nilgau pestré. Tyto mohutné asijské antilopy doposud obývaly jeden z travnatých výběhů v horní části zoo a na zimní období se přesouvaly do pavilonu nosorožců. Jejich stěhování bylo vždy spojeno s náročnou narkotizací a stresem zvířat, což se zpravidla neobešlo bez následných zdravotních komplikací. Nová stáj byla dokončena v termínu, a antilopy se tak poprvé nemusely přesouvat ze svého letního výběhu. Zásadní investiční akcí letošního roku byla poslední etapa rekonstrukce pavilonu šelem – výstavba nových venkovních výběhů pro levharty a tygry. První polovina roku byla věnována finalizaci projektové dokumentace a v říjnu započaly vlastní stavební úpravy. Šelmy by se měly dočkat tří přírodních výběhů na jaře příštího roku. V porovnání s loňským rokem došlo k navýšení počtu chovaných druhů zvířat o dva taxony. K 31. 12. 2008 naše zoo chovala celkem 220 druhů zvířat. Počet jedinců se nepatrně snížil – ke konci roku jsme chovali celkem

1 036 kusů zvířat. V rámci mezinárodní spolupráce naše zoo participovala ve 32 Evropských záchranných programech (EEP) a chovala 15 druhů, pro něž je vedena Evropská plemenná kniha (ESB). Mezi nejvýznamnější události loňského roku patřil odchod **orangutana bornejského** do Zoo Apenheul. Sedmiletý Ámos se dostal do věku dospívání a v ústecké skupině již nemohl déle setrvat. Zoo Apenheul

(v překladu „opičí přístav“) v nizozemském Apeldornu se specializuje výhradně na chov primátů a v tomto směru patří mezi nejlepší zoo v Evropě. Ámos se v novém prostředí velmi rychle zadaptoval (**foto 2**) a do budoucna by měl nahradit stávajícího stárnoucího samce. K zásadním událostem došlo také v pavilonu velkých šelem. Z důvodu plánované rekonstrukce jsme byli nuceni odsunout samici **medvě-**

da malajského Cindy do Zoo Děčín. V rámci mezinárodní spolupráce se podařilo získat ze Zoo Halle mladou samici **tygra malajského (foto 3)**. Tento poddruh tygra byl popsán teprve v roce 2003 a v Evropě jsou v současnosti chovány pouze dvě desítky těchto zvířat. Tygr malajský se stane klíčovým druhem nově zrekonstruované části pavilonu.

V letošním roce jsme ukončili chov perských levhartů. Samec Ánre uhynul ve věku 21 let. K potěšujícímu posunu

došlo u **levhartů mandžuských**. Reprodukce u mladého páru byla doposud pozastavena, neboť chovná samice Kiara byla označena jako potenciální nositelka genu krátkoocasosti. Toto podezření se nakonec nepotvrdilo a po dvou dlouhých letech jsme tak dostali od evropského koordinátora opět kladné doporučení k chovu. Dvouletá dcera Kaila byla přesunuta do francouzské zoo v Nesles, čímž se uvolnil prostor pro spojování chovného páru a v příštím roce se dočkáme dalších přírůstků.

Sourozeneckému páru **lvů konžských** jsme se v loňském roce snažili zabránit v reprodukci aplikací hormonální antikoncepce. Lvice přesto porodila, avšak o mláďata se nestarala. V letošním roce jsme zvolili metodu aplikace podkožního implantátu. Bohužel, i v tomto případě byla příroda mocnější a Ronja přivedla na svět čtyři životaschopná mláďata (**foto 4**). O mláďata se však tentokrát vzorně starala. V šesti týdnech jsme provedli zdravotní prohlídku mláďat zaměřenou zejména na přítomnost vrozených vad. Tři mláďata (samičky) byla ve výborném zdravotním stavu, čtvrté (sameček) bylo oproti svým sestrám výrazně opožděno a sítnice jeho očí vykazovala vývojové abnormality. Bylo proto rozhodnuto o jeho eutanazii. Zbylá lvičata se stala velkými oblíbenými návštěvníků. Díky výborné spolupráci se Zoo Jihlava jsme provedli výměnu samců **levharta sněžného**. Naše dvě mladá zvířata, samce Makana a samici Nimu, jsme se pokoušeli přimět k reprodukční aktivitě po dvě pářící období, avšak neúspěšně. Příčinou tohoto nezdaru byla patrně nezkušenost obou zvířat. V letošním roce jsme tedy po dohodě s jihlavskými kolegy odvezli Makana na zkušenou ke starší jihlavské samici. K nám naopak doputoval prověřený jihlavský plemník Salwin. Nezbývá než doufat, že obě zvířata začnou brzy harmonizovat.

Ke smutné události došlo v pavilonu **gepardů**. Kontaktní samice Jane, která se proslavila unikátní operací kyčelního kloubu, začala v průběhu léta viditelně chřápat. Z vyšetření krve bylo patrné, že jí selhávají ledviny. Tento stav se bohužel zvrátil nepodařilo a v listopadu jsme přistoupili

ve věku dvou měsíců uhynulo v důsledku úrazu hlavy. Ve skupině **gibonů bělolících** uhynul chovný samec Tod, samice na sklonku roku porodila pohrobka (**foto 6**). Doplnění novým samcem bude tedy možné až ve chvíli, kdy mládě dosáhne věku odstavu.

V pavilonu exotária se rozmnožily tři ze čtyř chovaných druhů drápkatých opiček. **Tamaríni žlutorucí** a **kosmani zakrslí** přivedli na svět po dvou mláďátech. Odchov se zdařil u mladého páru **tamarínů pinčích**. Bohužel se nepoda-

k eutanazii. V pavilonu tak zbyl pouze starý samec Inongo. Získání nové samice je bohužel podmíněno výstavbou odstavného zařízení pro chov samce, a tak jsme výběhy v závěru roku doplnili o mladého samce Hobita ze Zoo Praha (**foto 5**). Tento samec pochází z rodičů přímo z Jihoafrické republiky, a tak je pro evropskou populaci velmi geneticky cenný. Do budoucna se stane základem pro vznik nového chovného páru.

Změny nastaly i v chovu malých koček. Na začátku roku jsme dopárovali mladého kocoura **kočky rybářské** samicí z anglického Port Lympne. **Kočky slaništní** přivedly na svět tři zdravá mláďata. Zbývající tři druhy malých koček jsou chovány v zastaralém zařízení, většina zvířat je tak chována k expozičním účelům. V pavilonu starosvětských primátů bojujeme s prostorovými problémy téměř u všech chovaných druhů. Do budoucna se nevyhneme redukci počtu chovaných druhů. Strategickým druhem, se kterým počítáme i v dlouhodobé koncepci, je skupina **kočkodana Brazzova**. Mladý pár se v letošním roce opětovně rozmnožil, mláďě však

řilo dopárovat samce **lvíčka zlatého**. I přes několik urgencí koordinátor novou samici nedoporučil. Zvíře samotou viditelně trpělo, a proto jsme se na konci roku rozhodli samce odvézt do Zoo Olomouc, která také chová pouze jediného samce.

Trio **lemurů kata** jsme na konci roku doplnili o tři perspektivní samice ze Zoo Jihlava. Předloňská mláďata **lemurů vari** jsme darovali do Zoo Praha a Zoo Bratislava. Oba chovné páry i v letošním roce porodily. Z odchovů byla sestavena nová

samčí skupina, která by v příštím roce měla odcestovat do francouzské zoo v Romagne.

Samice **lenochoda dvouprstého** porodila na sklonku roku své v pořadí již šesté mládě. Nově sestavené trio **nosálů červených** odchovalo celkem sedm mláďat. Nosáli červení obývají krajní expozici prvního patra pavilonu. Vnitřní ubikace je spojena lávkou s nedalekým solitérním dubem, po kterém se zvířata mohla volně pohybovat. Bohužel, v průběhu vegetačního období nosáli poničili dub

lámáním koncových větvíček natolik, že jsme jim museli v této činnosti zabránit. Dub byl tedy opatřen elektrickými límci tak, aby zvířata neměla ke koncům větví přístup. Opatření se ukázalo jako účinné a expozice se stala návštěvnicky ještě atraktivnější, neboť nosáli se svými mláďaty trávili více času na kmelech a parkosech či přímo na zemi, vše v bezprostřední blízkosti návštěvníků (**foto 7**).

Oddělení terárií jsme obohatili o několik nových druhů. Do expozice želv uhlířských brzy přibudou další zástupci jihoamerické herpetofauny – **anolisi rytířští**. Čtyři mláďata tohoto druhu jsme získali od soukromého chovatele. Prozatím obývají zázemí pavilonu a do expozice budou přesunuta, ihned jakmile dorostou patřičné velikosti. Dalším chovaným druhem se stala sladkovodní želva **karetka novoguinejská (foto 8)**. Návštěvníci ji mohou pozorovat v jedné z vodních nádrží ve společnosti několika druhů ryb. Kolekci želv jsme obohatili hned o dva nové druhy. Prvním z nich je **dlouhokrčka Siebenbrockova**, která se zabydlela ve vodní expozici pavilonu slonů. Ze Zoo Busso-lengo jsme výměnou získali tři mláďata největší africké suchozemské želvy, **želvy ostruhaté**. Změny nastaly i v chovu velkých hroznýšovitých hadů. V poměrně krátkém časovém období nám bohužel uhynul pár **krajt mřížkovaných**. Samice Anežka s úctyhodnou délkou pěti metrů byla největším chovaným exemplářem ústecké zoo. Expozici jsme doplnili o staronový druh, **krajtu tmavou**. V oddělení terárií se letos rozmnožily vzácné **želvy zubaté**, po delší době také **veleštíři císařští**, **rosničky včelí**, **pralesničky batikové** a dva poddruhy **korálovek sedlatých**.

Na úseku kopytníků se tradičně rozmnožila většina chovaných druhů. K bezesporu nejvýznamnějšímu odchovu došlo u **žiraf Rothschildových**. V historii chovu je to poprvé, kdy se do reprodukce zapojily všechny tři chované samice, a naše stádo se tak rozrostlo o jednoho samečka a dvě samičky (**foto 9**). Doposud byla naše skupina založena pouze na jedné rodičí samici. U samice Syrenky se zároveň jednalo o první mateřskou zkušenost a bezproblémový odchov jejího mláděte je tedy o to cennější. Mláďata přivedly na svět i oba chované druhy **vodušek, antilopy jelení, velbloudi dvou-**

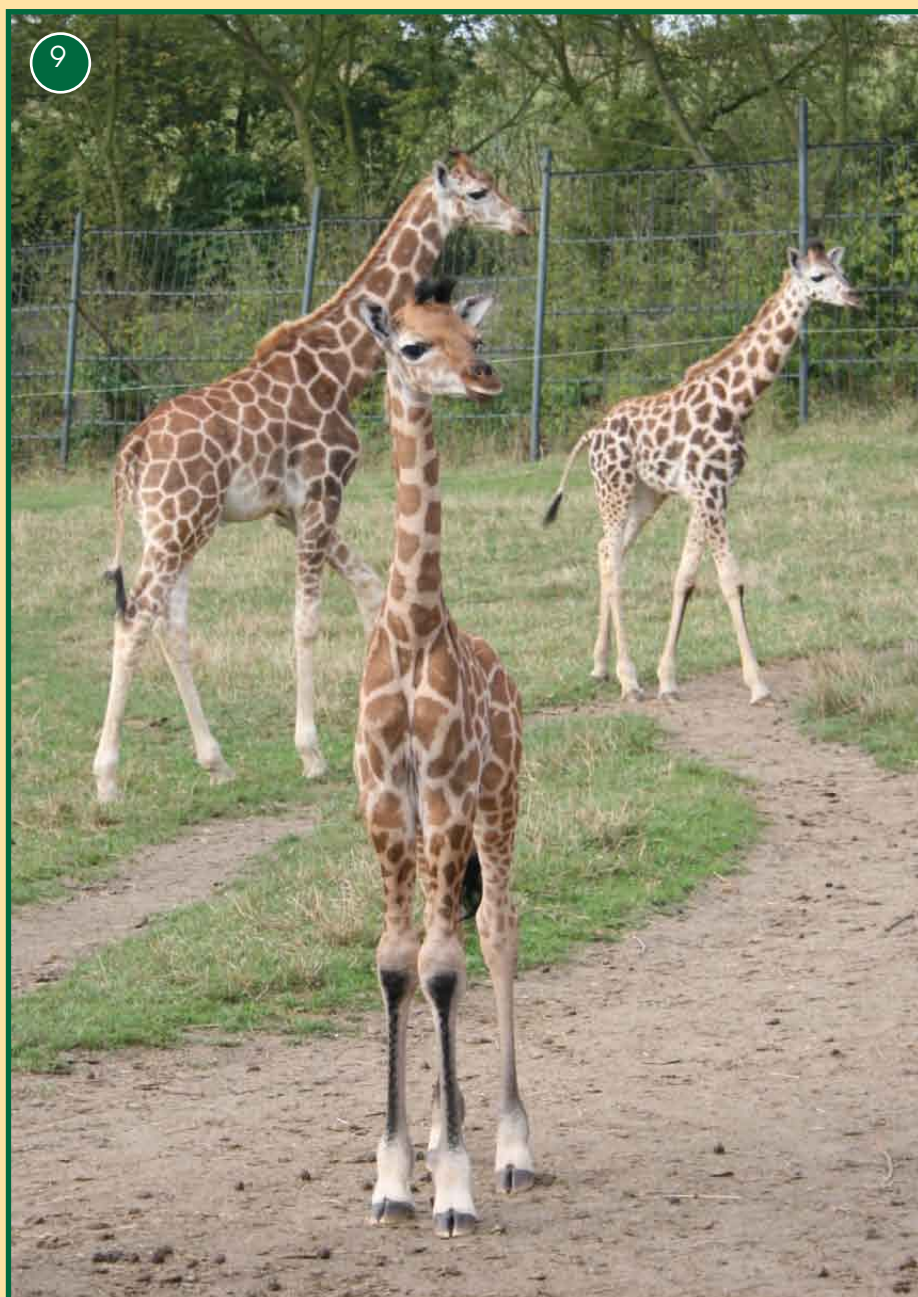

hrbí a lamy. Samice zebry Hartmannové Unita porodila zdra-

vou samičku. Otcem mláděte je geneticky cenný plemeník Balduin, kterého jsme v loňském roce přivezli z rakouského Herbersteinu. Unita je však jediná samice z celého stáda, o kterou jeví Balduin zájem. Situace v evropském chovu zeber Hartmannové je stále nepříznivá, neboť adultních hřebců je v EEP nedostatek, a tak perspektiva získání nového hřebce je zatím v nedohlednu. Stádo vzácných oslů somálských se rozrostlo o jednoho hřebcečka.

Mezi jelenovitými jsme se mláďat dočkali u všech tří chovaných druhů – **jelenů bělohubých (foto 10), siků vietnamských a muntžaků malých**. Ve stádě jelenů sika uhynul v průběhu roku chovný samec, skupinu jsme proto doplnili o dva mladé jelínky importované z holandského Hilvarenbeeku.

Bohužel se nám v letošním roce nevyhnula smutná událost. V průběhu jednoho březnového týdne nám v důsledku stáří uhynuli dva **nosorožci tuponosí**. Saša s Danem patřili k výrazným zvířecím osobnostem naší zoo. Oba pocházeli z afrického NP Umfolozi a do naší zoo přišli v roce 1980. Saša s Danem zde úspěšně zplodili tři mláďata a díky nim naše zoo patřila

k nemnoha institucím, které tento vzácný druh rozmnožily. V průběhu celého roku jsme ve spolupráci s IZW Berlin monitorovali hormonální cyklus a stav pohlavních orgánů samice **slona indického** Delhi. Dlouhodobě jsme bojovali s tekutinou v děloze, která se vytvořila v souvislosti s porodem v roce 2004 a negativně ovlivňovala hormonální cyklus. Při posledním ultrazvukovém vyšetření, které proběhlo na konci roku 2007 (**foto 11**), bylo konstatováno obnovení plnohodnotného hormonálního cyklu. Po šesti

letech po první inseminaci jsme tedy začali uvažovat o možnosti provedení další inseminace. Pozitivní vývoj potvrdila i analýza krevních vzorků v lednu 2008. Zahájili jsme tedy intenzivní trénink slonice, který je nezbytný pro úspěšné provedení umělého oplodnění. Další kontrolní sonografické vyšetření proběhlo na konci března, v děloze se opět objevilo menší množství tekutiny. Naděje však stále zůstávala. Druhé vyšetření proběhlo v červenci a Delhi byla shledána zdravotně zcela v pořádku, jeden z vaječníků byl krátce po

ovulaci. Zahájili jsme pravidelné odběry krve pro analýzu hladin hormonů. Další říje byla odhadnuta na přelom října a listopadu. Dárce spermatu se měl stát opět Emmet, kolegové z Anglie nám přislíbili pomoc. Bohužel, v inkriminovaném termínu nedošlo k vzestupu hladiny LH hormonu, který by signalizoval ovulaci. Inseminaci tedy nebylo možné uskutečnit. Na začátek příštího roku plánujeme další komplexní vyšetření, které by mělo vysvětlit absenci posledního cyklu.

Letošní rok byl úspěšný i v odchovech papoušků. Po jednom mláděti odchovali **kakadu Goffinovi**, **arové vojenští**, **papoušci konžští**. Dvě mláďata vyvedli **žakové šedí** a **amazoňani pomoučení**.

Amazoňani pomoučení odchovali potomstvo poprvé v historii ústecké zoo. V závěru roku jsme několik hnízdních budek vybavili kamerami, abychom měli dokonalý přehled, co se v době hnízdění děje. Celý kamerový systém lze snadno připojit na webové rozhraní. V příštím roce budou moci zájemci sledovat hnízdění vybraných druhů online na webových stránkách zoo. Z ostatních druhů ptactva se rozmnožily tři druhy chovaných sov – **sovy pálené**, **pušticí bělaví** (**foto 12**) a **sovice sněžné**. Všechna odchovaná mláďata sov pálených jsme předali k reintrodukci do Záchrané stanice AVES u Kladna. Z dravců opětovně odchoval mláďata pár **rarohů velkých** a poprvé jsme se dočkali mláďat od nově sestaveného hejna pštrosů **nandu pampových**. Historicky první odchov jsme zaznamenali u holubů **korunáčů vějířových**, kteří obývají jednu ze strunových voliér pavilonu slonů. Bohužel, mládě ve věku šesti týdnů náhle uhynulo, pitva prokázala

obskurní koliinfekcí. V rámci spolupráce členů UCSZ jsme přesunuli našeho loňského samce **hoka rudého** do Zoo Brno. **Sup mrchožravý** putoval do Zoo Lešná výměnou za **aru arakanga**. Změny nastaly u **pand červených**. Oba mladí samečci Pat a Mat, odchovaní v roce 2007, zamířili do Zoo Praha a do zoo v německém Kronberku. V průběhu léta uhynul chovný samec Sole, který byl otcem všech mláďat narozených v naší zoo. Samice Geena tak zůstala osamocena a nového samce musí doporučit koordinátor chovu. V rámci odborné činnosti se pracovníci úseku chovu v roce 2008 zúčastnili jednání odborných komisí UCSZ pro primáty a kočkovité šelmy v Zoo Plzeň, pro kopytníky v Zoo Dvůr Králové, pro slony v Zoo Lešná a zasedání evidenční komise v Kostelci nad Černými lesy. V lednu letošního roku se také v naší zoo konalo zasedání komise pro jelenovité (**foto 13**). Vedoucí zoologického oddělení se zúčastnila výroční konference EAZA, která se letos konala v Zoo Antverpy.

Chod zoologického oddělení narušil odchod jednoho ze dvou provozních zoologů, situaci se podařilo stabilizovat na konci roku přijetím nového pracovníka.

Veterinární péče

MVDr. Václav Poživil

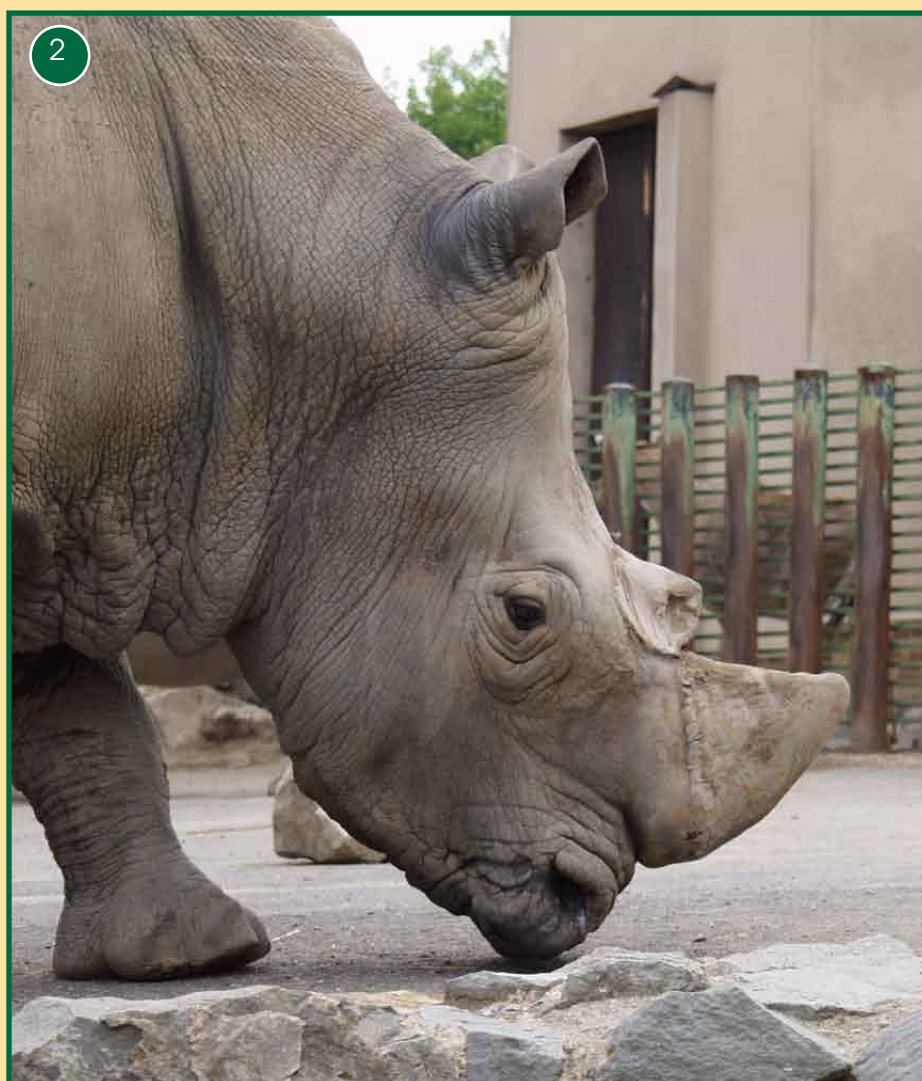
Veterinární preventivní a léčebná činnost byla prováděna veterináři Veterinární ordinace MVDr. Václava Poživila. Preventivní činnost byla prováděna v rámci schválené „Veterinární péče v Zoo Ústí nad Labem“ (viz výroční zpráva 2004). Rok 2008 byl rokem pravidelného licenčního řízení, kterým jsme prošli bez výhrad. Podařilo se nám zajistit a snad dořešit problém technického zabezpečení pro mimořádná veterinární opatření přicházivších handicapů naší fauny v rámci poskytování odborné péče a následné starosti o tato zvířata a tím i napravit výtku Státní veterinární správy z minulého licenčního řízení o možnosti zavlečení infekce (hlavně chřipky) volně žijícími zvířaty do chovu zvířat v zoo. Protože město nemělo ve svých plánech výstavbu nového zařízení pro tato zvířata naší fauny a příliv handicapů nelze zastavit, došlo k předání městského útulku pro psy a kočky pod správu Zoo Ústí nad Labem a k vytvoření Centra pro zvířata v nouzi (foto 1). Menšími úpravami, které se budou muset pro-

vést, dojde k vytvoření zázemí pro tato zvířata naší fauny, aniž by se křížila s chodem zoologické zahrady. Přesto si myslím, že i nadále bude Zoo Ústí nad Labem styčným bodem pro příjem handicapů naší fauny.

Bohužel, zvířata v zoo se rodí, ale i umírají. Čím větší zvíře nás opustí, tím větší se zdá být bolest z této ztráty, a je to o to horší, když odejdou naráz zvířata dvě. Tento případ se týká našich nosorožců tuponosých, kteří v naší zoo žili od roku 1980. Nejdříve musela být provedena eutanazie u 41leté samice Saši z důvodů selhání ledvin a oběhového systému. Týden nato nás opustil

42letý samec Dan (foto 2), nejstarší nosorožec tuponosý žijící v ČR, který uhynul přirozenou smrtí. Jsou to jedinci, kteří v naší zoo úspěšně odchovali tři mláďata a jejichž potomci pokračují v zachování rodu v dalších zoologických zahradách.

Stejně tak jako ztráta velkého zvířete, je bolestný i odchod zvířete, na které se ošetřovatelé i veřejnost nadmíru fixovali. Gepardí samice Jane se stala mediální hvězdou díky světové premiéře – unikátní výměně kyčelního kloubu, která jí nejen prodloužila, ale hlavně zkvalitnila život. První operace proběhla v roce 2002, druhá (totál-

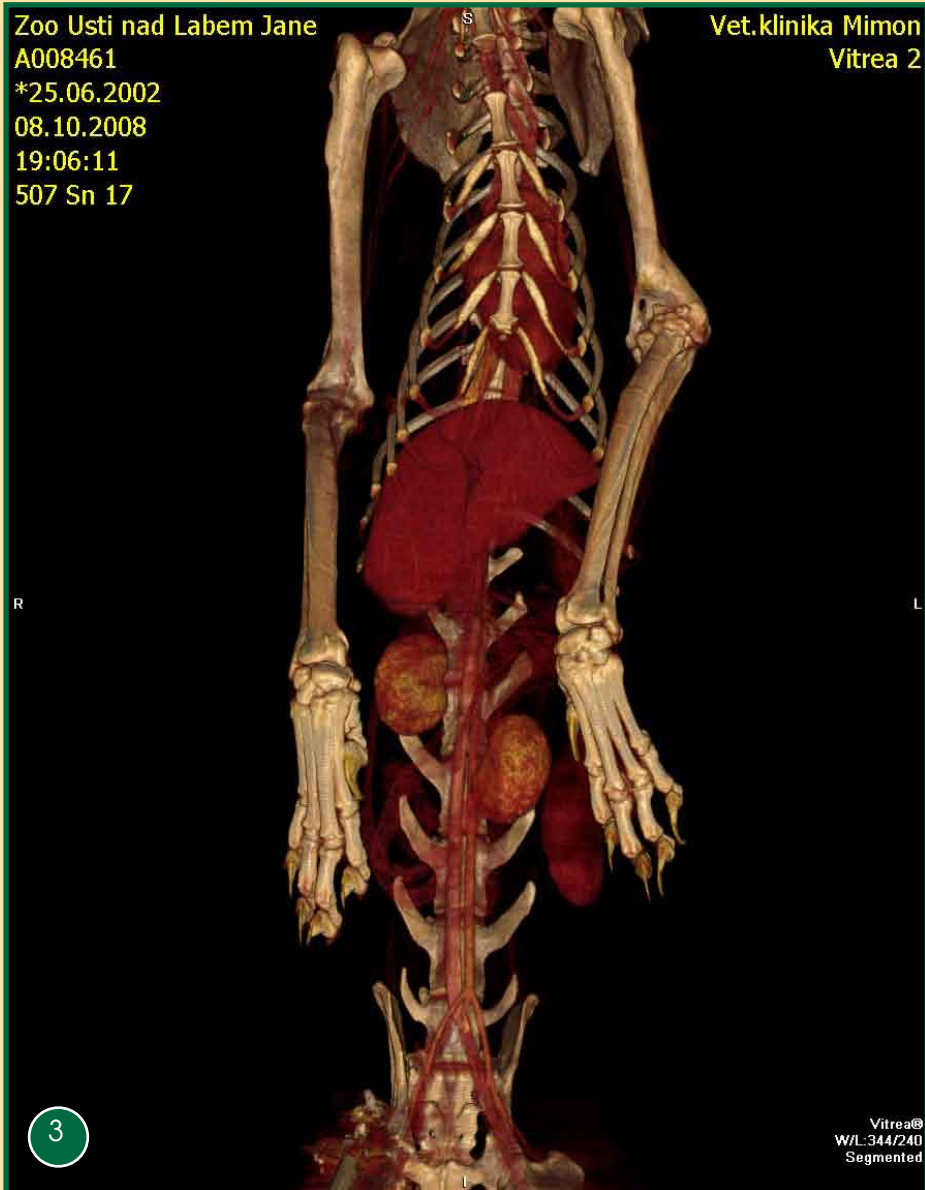

ní endoprotéza) o čtyři roky později. I přes veškerou snahu a použití nejmodernějších diagnostických a léčebných metod muselo být nakonec v letošním roce přistoupeno k milosrdnému ukončení její bolesti. Amyloidóza, chronické trávicí problémy, kolikové stavy, chronické problémy s ledvinami a jejich následná nefunkčnost vyústily v eutanazii. Rozhodování v takovýchto případech není jednoduché, v přírodě by to za nás vyřešili predátoři a tato zvířata by vlastně završila potravní řetězec. Naštěstí máme možnost jim pomoci, když se pro ně život stane nesnesitelným a je spojen s nadměrným utrpením (**foto 3 – CT vyšetření Jane na Veterinární klinice Mimoň, MVDr. Zdeněk Vepřek**).

Ale teď z druhé stránky. V letošním roce příroda zvítězila nad naším úsilím a snahou zabránit nechtěnému spojení dvou sourozenců lvů. Tak silný byl pud, že i dvojnásobně podaná a v jiných zahradách ověřená antikoncepce selhala a z našeho snažení máme tři krásná lví kořata. Je to tak nepravděpodobné, že i veterinář byl podezříván z podávání placebo. O to větší útěchou bylo pro mě jako veterináře zjištění a přízná-

Zoo Usti nad Labem Jane
A008461
*25.06.2002
08.10.2008
19:06:11
507 Sn 17

Vet.klinika Mimon
Vitrea 2

ní jiných kolegů, že i to se stává, a nejen u nás (**foto 4 – aplikace Implanonu**).

V roce 2008 jsme nemuseli řešit žádná mimořádná veterinární

opatření, nebyla zaznamenána žádná nákaza, a tak když nás netrápila ani ptačí chřipka, tak k nám do Čech vzlítnul tiplík – malej, ale šikovnej – a přinesl nám bluetongue, nemoc zvanou modrý jazyk. V zoo jsme proočkovali v rámci celoevropského záchranného programu naše stáda ovcí a koz a tím se podíleli na eradikaci tohoto onemocnění. Doufejme, že po chřipkách a bluetongue obcházejících a strašících Evropu nás nenavštíví velkej, a kdo ví, třeba strašák dýmějového moru.

V rámci preventivní a léčebné veterinární péče bylo provedeno 586 preventivních vyšetření jako součást zdravotních zkoušek, 274 výkonů a zákroků (**foto 5 – odběr krve u mandri-**

la), 46 pitev, 6 nadstandardních vyšetření na specializovaných pracovištích (CT, gastro a enteroskopie, fibroskopie, 3D sono, andrologie), dvě vyšetření vodních zdrojů, 84 kontrol krmiva živočišného původu, 6 kontrol prováděné deratizace v areálu zoo, 14 kontrol Státní veterinární správy včetně licenčního řízení.

Seznam spolupracujících organizací a institucí v rámci veterinární péče v roce 2008:

- Krajská veterinární správa Ústeckého kraje
- Státní veterinární ústav Praha
- Výzkumný ústav veterinárního lékařství, Brno
- Klinika chorob psů a koček FVL VFU Brno
- Diagnostika, s. r. o., Ústí nad Labem
- Soukromá mikrobiologická laboratoř RNDr. A. Veselská
- Veterinární klinika Mimoň
- IZW Berlin
- Genservice, s. r. o., Brno

Výživa a krmení

Bc. Anna Hrudková

Rozpočet na krmení a výživu zvířat ústecké zoologické zahrady pro rok 2008 činil 3,2 milionu korun, tuto částku jsme však překročili zhruba o jeden milion. Hlavním důvodem bylo zvýšení DPH a navýšení počtu chovaných zvířat jak vlastními odchovy, tak i získáním nových jedinců.

Oproti roku 2007, v němž jsme z důvodů finančních a zejména pak kvalitativních změnili některé dodavatelské firmy, byl rok 2008 v tomto ohledu téměř

beze změn.

Sortiment ovoce a zeleniny (**foto 1**) stále odebíráme od teplické firmy HOKA, která nám toto zboží dodává pravidelně dvakrát v týdnu (po telefonické domluvě). Za rok 2008 nám bylo dodáno zboží v celkové hodnotě 1 076 071 Kč. Listové zeleniny naši svěřenci zkonsumovali celkem 8 596,9 kg, kořenové zeleniny 2 924,82 kg (kromě mrkve), ostatní zeleniny 9 816,12 kg, tropického ovoce 14 152,2 kg, ovoce mírného pásu 4 677,5 kg (kromě

jablek) a přes 11 t banánů.

Jablka a mrkev odebíráme od firmy HOKA zřídka, tento sortiment je zajištěn od jiných subjektů za nesrovnatelně nižší ceny než ve velkoobchodech. Jablek bylo zkrmeno celkem přes 28 t, což představuje oproti roku 2007 zvýšení spotřeby o 6 t, a mrkve bylo zkrmeno 16,3 t, což je naopak na rozdíl od roku 2007 o 0,5 t méně.

Maso ke krmným účelům (**foto 2**) taktéž stále odebíráme od mimoňské firmy VÁŠA, která nám požadované množství dodává rovněž po telefonické domluvě, a to jedenkrát v týdnu. Za rok 2008 došlo oproti roku 2007 k mírnému poklesu spotřeby hovězího masa, a to z původních 12,36 t na 11 t. Maso je stále v kvalitě pro lidskou spotřebu. Drůbeží maso odebíráme od jiného dodavatele a bylo ho zkrmeno 4,5 t, což je stejné množství jako v roce 2007. Mořských sledů jsme v roce 2008 zkrmili oproti loňskému roku o 3,5 t více, tedy 8,9 t. Hlavním důvodem je deponování pražských lachtaních slečen v areálu naší zoo.

Jediným novým dodavatelem je pan Drba z Roudnice nad Labem, který nám začal dodávat živé králíky ke krmným účelům místo dodavatele z Nymburka, který to měl do naší zoo podstatně dál. Králíků jsme našim „masožravcům“ poskytli 3,3 t za zhruba 188 000 Kč.

Nedílnou součástí krmných dávek nejen u masožravých šelmiček, ale i u dravých ptáků jsou krmní hlodavci. Potkanů jsme zkrmili 9 606 ks, myši 44 910 ks, a to jak z vlastních odchovů,

2
 tak i nakoupených od externích dodavatelů. Křečků jsme zkrmlili 7 967 ks, ty odebíráme od externích dodavatelů, sami si je nechováme.

Hmyz ke krmným účelům nakupujeme od stálého dodavatele, máme pouze menší chov moučných červů. Sarančat (foto 3) jsme za rok 2008 zkrmlili 6 830 ks, moučných červů 85,5 l, cvrčků střední velikosti 41 l a cvrčků mikro 14,5 l.

Další podstatnou položkou v nákladech na krmení je granulované krmivo. Tuto komoditu odebíráme stejně jako v loňském roce od firmy Sehnoutek a synové, v. o. s., Voleč. Největší díl odebíraných krmných směsí tvoří ZOO-směs pro přežvýkavce, té se v loňském roce zkrmlilo 2,1 t za 130 130 Kč, krmné směsi určené pouze pro žirafy se zkr-

mlilo 11,5 t za 133 402 Kč, směsi ZOO-daněk se zkrmlilo 6 t za 52 320 Kč, směsi pro kopytníky ZOO-koně se zkrmlilo celkem 7,6 t za 53 048 Kč a granulí pro

námi odchovávané hlodavce ke krmným účelům se zkrmlilo 2,5 q za 3 025 Kč.

Pochopitelně se mimo běžná krmiva a granuláty musí dodávat našim chovancům i dostatečné množství nejrůznějších vitamínových přípravků. Velkou část tohoto sortimentu již řadu let odebíráme od pražské firmy Bio-factory. V celkovém součtu jsme spotřebovali pro veškerá zvířata v naší zoo 7,2 q nejrůznějších vitamínových doplňků.

Všem dodavatelům děkujeme za spolupráci a jejich vstřícnost. Provozní změnou na úseku přípravy krmení je, že od podzimu roku 2008 se o veškeré nakládání s krmivy a jejich přípravu včetně rozvozu na jednotlivé „rajony“ starají tři zaměstnanci, z toho dva stálí.

Historický úspěch chovu žiraf

Ing. Pavel Král

Chov žirafy Rothschildovy (*Girafa camelopardalis rothschildi*) má v naší zoo dlouholetou tradici. V roce 2008 jsme si připomněli 25 let od začátku chovu těchto výjimečných zvířat. Kromě toho byl pro nás tento rok významný i z chovatelského hlediska. Poprvé v historii zoo se zde narodila tři mláďata a celkový stav zvířat se tak zvýšil na sedm (**foto 1**).

Chov žirafy Rothschildovy v ústecké zoo začal dne 20. 6. 1983. Ze zoo ve Dvoře Králové k nám přišel pár žiraf, samec Set a samice Tena. Obě zvířata byla přibližně ve stáří 15 měsíců. Stali jsme se tak v pořadí pátou zoo v tehdejší Československu, kde se žirafy Rothschildovy

začaly chovat. Na první narozené mládě jsme museli čekat 4,5 roku. Dne 20. 12. 1987 se narodila samice Tereza. Samice Tena později porodila v naší zoo ještě dalších šest mláďat. Velkým problémem u této samice byly těžké porody, při kterých se musela některá mláďata manuálně vytahovat.

V roce 1994 přišla výměnou za u nás narozenou samici Tracy samice Jenny z liberecké zoo. V roce 1995 došlo k úhynu samce Seta, příčinou byl akutní zánět srdečního svalu. V roce 1996 byl přivezen olomoucký samec Atbar ve stáří dvou let a dvou měsíců. Další rok jsme přišli o samici Tenu, která uhynula

při těžkém porodu. Do roku 2000 byla u nás chována (s výjimkou období 1994–97) pouze jedna chovná samice. V posledních letech jsme se rozhodli naše stádo rozšířit, nejprve v roce 2001 dovozem samice Etny ze Zoo Dvůr Králové, které tehdy bylo 20 měsíců. O čtyři roky později přibyla samice Syrenka z varšavské zoo ve stáří 19 měsíců. Obě samice jsme dostali výměnou za naše odchovy. Stav základního stáda se tedy zvýšil na jednoho samce a tři chovné samice. Celkem k nám bylo dovezeno z ostatních zoologických zahrad šest zvířat (**tab. 1**).

Samice Etna porodila v červnu 2006 své první mládě, které za

Tab. 1 – Žirafy dovezené do naší zoo

Jméno	Pohlaví	Narození	Příchod	Odkud	Počet mláďat	Úhyn
Tena	0,1	6. 4. 1982	22. 6. 1983	Dvůr Králové	7	21. 11. 1997
Set	1,0	26. 3. 1982	22. 6. 1983	Dvůr Králové	7	19. 3. 1995
Jenny	0,1	29. 2. 1992	31. 10. 1994	Liberec	8	
Atbar	1,0	11. 2. 1994	11. 4. 1996	Olomouc	11	
Etna	0,1	15. 9. 1999	14. 5. 2001	Dvůr Králové	2	
Syrenka	0,1	4. 1. 2004	17. 8. 2005	Varšava	1	

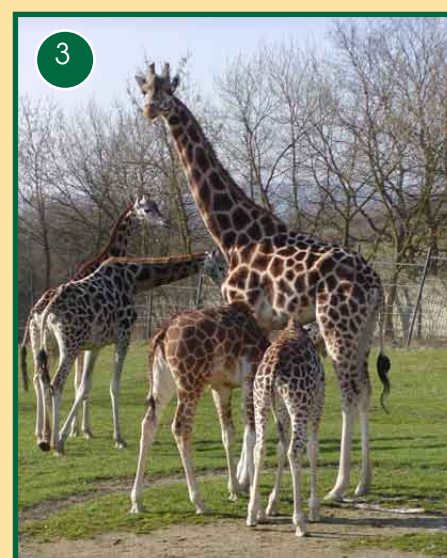

celé skupiny a oddělení rodičů samice. Asi za tři hodiny se narodila 165 cm vysoká samička. V pavilonu byl po porodu zajištěn maximální klid. Druhý den v časných ranních hodinách jsme pozorovali napítí se mláďete od matky. Syrenku jsme nechali oddělenou, ke spojení se stádem došlo za devět dní. Dne 28. září 2008 proběhly křtiny všech tří mláďat. Sameček dostal jméno Enid, první samička se jmenuje Jonka a druhá Sotiba (**foto 2**).

Obě mladé samice, u kterých jsme měli největší obavy, jak zvládnou péči o narozená mláďata, se nakonec ukázaly jako výborné matky. V průběhu dalších dní jsme několikrát pozorovali, že mláďata pijí od různých matek, někdy pila dokonce dvě mláďata od jedné matky (**foto 3**).

pár dní uhynulo. U prvorodiček je procento úhynu větší, mláďě se i kvůli nezkušenosti matky nedokázalo napít. V druhé polovině roku 2007 jsme věděli, že všechny tři samice jsou březí, znali jsme taky přibližný termín porodů. Měli jsme z porodů (a hlavně z následujících dní po narození mláďat) trochu obavy. Kromě zkušené samice Jenny tady byla Etna, která čekala své druhé mláďě. Obávali jsme se stejného výsledku jako v předminulém roce. Samice Syrenka zase čekala své první mláďě. Před jednotlivými porody jsme se na základě našich zkušeností rozhodli samice neoddělovat, preferovali jsme porod ve skupině. V období několika dní před porodem a po něm byly žirafy několikrát kontrolovány i v nočních a časných ranních hodi-

nách. Dne 3. března 2008 porodila v noci samice Etna mláďě, samečka. Po ranním příchodu na pavilon už mláďě stálo, za několik minut jsme pozorovali i pití samečka od matky. Jeho výška po narození byla 190 cm. Samice zůstala s mláďetem týden oddělena od ostatních žiraf. Dne 3. června 2008 se narodilo v pořadí druhé mláďě. Matkou byla samice Jenny. Porod proběhl ve dne a trval 1,5 hodiny. Narozená samička měřila 170 cm. Došlo k oddělení Jenny s mláďetem a ještě ten den večer mláďě poprvé pilo od matky. Tentokrát byla celá skupina pohromadě už za čtyři dny. Třetí samice Syrenka porodila své mláďě 24. srpna 2008. Porod začal ve výběhu po zavření

Tab. 2 – Mláďata žiraf narozená v Zoo Ústí nad Labem

Číslo	Pohlaví	Jméno	Narození	Matka/otec	Odchod, úhyn
1	0,1	Tereza	20. 12. 1987	Tena/Set	29. 3. 1992 – Francie
2	1,0	Titan	26. 5. 1989	Tena/Set	3. 3. 1992 – Francie
3	1,0		20. 2. 1991	Tena/Set	20. 2. 1991 – při porodu
4	0,1	Tracy	29. 6. 1992	Tena/Set	3. 11. 1994 – Liberec
5	1,0		29. 1. 1994	Tena/Set	† 1. 2. 1994 – nízká životaschopnost
6	1,0	Tamiru	30. 6. 1995	Tena/Set	2. 9. 1997 – La Boissiere, Francie
7	0,1	Jess	21. 5. 1996	Jenny/Set	10. 11. 1997 – Hamburk
8	1,0		21. 11. 1997	Tena/Atbar	† 21. 11. 1997 – při porodu
9	0,1	Tejla	21. 4. 1998	Jenny/Atbar	14. 5. 2001 – Lešná
10	1,0	Joshua	2. 2. 2000	Jenny/Atbar	27. 7. 2001 – Madrid
11	0,1	Tena 2	9. 1. 2002	Jenny/Atbar	17. 3. 2004 – Lipsko
12	0,1	Julie	8. 5. 2003	Jenny/Atbar	16. 8. 2005 – Varšava
13	0,1		4. 3. 2005	Jenny/Atbar	† 3. 4. 2005 – nízká životaschopnost
14	0,1		18. 6. 2006	Etna/Atbar	† 21. 6. 2006 – nízká životaschopnost
15	1,0	Vladimír	25. 1. 2007	Jenny/Atbar	† 27. 12. 2007 – onemocnění srdce
16	1,0	Enid	3. 3. 2008	Etna/Atbar	
17	0,1	Jonka	3. 6. 2008	Jenny/Atbar	
18	0,1	Sotiba	24. 8. 2008	Syrenka/Atbar	

Počet zvířat se tedy zvýšil na sedm kusů. Další významný přínos tohoto zvýšení počtu žiraf jsme pozorovali na samotných zvířatech. Oproti rokům, kdy jsme chovali dvě až čtyři žirafy, došlo k celkovému zklidnění celé skupiny i jednotlivých zvířat. Významně se to projevilo při jejich pouštění a zavírání do pavilonu a při úklidu ve stáji v zimních měsících v době omezeného pouštění zvířat do výběhu.

Protože jsme zaznamenali zhoršení kvality vzduchu ve stáji, provedli jsme dvě úpravy, které situaci vyřešily. Nucené větrání se zapínalo několikrát za noc a při podestýlání jsme kromě slámy a sena začali používat hoblavačky, které lépe sají moč.

Za celou dobu 25letého chovu se v naší zoo narodilo 18 mláďat

(tab. 2).

Poměr pohlaví u narozených zvířat je deset samic ku osmi samcům. Převaha samic (55,5 %) je spíše výjimečná, v českých zoologických zahradách je obvyklá mírná převaha na-rozených samců, celkem 50,6% (n = 306). Věk při prvním porodu byl u našich chovných samic rozdílný: Tena 5,7 roku, Jenny 4,2 roku, Etna 5,7 roku a Syrenka 4,5 roku. Průměrný věk žiraf při prvním porodu v českých zoo je 4,64 roku (n = 40). Rozložení porodů v jednotlivých měsících roku (tab. 3) ukazuje převahu první poloviny roku (83,3 %)

Přestože tento rok byl úspěšný a získali jsme další zkušenosti v chovu, došlo také k závazkům pro další období. Jedná se hlavně o zlepšení chovných

podmínek. Za nejdůležitější bych považoval rozšíření stájových prostor a zvýšení počtu oddělovacích boxů na dva. Výsledkem by bylo nejen zvýšení celé plochy stáje pro zvířata, ale měli bychom i více možností při oddělování zvířat (z důvodu říje, porodů atd.). V budoucnu mohou nastat krizové situace, kdy by se nám tyto úpravy mohly hodit.

Všechna tři mláďata odejdou po odstavu z naší zoo. Obohatí chovné skupiny jiných zoologických zahrad. V době psaní článku jsou již všechny tři samice březí. Očekávané termíny porodů jsou přibližně v prvním čtvrtletí roku 2010. Lze si jen přát, aby chov žiraf v ústecké zoo byl stejně úspěšný jako v roce 2008.

Tab. 3 – Rozložení porodů v jednotlivých měsících roku

Měsíc	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
Celkem	3	3	1	1	3	4	0	1	0	0	1	1

Lama alpaka a její chov v Zoo Ústí nad Labem

Ing. Pavel Král

V naší zoo chováme lamy alpaky (*Lama guanicoe f. pacos*) typu Huacaya. Jejich chov zde má dlouholetou tradici, začal v roce 1967 (viz seznam literatury: Veselský, Voženílek, 1976). V tomto roce byl firmou Müller se sídlem v Německu dovezen pár dospělých zvířat. Celkový početní stav se dlouho pohyboval okolo 2–4 kusů, a to až do poloviny 80. let, kdy byly dovezeny tři samice ze Zoo Hoyersverda (viz Moudrý, 1992). Celkový stav všech samic se ustálil na 8–10 kusech, což trvá dodnes. Začátkem 90. let se v chovu

Tab. 1 – Zvířata chovaná k 31. 12. 2008

Číslo zvířete	Pohlaví	Narození	Místo	V Zoo UL	Barva
002	0,1	1993	Zoo UL	1993	aprikot
003	0,1	1996	Zoo UL	1996	černá
005	0,1	1997	Zoo UL	1997	černá
015	0,1	31. 3. 2000	Zoo Ostrava	7. 1. 2001	bílá
016	0,1	9. 6. 2001	Zoo UL	9. 6. 2001	aprikot
019	0,1	10. 8. 2002	Zoo UL	10. 8. 2002	hnědá
034	0,1	13. 7. 2006	Zoo UL	13. 7. 2006	šedohnědobílá
041	0,1	13. 11. 2007	Zoo UL	13. 11. 2007	šedohnědobílá
044	1,0	23. 9. 2003	Zoo Olomouc	19. 5. 2008	hnědý
045	1,0	11. 6. 2007	Anden – Alpakas	1. 5. 2008	světle hnědý
047	0,1	8. 7. 2008	Zoo UL	8. 7. 2008	hnědá

začala projevovat menší životaschopnost mláďat, která musela být přikrmována (viz Mikulicová, Kökert, 1994). Po dovozu nepříbuzného samce ze Zoo Olomouc se situace vyřešila. Mláďata po narození nevyžadovala žádnou péči, jejich přežitelnost byla výborná. Stádo bylo obohaceno ještě o mladou samičku ze Zoo Ostrava. Po úhynu olomouckého samce v roce 2007 jsme se rozhodli pro dovoz dvou samců, jednoho z farmy

v Německu a druhého opět ze Zoo Olomouc. Oba jsme přivezli v roce 2008. V krátké budoucnosti plánujeme dovoz ještě jednoho chovného samce od zahraničního chovatele. Alpaky jsou v současné době rozděleny na dvě chovná stáda, v prvním je šest samic se samcem č. 044, ve druhém jsou tři samice (odchovy z posledních let) se samcem č. 045 (**foto 1**). Stav zvířat ke konci roku 2008 je tedy 2,9 (**tab. 1**).

 první chovná skupina
 druhá chovná skupina

zdravotních důvodů. Ven chodí pouze na betonové dvorky. Jednou z důležitých činností při ošetřování alpak je jejich stříhání, prováděné v dubnu nebo v květnu. Do roku 1996 byly alpačky stříhány nepravidelně, s dlouhou přestávkou mezi jednotlivými stříženími. Po tomto roce jsme začali spolupracovat s panem Horstem Tichayem z Teplic, který nám lamy pravidelně stříhá. Protože byl v té době požadavek odběratelů na delší vlnu, stříhali jsme alpačky jednou za dva roky. K vlastnímu stříhání jsou u nás používány elektrické nůžky. Lamu fixují dva až tři ošetřovatelé (**foto 2**), jeden sbírá ostříhanou vlnu ze země. Celé rouno se ukládá do papírového pytle. Doba ostříhání jedné alpaky se pohybuje okolo 10 minut. Na těle se ponechá asi 1,5 cm vlny. Ostříhanou vlnu podle zájmu dáváme k dalšímu zpracování nebo ji využíváme k enrichmentu u lvů konžských. Od roku 2008 začneme z důvodu vysokých teplot v letním období a malého zájmu o vlnu stříhat alpačky každoročně. Důležitá je také péče o zuby zvířat. Alpačky mají zubní vzorec 1/3, 1/1, 2/1, 3/3, přičemž spod-

V období od dubna až do listopadu jsou obě stáda chována venku ve dvou travnatých výběžích. V prvním výběhu o velikosti 3 500 m² jsou alpačky chovány společně s velbloudy dvouhrbými. Výběh ohraničuje plotivo vysoké 1,1 m s průměrem ok 15 x 15 cm, kombinované s elektrickým ohradníkem. Ve výběhu se nachází přístřešek o rozloze 49m², zastřešující krmné místo na jadrná krmiva a napáječku. Pod přístřeškem je umístěno i přenosné krmné zařízení na velké kulaté balíky sena. Další krmné místo se nalézá v dolní části výběhu a slouží hlavně k zakládání zeleného krmení. Výběh zahrnuje i prostor s pískem. Kromě toho zde pravidelně umísťujeme dva parkosy k okusu. Druhý výběh o velikosti asi 600 m² je ohrazen oplocením, které je složeno z pěti trubek. Výška oplocení je 150 cm. Ve výběhu roste košatý ořešák, který slouží jako přístřešek.

V zimním období jsou alpačky ustájeny v pavilonu v boxech. Zvířata se zavírají z důvodu šetření travnatých výběhů. Větší stádo je umístěno v dvojboxu o celkové velikosti 25m² a menší stádo v boxu o velikosti 14,4 m². V objektu jsou další boxy umožňující oddělení zvířat, např. ze

ní řezáky jsou zuby s růstem neukončeným. Výjimečně pouze u některých zvířat dochází k jejich přerůstání, po čemž musí následovat korekce. Letos jsme ji provedli u samce dovezeného ze Zoo Olomouc a u jedné samice z našeho chovu (**foto 3**). Přerůstání zubů souvisí s podáváním okusu. Dříve byl podáván nepravidelně, nyní se snažíme předkládat okus denně. Alpaky okusují hlavně ovocné stromy, vrby, břízy, topol, z jehličnanů zvláště borovice. K přerůstání

kopýtek u našich zvířat nedochází.

Z důvodu dovozu nového samce jsme provedli kontrolní vyšetření několika samic ultrazvukem na zjištění březosti (**foto 4**). U jedné se březost potvrdila.

Celé stádo dvakrát ročně, na jaře a na podzim, odčervujeme (Panakur, Ivomec, Sulfacox). V průběhu roku se ještě provádí několik kontrolních vyšetření trusu. Jednou ročně je odebrána krev na vyšetření stáda na infekční nemoci.

Literatura:

Veselský J., Voženílek P., 1976: *Lama alpaka. Lama pacos a její chov v ústecké zoo; Fauna bohemiae septentrionalis, Tomus 1, str. 11–14*

Moudrý L., 1992: *Současný stav chovu lam a alpak a perspektivy jeho rozvoje v ČSFR a ve světě; diplomová práce*

Mikulicová E., Kökert P., 1994: *Lama alpaka – Lama guanicoe pacos. Historie rozšíření. Problematika jejich chovu v Zoo Ústí nad Labem; Fauna bohemiae septentrionalis, Tomus 19, str. 11–16*

Sbohem, nosorožci

Ing. Pavel Král

V březnu 2008 se stalo asi to nejhorší, co mě mohlo při mé dlouholeté práci se zvířaty potkat. Během jednoho týdne došlo k úhynu dvou nosorožců, nejprve samice Saši a po týdně samce Dana. Přestože jsem si říkal, že na to už měli věk a že jednoho dne to muselo přijít, ani po roce od této smutné události se mi tento článek nepíše moc dobře. S nosorožci jsem strávil osm let života jako jejich ošetřovatel a musím říci, že to bylo osm velice krásných let. Snad pro připomenutí bych rád napsal několik vět o jejich chovu.

O chov většiny zvířat jižní formy nosorožce tuponosého (také širokohubého nebo bílého) v českých zoo se zasloužil Ing. Josef Vágner, který v letech 1970–73 dovezl 13 (4,9) zvířat pocházejících z rezervace Umfolozi v Jihoafrické republice. Zvířata byla dovezena hlavně pro zoo ve Dvoře Králové. Samec Dan přišel 15. 10. 1970 jako čtyřletý, samice Saša 23. 6. 1970 jako tříletá. Druhá naše samice Zamba přišla 31. 5. 1972 jako dvouletá. V zoo ve Dvoře Králové zůstalo devět zvířat. Samec Dan pářil nebo se pokoušel pářit několik samic (Faith, Tessa, Sašu, Zambu). Prv-

ní mládě se narodilo v roce 1976 samici Faith, uhynulo však na vnitřní zranění. O dva roky později porodila stejná samice prvního odchovaného nosorožce v České republice. Ve stejném roce měla mládě i samice Tessa. Otcem všech mláďat byl samec Dan. Nadějně se rozvíjející chov byl v letech 1979–80 zrušen z důvodu upřednostnění chovu severní formy nosorožce tuponosého. Zvířata byla přemístěna do jiných zoologických zahrad.

Obě samice, Saša a Zamba, přišly do ústecké zoo 19. 11. 1980.

O několik dní později, 4. 12. 1980, přišel samec Dan (**foto 1**). Věk v době jejich příchodu byl ideální, Danovi bylo 14, Saše 13 a Zambě 10 let. Od počátku vykazoval Dan v chování znaky teritoriálního samce. V srpnu 1981 byla skupina vhodně doplněna samicí Lotzi z Tierparku Berlin. V té době čtrnáctiletá Lotzi měla ve skupině velký význam, vnášela do ní rozkol, sloužila jako protipól Dana. Saša začala výrazně říjet, docházelo k páření (**foto 2**), kterému předcházelo asi 15 až 20 náskoků samce na samici.

V roce 1985 došlo k zabřeznutí. Dne 18. 11. 1986 po 502 dnech březosti se narodilo první mládě v ústecké zoo, samec Sagan. V září 1988 byla ukončena deponace Lotzi, přesto i potom Saša pravidelně říjela a docházelo k pravidelnému páření.

Ukazovalo se, že i skupina samice a pouze dvou samic je schopná reprodukce. Největším problémem byla neschopnost samice Saši zabřeznout. Po výrazných změnách v krmné dávce se na podzim roku 1989 dostavil úspěch. Po 510 dnech březosti se 13. 1. 1991 narodil další samec, Doran (**foto 3 – tři dny po narození ještě s pupeční šňůrou**).

Po odrostu mláděte byla samice Saša puštěna k samci Danovi. Tentokrát zabřezla už při druhé říji. Březost trvala 517 dní a dne 10. 12. 1993 se narodil samec Dino (**foto 4 – ve věku jednoho**

roku se svojí matkou Sašou).

Rodiči všech tří mláďat narozených v naší zoo byli tedy Dan se Sašou (**tab. 1**).

Všechna narozená mláďata znamenala obrovský úspěch pro naši zoo. Je třeba si uvědomit, jak vyplývá z tabulky č.1, výjimečnost samce Dana. Je otcem všech narozených mláďat v České republice. V chovu vykazoval výrazné teritoriální chování: sprejové močení, rozkopávání hromad trusu po defekaci zadními nohama, časté obtěžování samic. Toto jsou znaky tzv. alfa samců, tedy samců, kteří se páří se samicemi. Samec Dan několikrát pářil i samici Zambu, jejíž říje byla uměle vyvolaná, nikdy se ale nepodařilo, aby zabřezla.

K odstavům mláďat docházelo v různém čase. Sagan byl odstaven ve 24 měsících, Doran

ve 20 měsících z důvodu blížícího se porodu a Dino v 17 měsících z důvodu odchodu ze zoo. Sagan odešel dne 3. 5. 1993 do Cabarceno Nature Park ve Španělsku, kde je skupina dvou samic a dvou samců. Doran je nyní spolu s jednou samicí v Belo Horizonte v Brazílii, kam přišel 3. 8. 1996. Poslední Dino je od 1. 6. 1995 v zoologické zahradě v Poznani (Polsko), také v páru. Zvířata měla k dispozici asfaltovo-betonový výběh tvaru nepravidelného obdélníku o ploše 620 m². Vedle velkého výběhu byl i betonový odstavný dvorek o velikosti 189 m². V létě roku 1994 byl celý výběh nosorožců zrekonstruován, plocha velkého výběhu se zvětšila o 543 m² na současných 1 164 m². Důležité bylo hlavně částečné odstranění asfaltového a betonového povrchu a jeho nahrazení pískem a šotolinou. Také

Tab. 1 – Přehled všech mláďat narozených v ČR

Jméno	Pohlaví	Narozeno	Matka	Otec	Místo narození	Věk matky	Věk otce
Fali	1,0	15. 8. 1976	Faith	Dan	Dvůr Králové nad Labem	6	10
Fatty	0,1	4. 4. 1978	Faith	Dan	Dvůr Králové nad Labem	8	12
Teny	1,0	16. 12. 1978	Tessa	Dan	Dvůr Králové nad Labem	8	12
Sagan	1,0	17. 11. 1986	Saša	Dan	Dvůr Králové nad Labem	19	20
Doran	1,0	13. 1. 1991	Saša	Dan	Ústí nad Labem	24	25
Dino	1,0	10. 12. 1993	Saša	Dan	Ústí nad Labem	26	27

vznikl velice kvalitní přístřešek s ochrannou stěnou. Ve spodní části výběhu vzniklo kaliště, které také nosorožci hojně využívali (foto 5). Dále vznikla možnost propojení nosorožčího výběhu s travnatým výběhem žiraf. Venkovní pobyt zvířat se tím velice zkvalitnil. V letech 1998–2000 byla k našim nosorožcům deponována samice Kathi ze Salzburgu, v té době 26letá. Z tohoto spojení však nebyly žádné výsledky. Dá se říci, že od tohoto okamžiku si nosorožci žili spokojeným pravidelným životem, bez větších šarvátek. V roce 2006 byl proveden odběr a laboratorní vyšetření spermatu spojené s uspáním samce Dana. Celá akce byla uskutečněna ve spolupráci s berlínským týmem IZW. Vyšetření ukázala, že Dan je i přes svůj věk 40 let stále plodný. Odebrané sperma bylo zamraženo a může být použito při umělé inseminaci.

Celkem tedy bylo chováno v zoologické zahradě v Ústí nad Labem osm nosorožců (tab. 2).

Tab. 2 – Nosorožci chovaní v Zoo Ústí nad Labem

Číslo PK	Jméno	Narození	Kde	Příchod do UL	Ze zoo	Dokdy	Odchod kam
111	Dan	1966	Umfolozi	4. 12. 1980	Dvůr Králové	22. 3. 2008	úhyn
114	Saša	1967	Umfolozi	19. 11. 1980	Dvůr Králové	28. 3. 2008	úhyn
209	Zamba	1970	Umfolozi	19. 11. 1980	Dvůr Králové		
179	Lotzi	1967	Umfolozi	4. 8. 1981	Tierpark Berlin	8. 9. 1988	Tierpark Berlin
362	Kathi	1972	Hluhluwe	30. 6. 1998	Salcburk	31. 8. 2000	Salcburk
865	Sagan	18. 11. 1986	Ústí n. L.	18. 11. 1986		3. 5. 1993	Cabarceno (Španělsko)
970	Doran	13. 1. 1991	Ústí n. L.	13. 1. 1991		3. 8. 1996	Belo Horizonte (Brazílie)
1029	Dino	10. 12. 1993	Ústí n. L.	10. 12. 1993		1. 6. 1995	Poznaň (Polsko)

Jako ošetřovatel jsem se vždy snažil, aby život nosorožců v naší zoo byl co nejpestřejší. Patřilo k tomu každodenní ranní čištění zvířat drátěným kartáčem, čímž docházelo k prokrvení pokožky a také k odstranění staré kůže. Čištění záhybů v oblasti očí, předních nohou a slabin bylo důležité hlavně v horkém létě. Tato místa napadaly mušky, docházelo k otokům a k otevřeným ranám. Důležitou součástí bylo také ošetřování nohou a kontrola chodidel. Z praktického hlediska nebyl problém provádět některé veterinární zákroky, např. odběr krve, ošetřování poraněných a postižených míst, vyndávání kamínků z chodidel a léčení náslapů, měření rektální teploty apod. Zvířata byla na tento každodenní kontakt zvyklá, a to zase souviselo s udržováním zdraví zvířat.

V jarním až podzimním období byli nosorožci v pavilonu sprchováni. V letním období byli také kropeni, ovšem ve výběhu. Do výběhu jim byly předkládány různé parkosy a větve na hraní a broušení rohu. Ke krmení dostávali mimo krmnou dávku na zpestření celé bochníky suchého chleba a nekrájenou řepu. Nosorožci je dokázali tlakem rohu o zem rozdrtit a rozdrobit na malé kousky, které s chutí snědli. U mláďat, která mohla prolézt mezerami v boxu a pohybovat se tak po celém pavilonu, to byly různé hračky, např. rezné kartáče, dřevěné hranoly, textile, různé druhy míčů apod. Míče ale většinou

skončily u Saši, po jejímž zásahu se staly dále nepotřebnými.

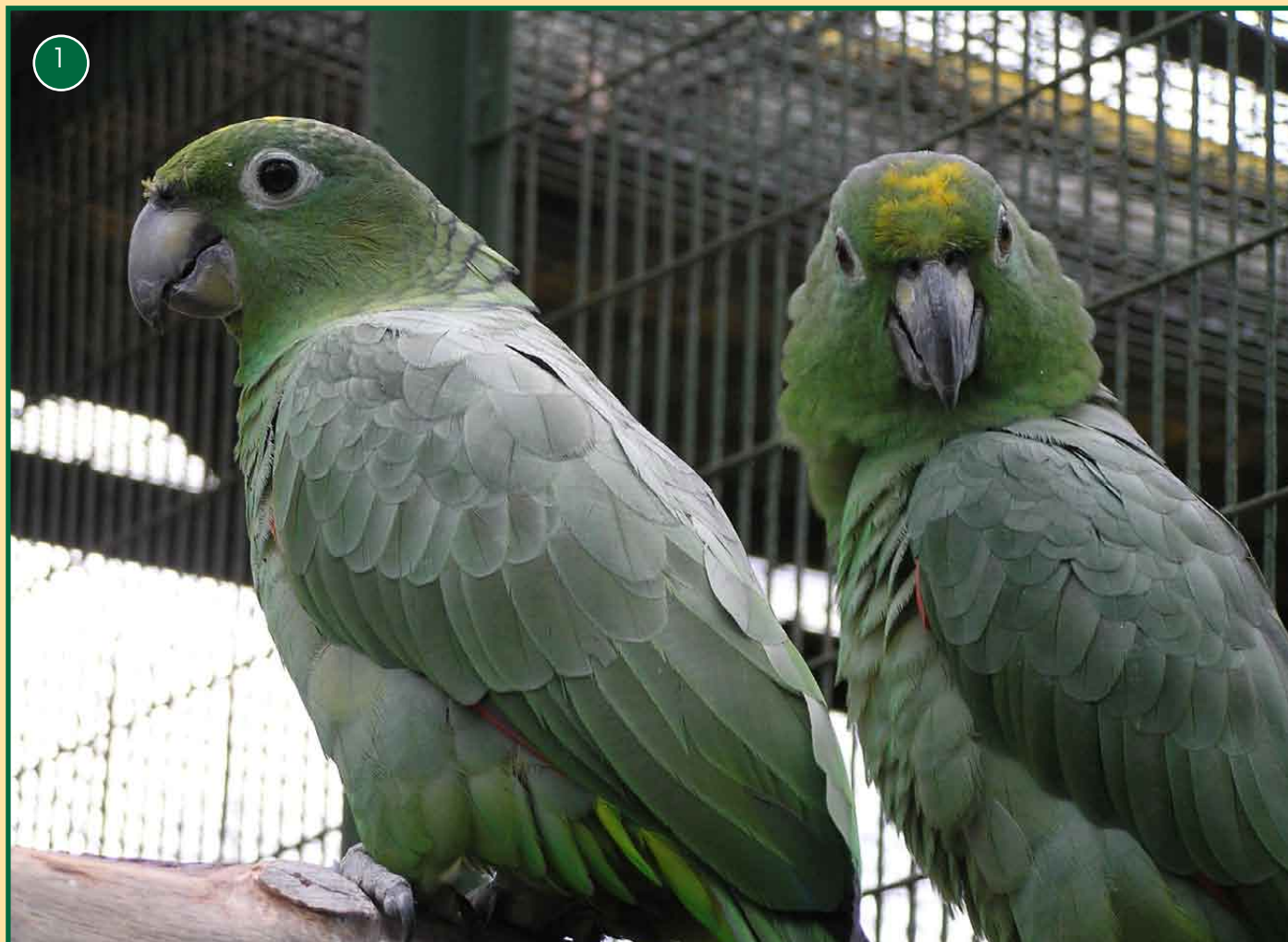
Po úhynu obou nosorožců v březnu roku 2008 nám zůstala pouze samice Zamba (**foto 6**). Přes svůj věk je v dobré kondici a já doufám, že se po našem výběhu bude prohánět ještě pár let.

Dne 19. listopadu 2003 se narodila v Zoo Poznaň samička Duma, dcera Dina. Po úspěš-

ném odchovu byla přemístěna dne 28. června 2006 do francouzského Safari de Peaugres, kde doplnila skupinu nosorožců na současných 1,4. Naplňuje mě radostí, že krev Dana a Saši koluje v další generaci. Zdá se, že nosorožci mají ještě naději. Dane a Sašo, díky!

Odchov amazoňanů pomoučených v Zoo Ústí nad Labem

Andrea Gruntová

V zoologické zahradě v Ústí nad Labem se amazoňané pomoučené severní (*Amazona farinosa farinosa*) objevili v 80. letech 20. století. Jednalo se však o několik málo jedinců, kteří zde setrvali jen krátce. Teprve v roce 1996 byli pořízeni dva jedinci, kteří měli být chovným párem, ovšem během dvou let u nich nebyla pozorována žádná aktivita, která by vedla k hnízdění. Proto jim byla následně odebrána krev a výsledkem bylo zjištění, že šlo o dva amazoňany stejného pohlaví, a to samce. Snaha o dopárování se opět nezdařila v roce 1998, kdy byl od soukromého chovatele

odkoupen další samec. Bohužel, sehnat samičku tohoto druhu se ukázalo být velkým problémem. V roce 1999 byl jeden ze samců deponován k soukromému chovateli. Zbývající dva samci zůstali v odchovně exotického ptactva samotní až do roku 2004, kdy se nám podařilo zakoupit dvě samice, opět od soukromého chovatele. Bohužel, v průběhu karantény jedna z nich náhle uhynula a pitva prokázala vážné přenosné onemocnění psitakózu, takže druhá samice musela být utracena. Velké štěstí jsme měli až v roce 2005, kdy jsme na výstavě Exota Olomouc koupili od pana Ježdíka ze Vsetína

pěknou samičku, kterou tam vystavoval. Po bezproblémové karanténě a povinných krevních testech byla přivezena do zoologické zahrady. Samci byli tou dobou už rozděleni, jelikož dominantní jedinec si začal hlídat voliér a vyháněl submisivního samce od krmítek a z bidel. V únoru 2006 byli všichni tři amazoňané přemístěni do jedné velké místnosti. Spárování proběhlo velmi rychle, dominantní samec si ihned samici přisvojil, takže po třech dnech byli oba přestěhováni zpět na odchovnu exotického ptactva (**foto 1**).

Zde obývají voliér o velikosti 6,5 x 3 x 1,5 m (délka x výška x šíř-

ka) a vnitřní prostor 2 x 2 x 2 m. Ve vnitřní ubikaci měli na výběr dvě budky, kmenovou o průměru 0,5 m a výšce 80 cm a svislou o velikosti základny 25 x 25 cm a výšce 80 cm. Ve venkovní voliéře byla instalována ještě jedna svislá budka o rozměrech 25 x 25 cm a výšce 60 cm. První společnou sezonu (tedy rok 2006) se oba začali krmit a samec se snažil samici pářit, ta ho však odháněla. O budky zatím nejevili zájem, přesto jejich harmonické chování bylo příslibem do další sezony.

V dubnu následujícího roku bylo pozorováno vzájemné krmení a také páření. Samice si vybírala vhodnou budku ze dvou svislých, o kmenovou nejevila žádný zájem. Koncem dubna už oba navštěvovali venkovní svislou budku, kde zhruba 6. 5. 2008 snesla samice 3 vejce. Od 12. 5. pak definitivně zasedla. Během hnízdění se o ni samec výborně staral, samice vylezla z boudy asi jen dvakrát. Jejich inkubace nebyla přesně stanovena, ale v odborné literatuře se uvádí 24–27 dní. Kolem 6. 6. začali mít ptáci větší spotřebu krmiva a při kontrole budky o dva dny později byla zjištěna dvě mláďata cca 3–4 dny stará, třetí vejce bylo neoplozené.

Velmi mě překvapilo jejich neagresivní chování při vstupu do voliéry a také při kontrole budky. Proto také bylo možné mláďata ve třech týdnech poprvé vyfotografovat (**foto 2**). Rodiče se o obě mláďata vzorně starali a ta rostla jako z vody. Kolem 60. dne už jedno vykukovalo z budky a po třech dnech vylétlo. V té době byli rodiče velmi agresivní vůči sousedním arům ararauna a arům vojenským, kdy se vzájemně napadali a štípali se do nohou. Druhé mláďe vylétlo z budky o dva dny později. Bohužel si ale poranilo křídlo a za další tři dny bylo od rodičů odebráno a dokrmeno. První mláďe (sameček) brzy létalo po voliéře a žebrovalo od rodičů potravu. Druhé mláďe (samička) se dokrmovalo asi 14 dní a poté začalo samo přijímat potravu, nejdříve měkké ovoce, jako banány, víno apod., a po několika dnech i směs zrní. O měsíc později, při odběrech krve na vyšetření DNA a čipování, měla mladá samička křídlo již v pořádku. Koncem září byla obě mláďata umístěna v samostatné místnosti a vypadala spokojeně. Na zimu se k nim přidal ještě pár amazoňanů žlutolících, se kterými se snášela bez problémů.

Amazoňané pomoučení severní patří mezi velké druhy amazoňanů, jejich délka je 38 cm. Zbarvení je oproti jiným amazoňanům nevýrazné. Jsou zelení s nádechem šedé barvy, nejvíce na zádech, což dalo vznik názvu „pomoučený“ (jako by byli posypáni moukou). Jako jediní ze čtyř poddruhů mají na hlavě žluté skvrny různé velikosti. Karpální konec křídla a zrcátko mají červené. Na špičce ocasu mají žlutozelený pruh. Vylétlá mláďata se od dospělých jedinců lišila jen zbarvením duhovky oka, kterou měla hnědou (u dospělých je oranžovohnědá), a černou barvou zobáku (u dospělých je matně žlutá a přechází do tmavě šedé). Na první pohled se barvou lišil také mladý sameček od mladé samičky, byl výrazně světlejší.

Amazoňané pomoučení se v přírodě vyskytují na území od Mexika přes Kolumbii, Guyanu, Venezuelu až po Brazílii. Obývají nížinný tropický stálezelený les až do výšky 1500 m n. m. Živí se semeny, luskovitými plody, dužinou plodů palem a květy a polozralými plody dřevin. V zoo je krmná dávka rozdělena na zimní a letní. V zimním období se podává suchá směs obsahující velkou a bílou slunečnici, semenec, kardi, pohanku, pšenici, kukuřici, bezpluchý oves. Od března do konce října se připravuje klíčená směs, do které se přidávají luštěniny, a to čočka a fazole. Třikrát týdně je podáváno krájené ovoce a zelenina všeho druhu (**foto 3**). Přidávají se i exotické druhy ovoce, např. granátové jablko, nebo sezonní bobule – jeřabiny, bezinky, šípky atd. V dalších dnech dostávají kukuřici v mléčné zralosti, vařené kuře, piškoty, ořechy (vlašské, lískové, buráky), vařené vejce. V době krmení

mláďat se jim přidává vaječná míchanice. Amazoňané velmi rádi stále něco okusují, proto jim každý týden předkládáme zelené větve vrby, lísky a jiných stromů a dřevin. V hnízdní sezóně se také zvyšuje přísun vitamínů, a to Nutrimix EX-A a Superhit D. V zimě se asi jedenkrát za

měsíc přidává do vody Optimin E a Acidomid E.

Naši amazoňané pomoučení jsou velmi inteligentní papoušci, kteří se rádi sprchují a neustále něco okusují a sbírají po zemi. Jejich odchov je velmi klidný a neagresivní, na rozdíl od amazoňanů žlutolících, které jsme

také odchovali a vstupovalo se k nim jen s ochrannými pomůckami. Jejich péče o mláďata byla dokonalá a bezproblémová. Jsem ráda, že jsme se zařadili mezi několik málo chovatelů, kterým se tento úspěch podařil.

Projekt 100 ptačích budek

Mgr. Eva Mikolášková

Již od doby Heinricha Lumpeho, tedy od počátku dvacátého století, plní území dnešní ústecké zoologické zahrady funkci jakési oázy přírody uprostřed průmyslového města. Svoje životní prostředí zde kromě chovaných exotických zvířat nachází také mnoho volně žijících druhů. Ráz krajiny nezapře původní tvář parku. Stromy, ať solitérní velikáni nebo skupinky tvořící remízky, jsou vzájemně propojeny biokoridory z linií keřů lemujících rozčuchané trávníky a ostrůvky květin. A právě v těchto podmínkách hledá útočiště také divoké ptactvo. S cílem podpořit naši volně žijící avifaunu a zároveň navázat na aktivity dr. Lumpeho, který zde v roce 1908 založil ptačí rezervaci, jsme uskutečnili projekt 100 ptačích budek.

Na jaře roku 2008 jsme v areálu zoo o ploše téměř třiceti hektarů vyvěsili jedenáct odlišných modifikací budek (**foto 1**), ve kterých se může zabydlet celkem až 21 druhů ptáků hnízdících v dutinách a štěrbinách. Budky se nacházejí v různém prostředí podle toho, komu jsou určeny. Nejpočetněji zastoupen je sýkorník (celkem 60 budek), který se dělí na další podtypy – sýkorník se štěrbinovým vletovým otvorem, sýkorník pro malé sýkory a sýkorník pro větší druhy sýkor. Dalšími typy jsou špačník, lejskovník s oválným vletovým otvorem, polobudky s otevřenou přední stěnou pro rehy a konipasy a několik typů budek pro sovy. Na střechy budov bylo umístěno pět kusů speciálních podlouhlých budek pro rořýsy (**foto 2**). Všechny budky nám dodala firma Kuchyně Pokor-

ná, s. r. o., formou sponzorského daru. S cílem pravidelné kontroly hnízdění byly budky očíslovány. Z průběhu první hnízdní sezony byla prozatím získána následující data.

Hnízdní sezona 2008 byla pro zájemce o budky sezonou první, a tedy spíše zkušební. Umělé dutiny se pro ptáky v jejich teritoriích staly velice rychle objekty zájmu, avšak pouze někteří jim dali přednost před přírodními úkryty. Úspěšně bylo obsazeno

34 % budek. Nejvyšší obsazenost měly špačníky (80 %, n = 10), kde ve všech případech vyhníždili špačci obecní (*Sturnus vulgaris*). Naopak nejmenší úspěch měly polobudky (n = 15), určené především pro rehy (*Phoenicurus phoenicurus*), kteří se v zoo běžně vyskytují. Zklamáním bylo, že byla obsazena pouze jedna z nich, a to párem vrabců domácích (*Passer domesticus*). Ze sýkor se v budkách (n = 60) objevili naši nejběžnější zástupci – modřinka (**foto 3**) a koňadra. Sýkora modřinka (*Cyanistes caeruleus*) obsadila sedm budek, sýkora koňadra (*Parus major*) ještě o dvě více. Mezi jednotlivými druhy sýkor je patrný velikostní rozdíl. Cílem rozvěšení sýkorníků s odlišnými rozměry vletových otvorů bylo proto snížit mezidruhovou kompetici o hnízdní dutiny. Sledovat rozmístění sýkor v různých podtypech sýkorníků bylo velmi zajímavé. Sýkory modřinky jednoznačně dávaly přednost malým sýkorníkům s vletovým otvorem bránícím průniku větších dru-

hů ptáků. V malém sýkorníku vyvedlo mláďata pět párů. Pouze jeden pár si zvolil sýkorník pro velké sýkory, který patrně musel uhájit před koňadou. Kromě sýkorníků s kruhovým otvorem bylo pokusně nainstalováno i deset malých sýkorníků se šterbinovým vstupem. Tyto budky obsadil pouze jeden pár modřinek a koňader. Kromě zmíněných sýkor se v jedné z budek se šterbinou usídlil také pár rehků zahradních (*Phoenicurus ochruros*), kteří tímto částečně napravili reputaci rodu *Phoenicurus*. Výskyt hnízdících sýkor koňader výhradně ve velkých sýkornících potvrdil, že omezení pomocí velikosti vletového otvoru u budek určených malým druhům sýkor je opravdu funkční. Jeden pár koňader navíc zahnízdil v lejskovníku, jenž díky tvaru svého vletového otvoru umožňuje ptákům ještě pohodlnější vstup.

K volbě vyhovujících hnízdních podmínek patří také výběr materiálu na stavbu hnízda (foto 4). Obecně byly budky hnízdním materiálem zaplněny z jedné třetiny, v některých případech i z více než poloviny. Sýkory modřinky při stavbě hnízda použily silnou vrstvu mechu, na jejímž vrchu vybudo-

valy měkkou a velmi záhřevnou hnízdní kotlinku z chlupů (zejména podsady), chmýří a prachového peří. Hnízda koňader se modřinčím velmi podobala, lišila se tenčí vrstvou srsti a místy přimíchanými větvičkami. Vrabec domácí měl hnízda typicky neuspořádaná, základem byla suchá tráva a peří doplněné příměsí provázků, kousků igelitu a různých obalů. Rozcuchaná byla také hnízda špačka obecného. Základ hnízda tvořila sláma, suchá tráva a větší pera (včetně letek) pávů, papoušků apod. V pokročilém stadiu hnízdění na sebe hnízdo upozor-

ňovalo specifickým zápachem pocházejícím z nashromážděného trusu mláďat. Zajímavým materiálem nasbíraným v blízkosti hnízda byla vystlána budka rehka zahradního nacházející se v malém březovém hájku. Základem byla mocná vrstva jehněd, kterou překrývala vrstva březového listí uprostřed s kotlinkou vystlanou peřím.

Fáze reprodukce v jednotlivých budkách neprobíhaly synchronizovaně, v některé budce rodiče teprve zahřívají vejce, v jiné už byla mláďata připravená k vylétnutí (foto 5). I pokud nebyl rodičovský pár přítomen, majitele prozrazoval vzhled snůšky. O jednobarevná světle modrá až nazelenalá vajíčka pečoval rehek zahradní, do modra byla zbarvena také vejce špačka obecného. Sýkory měly vajíčka kropenatá s hnědými tečkami na bílém podkladě, podobně snůšku vrabce domácího maskovaly hnědošedé skvrny pokrývající bílý povrch. Co se týče počtu odchovaných mláďat, byly patrné rozdíly jak mezi druhy, tak i mezi jednotlivými páry. Tři potomky přivedl na svět párek rehků. Ve špaččích bud-

kách se počet mláďat pohyboval mezi dvěma až třemi. Sýkory, známé svými početnými snůškami, měly v průměru 7,4 vajec na pár. Největší snůšku deseti vajec jsem objevila v hnízdě sýkory koňadry, i když modřinky se nenechaly svými devíti vajíčky zahanbit.

V pohnízním období bylo potřeba budky vyčistit a opravit. Zjistili jsme, že se budky staly cílem místní populace strakapoudů a přibližně jedna čtvrtina sýkorníků měla vletové otvo-

ry poničeny natolik, že budky ztratily svou funkci (**foto 6**). Na základě tohoto zjištění jsme se rozhodli otvory oplechovat.

Finančním příspěvkem, jenž je využít na údržbu budek, mohou projekt 100 ptačích budek podpořit i zájemci z řad návštěvníků, kteří si mohou budku pronajmout. Po zaplacení zvolené částky, která se liší podle typu budky (500 Kč, 1 000 Kč či 1 500 Kč), obdrží smlouvu o adopci budky, adopční certifikát a na konci hnízdního období zprá-

vu o obsazenosti „své“ budky a úspěšnosti hnízdění.

V sezoně 2009 bude sledování hnízdění pokračovat. Počítáme s rozšířením výzkumu o kroužkování mláďat, což nám může rozšířit představu o pohybu populací na území zoo a o věrnosti mláďat místu svého narození.

Pronájemci ptačích budek:

Karel Fiala, Praha

Jana Andrašková, Mšené - lázně

Jana Andrašková ml., Mšené - lázně

Václav Zeman, Mšené - lázně

Zpráva o projektu PESISIR BALIKPAPAN (2007–2008)

Mgr. Stanislav Lhota, Ph.D.

Shrnutí terénních aktivit Mgr. Stanislava Lhoty, Ph.D., výzkumného pracovníka Zoo Ústí nad Labem, a jeho týmu (studentů, místních asistentů, kolegů) v povodí Balikpapanského zálivu, Východní Kalimantan, indonéské Borneo, od října 2007 do října 2008

Výzkum kahau nosatých

Kahau nosatý (*Nasalis larvatus*) byl v roce 2007 vybrán jako vlajkový druh našeho projektu ochrany pobřežních mangrovů a deštných pralesů v povodí Balikpapanského zálivu (**foto 1**). Jde totiž nejen o ohrožený druh zajímavý pro vědu, ale také o živočicha, který je pro svůj kuriózní vzhled a mezinárodní zájem atraktivní pro místní vládní úřady, nevládní organizace, veřejná média, donory i místní obyvatelstvo. Jeho výzkum proto představuje jakousi páteř pro-

gramu zaměřeného na ochranu jak druhu samotného, tak i jeho biotopu, pobřežních mangrovů a ostatních živočichů a rostlin, kteří se zde spolu s kahau vyskytují.

Zjištění rozšíření a velikosti populace. První fáze výzkumu byla zaměřena na průzkum rozšíření a početnosti populace kahau při pobřeží Balikpapanského zálivu a trvala více než dva měsíce. Sčítání probíhalo z malé motorové lodi vždy ráno a v podvečer v době, kdy se opice pravidelně shromažďují

na spacích stromech na březích řek. Záliv zahrnuje povodí zhruba 54 menších řek, které nebylo možno všechny důkladně prozkoumat. Zaměřili jsme se tedy na jedno vybrané území (Kariangau) a zde jsme se pokusili o úplný součet populace kahau. Přepočtením zjištěného počtu 400 zvířat na celkovou plochu pobřežních mangrovů (zjištěnou ze satelitních snímků) jsme došli k celkovému odhadu velikosti populace 1400 jedinců. Jde o jednu ze šesti největších spočtených populací tohoto

druhu na světě. Tento výsledek se stal významným argumentem pro ochranu celé oblasti.

Posouzení míry izolace populace. Abychom posoudili, nakolik je populace kahau v Balikpapanském zálivu geneticky izolovaná (což je z hlediska její dlouhodobé životaschopnosti závažný problém), snažili jsme se vypátrat i nejbližší další populace. V okruhu 120 km od Balikpapanu se nakonec podařilo doložit 3–4 další malé populace (každá mezi 50–150 zvířaty). Jejich vzájemná blízkost naznačuje, že by mohlo docházet k ojedinělým přesunům zvířat mezi nimi, a že tedy tyto populace nemusejí být geneticky zcela izolované. Kvantitativní zhodnocení by však vyžadovalo analýzu DNA, o čemž uvažujeme do budoucna.

Doložení výskytu hulmana stříbřitého. Spolu s kahau nosatými se v mangrovech Balikpapanského zálivu vyskytují také poměrně běžní makakové jávští (*Macaca fascicularis*), zatím zde však nebyl doložen výskyt třetího druhu primáta známého z jiných bornejských mangrovů, kterým je hulman stříbřitý. Náš průzkum nakonec doložil

výskyt tohoto druhu na jediné lokalitě v zálivu a na dvou dalších lokalitách v okruhu 50 km. Životaschopnost těchto malých izolovaných populací je však prozatím nejistá. Výskyt tohoto primáta je zajímavý nejen ochranářsky, ale i taxonomicky, vzhledem k současným diskusím o přesné druhové zařazení těchto hulmanů na ostrově Borneo. Podle nových spekulací by hulmani obývající Balikpapanský záliv mohli být ve skutečnosti hulmani jávští (*Trachypithecus auratus*). Fotografie, které jsme získali, však dokládají, že tomu tak není a že na lokalitě se vyskytuje skutečně hulman stříbřitý (*Trachypithecus cristatus*).

Identifikace antropogenních hrozeb. V průběhu sčítání populace kahau jsme identifikovali a dokumentovali poškození jejich biotopu (mangrovů) zapříčiněné nejrůznějšími lidskými aktivitami. Jako hlavní hrozby jsme identifikovali zakládání rybníků na chov krevet a ryb bandang, kácení a zavážení mangrovů pro účely průmyslové zástavby, výsadbu plantáží palmy olejné na březích řek, výrobu dřevěného uhlí ze dřeva mangrovů a ilegální těžbu stavební-

ho dřeva v těsném sousedství mangrovů (**foto 2**). Získané údaje jsme konzultovali s právním poradcem Muhamadem Nasirem (Universitas Balikpapan), abychom zjistili a formálně doložili nezákonnou povahu jednotlivých aktivit. Informace byly průběžně poskytovány zodpovědným zástupcům vládních organizací, zúčastněným nevládním organizacím a veřejným médiím.

Identifikace nejvhodnější oblasti pro intenzivní ochranu. Mangrovy Balikpapanského zálivu o celkové rozloze 170 km² nelze ani do budoucna vyhlásit v plném rozsahu chráněným územím. Je třeba navrhnout systém zonace a pro striktní ochranu doporučit alespoň nejvhodnější část celého území. Toto území jsme vybírali na základě inspekce satelitních snímků celé oblasti, důkladného průzkumu terénu a komunikace s místními obyvateli i vládními činiteli za účelem posouzení jejich přístupnosti k ochraně toho kterého území. Nakonec byly zvoleny dvě oblasti. Za první mangrovy v okresech Pemaluan a Maridan, které představují nejzachovalejší a nejrozsáhlejší porosty a současně oblast s minimálním potenciálním konfliktem mezi ochranou a místními zájmy. Druhou oblastí jsou mangrovy v okresech Kariangau a Mentawir, které jsou jako jediné doposud propojeny zelenými koridory s primárním deštným pralesem v Chráněném pralese Sungai Wain. Dohromady představují obě tyto oblasti zhruba 2/3 rozlohy všech mangrovů v Balikpapanském zálivu.

Založení výzkumné stanice a trénink asistentů. V centru jedné ze dvou zvolených prioritních oblastí, v okrese Pemaluan, jsme založili výzkumnou stanici.

Zakoupili jsme opuštěný ovocný sad na ostrůvku v centru rozsáhlých mangrovů, kde jsme renovovali dvě chatky a přístav. Na ostrově jsme nechali přirozenou cestou regenerovat smíšený dip-terokarpový les a veškerá výstavba byla omezena na nezbytné minimum. Zaměstnali jsme dva asistenty (foto 3) s dobrou zkušeností s používáním a údržbou motorové lodi, kteří u nás od té doby získali již několikaměsíční zkušenost s terénním průzkumem primátů.

Vypracování metodiky habituace. Snaha o habituaci kahau nosatých neboli o jejich navyknutí na přítomnost pozorovatele za účelem sběru dat o jejich nerušeném chování prozatím nebyla úspěšná. Opice zatím ještě tolerují přítomnost pozorovatele jen po velmi krátkou dobu. Během dosavadních snah jsme však získali cenné zkušenosti, na jejichž základě jsme sestavili novou metodiku habituace pro příští sezonu výzkumu. Ta je založená primárně na habituaci z lodi a na trvalé přítomnosti výzkumníků a asistentů na lokalitě. Podmínkou je tedy přijmout další výzkumníky. V sezoně 2009–2010 to bude Ondřej Kott,

doktorand z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, který již na lokalitě strávil dva měsíce pilotní studií. K němu by se měl přidat také magisterský student z Univerzity v Yogyakarta Johanes Wibiono.

Výzkumný program v Chráněném pralese Sungai Wain

Než se vlajkovým druhem naší práce v Balikpapranském zálivu stal kahau nosatý, probíhalo těžiště našeho výzkumu v nedalekém Chráněném pralese Sungai Wain. V letech 2005–2006

jsme zde studovali výskyt téměř neznámého druhu opice, hulmana běločelého (*Presbytis frontata*), a dalších druhů savců. Během sezony 2007–2008 jsme na tuto práci alespoň v omezené míře navázali.

Monitoringový program a trénink zaměstnanců. Významným mezníkem se stal fakt, že správa chráněného pralesa zaměstnala dva z našich bývalých asistentů Fitriadiho a Muhalira, kteří se účastnili našeho předchozího programu a získali tak důkladný trénink. To umožnilo vytvořit společně se správou rezervace nový program dlouhodobého monitoringu stavu pralesa a populací vybraných savců. Program probíhal dočasně pod vedením Stanislava Lhoty, který ho postupně předal dalšímu novému zaměstnanci rezervace, absolventu Univerzity Mulawarman v Samarindě Rusdiantovi. Pracovní náplň Fitriadiho, Muhalira a Rusdianta zahrnuje kromě údržby výzkumného kempu, cest a další infrastruktury také sledování počasí (teploty, srážek a vzdušné vlhkosti), fenologie (produkce listů, květů a plodů na vybraných plochách v lese) a populací vybraných

druhů savců metodou liniových transektů. Výstupem by měla být každoroční výroční zpráva, první na konci roku 2008.

Průzkum výskytu primátů a dalších savců. Podstatný podíl průzkumu savců v Sungai Wainu probíhá na transektech (**foto 4**), což jsou rovné úzké pěšiny prosekané pralesem v kompasovém (obvykle východo-západním) směru. Transekty rychle zarůstají vegetací a zapadají mrtvým dřevem a listím, takže je nutné je v pravidelných intervalech obnovovat. Minulou obnovu jsme prováděli v roce 2006. V této sezoně jsme s finanční pomocí českého fotografa Petra Slavíka opět pročistili 46,5 km transektů. Na transektech bylo mimo jiné smeteno i spadané listí, čímž byly připraveny i k průzkumu velmi plachých savců. V tomto roce jsme poprvé kromě denních savců (opice, tany, veverky, někteří kopytníci) systematicky zjišťovali i výskyt nočních savců. K zajímavým zjištěním patří výskyt tany *perocasé* (*Ptilocercus lowii*), tany pestré (*Tupaia picta*) a několika dalších druhů drobných savců pozorovaných v této části Bornea vůbec poprvé. Na základě letošních i starších zjištění jsme sestavili seznam všech druhů savců vyskytujících se na území města Balikpapan (které zahrnuje i Chráněný les Sungai Wain). Seznam zahrnuje 95 druhů savců a možná tak z Balikpapanu dělá město s největším počtem druhů volně žijících savců na světě. Stal se proto jedním z nástrojů, které využíváme k doložení mimořádné bohatosti a hodnoty Sungai Wainu. Významným letošním zjištěním je i zvyšující se počet druhů svaců, které se navracejí do části rezervace, jež vyhořela při kalamičních požárech v roce 1998 (**foto 5**). Dva druhy, které

zde byly letos prvně zaznamenány, jsou outloň váhavý (*Nycticebus coucang*) a orangutan (*Pongo pygmaeus*). Z devíti druhů primátů známých z území rezervace se jich tak již do vyhořelého lesa vrátilo nejméně osm. Abychom mohli důkladněji zdokumentovat obnovu populací savců ve vyhořelém lese, zavádíme tento rok pravidelný monitoring denních i nočních savců na 4 kilometrech transektů v nevyhořelém a 4 kilometrech ve vyhořelém lese. Fitriadi a Muhalir budou zaznamenávat výskyt savců podél těchto 8 kilometrů transektů dvakrát do měsíce, jednou ráno a jednou v noci.

Obnovení fenologických ploch. Před deseti lety bylo v Sungai Wainu založeno 10 fenologických ploch o celkové rozloze 1 ha, zahrnujících více než 500 stromů téměř 200 druhů. Plochy slouží k dlouhodobému sledování produkce listí, květů a plodů, které probíhá nepřetržitě jednou měsíčně po celých 10 let. Bohužel, data za posledních 6 let již nejsou zpracovávána a přibližně čtvrtina z nich byla nenávratně ztracena. S nástupem nových zaměstnanců výzkum-

ného programu jsme se proto rozhodli monitoring fenologických ploch zefektivnit. Zachovaná starší data byla tabelována v elektronické podobě a zazalohována. Údaje o stromech na fenologických plochách byly aktualizovány. Všechny stromy s průměrem kmene nad 10 cm byly opatřeny hliníkovými štítky a změřili jsme jejich výšku a obvod kmene. Dále jsme určili podíl stromů, které za uplynulé období uhynuly, a těch, jež naopak právě dosáhly deseticentimetrového průměru kmene. Sběr dat probíhá i nadále s použitím stejné metodiky, data však budou každoročně analyzována a výsledky zahrnuty do výroční zprávy vydané správou rezervace.

Průzkum diverzity hmyzu. V rámci dokumentace biodiverzity jsme do Sungai Wainu přizvali na krátkou návštěvu entomology Milana Jandu, Aleše Dolného a Daniela Bártu. Milan Janda z Jihočeské univerzity zde dokumentoval diverzitu mraveců, trénoval naše asistenty v metodice sběru dat o jejich početnosti a aktivitě a hledal možná témata pro studentské projekty. Aleš Dolný z Ostravské

univerzity společně s Danielem Bártou zkoumali a zaznamenávali druhovou pestrost vážek na několika různých biotopech Balikpapanu. Předběžné výsledky naznačují relativně nízkou diverzitu hmyzích druhů, což kontrastuje se zjištěnou vysokou druhovou diverzitou u obratlovců. Druhové ochuzení se zřejmě projevuje více u mravenců než u vážek a může souviset s typem lesa (relativně méně vlhký dipterokarpový les na dobře propustných půdách), nicméně mohlo by být i důsledkem tzv. ostrovních jevů, čili ubývání druhů v malých izolovaných ekosystémech (takto zde zřejmě došlo například k vymření tzv. tygrích suchozemských pijavic). Tento výsledek je proto jedním z našich argumentů pro nutnost ochrany zelených koridorů, které propojují Sungai Wain s jinými

zbytky tropického pralesa.

Ochranářské aktivity

Ochranářské aktivity tvoří podstatnou část naší práce a postupně získávají stále větší prioritu oproti našim výzkumným činnostem. Částečně probíhají v terénu (monitoring a neformální patrolování), částečně mezi místním obyvatelstvem (socializace a kampaně) a částečně na úradech ve městech Balikpapan, Penajam a Samarinda.

Navázání úředních kontaktů.

Oblast Balikpapanského zálivu je administrativně rozdělena mezi dva distrikty: město Balikpapan a distrikt PPU (Penajam Paser Utara). Zatímco spolupráce mezi ochranou přírody a místní vládou v Balikpapanu trvá již asi 10 let, v PPU ji bylo třeba teprve navázat. To

se v průběhu poslední sezony uspokojivě podařilo. V PPU byla založena nová kancelář pro životní prostředí a její program je ve významné míře postaven na našich informacích a doporučeních. Osobně jsme se seznámili s řadou zástupců místní vlády, počínaje úrovní distriktu přes úroveň okresů a vesnic až po nejnižší úroveň, kterou představují tzv. sousedství. Stejně tak jsme navázali kontakty i s řadou nevládních organizací v oblasti Balikpapanského zálivu i v Samarindě, hlavním městě provincie Východní Kalimantan. S konkrétními přestupky souvisejícími s poškozováním životního prostředí, které jsme zjistili v rámci naší soustavné práce v terénu, jsme pravidelně seznamovali řadu zainteresovaných vládních i nevládních činitelů (**foto 6**). Jejich akce jsme poté

monitorovali a o problémech jsme pravidelně diskutovali. Pro možnost prezentace některých problémů široké veřejnosti jsme udržovali pravidelný kontakt s několika místními deníky. Naši strategií je představovat ochranu přírody v pozitivním světle, proto jsme tisku pravidelně jednou za měsíc poskytovali zprávy o zajímavých výsledcích výzkumu. Ke zveřejnění ochrannářských problémů v médiích jsme se uchýlili vždy teprve poté, co jednání s místními úřady a nevládními organizacemi nepřineslo očekávané výsledky.

Komunikace s místními obyvateli. Mangrovy jsou využívány místními obyvateli pro řadu účelů, z nichž některé se zdají být trvale udržitelné (rybolov, lov krabů, sběr palmového listí na výrobu došků, sběr palivového dřeva pro vlastní potřebu), zatímco jiné vedou k rychlé destrukci mangrovů (zakládání rybníků (foto 7), pálení dřevěného uhlí pro obchod, těžba stavebního dřeva). Naším cílem je pokusit se vesničanům vysvětlit, jak uvedené typy aktivit odlišit, a podporovat u nich ty trvale udržitelné. Chtěli bychom navázat dobré vztahy s vesničany, kteří z nich

těží, a udržovat s nimi pravidelný přátelský kontakt. Stejně tak se snažíme o pravidelné přátelské kontakty s tou většinou místních obyvatel, která mangrovy nevyužívá ani v pozitivním, ani v negativním smyslu, a za normálních okolností by proto byla k jejich osudu lhostejná. Takto získaná podpora většiny vesničanů je klíčovým nástrojem prosazování ochrannářských snah jak přímo v terénu, tak i na úrovni jednání s místní vládou.

Monitoring a patrolování. Těžistěm našich současných ochrannářských aktivit v terénu je pravidelný monitoring probíhající lidských aktivit v nejhodnotnější části Balikpapanského zálivu. Naši asistenti provádějí monitoring jednou měsíčně i nyní, v době naší nepřítomnosti. Data o nových a potenciálně ilegálních aktivitách zasílají nám a předávají zodpovědným místním úřadům. V rámci monitoringu je však v naší pravomoci pouze sběr informací, nikoli zásahy vůči narušitelům. Proto se snažíme prosadit u místních úřadů program pravidelného patrolování, spojeného se zatýkáním narušitelů a jejich předáváním policii. Našimi partnery,

kteří by od místní vlády tuto pravomoc mohli získat, jsou správa Chráněného pralesa Sungai Wain a hnutí původní kalimantanské mládeže GEPAK. Nutno však podotknout, že neformální patrolování je i vedlejším produktem probíhajícího výzkumného programu v okrese Pematuan. S podporou tradičního náčelníka jsme v mangrovech celého okresu rozmístili cedule informující o ochraně území náčelníkem. Spolu s ním a členy GEPAK jsme navštívili rodiny, které v této oblasti ilegálně pálí dřevěné uhlí a zakládají rybníky, a požádali je o zastavení veškeré činnosti. Výsledkem bylo, že v okrese bez vyhocenějšího konfliktu na celý rok prakticky ustalo kácení mangrovů pro výrobu dřevěného uhlí a nebyl založen žádný nový rybník.

Budování organizační struktury. Pro zajištění dlouhodobé ochrany Balikpapanského zálivu je nezbytné vytvořit instituci zodpovědnou za spravování oblasti. V roce 2000 již taková organizace byla založena a formálně doposud existuje, ovšem bez zaměstnanců a finančních zdrojů. Jde o Správní orgán Balikpapanského zálivu, BPTB. Společně s místními vládami (Balikpapan a PPU), nevládními organizacemi a ministerstvem životního prostředí se nyní snažíme o obnovení BPTB. Jde však o vleklá jednání, mimo jiné kvůli zaneprázdněnosti několika vyšších státních úředníků.

Problém průmyslové zástavby. Jedním z konkrétních problémů, které musíme řešit, je budování přístavů a průmyslových závodů bez posouzení vlivu na životní prostředí (EIA) nebo porušování podmínek povolení ke stavbě. Vzhledem k rychlému průmyslovému rozvoji celé oblasti jde o velký a stále narůstající problém.

8

tající problém (**foto 8 - hnědouhelný důl**), který se ještě komplikuje úplatností státních úředníků a tím, že průmyslové podniky často disponují poměrně značnými fondy. V typickém případě podnik zakoupí malé území pevniny, odkud pak nahrnuje zem do vykáčených mangrovů, čímž své území až několikanásobně rozšiřuje. Jávský podnik MBA na zpracování palmového oleje tak například zničil asi 100 ha mangrovů v jednom z mála průmyslem nedotčených území Balikpapanu. Ztrácí se tím nejen mangrov, ale i estetická hodnota pobřeží, a tím pádem i jeho atraktivita pro další ochrannářské snahy. Podobné případy řešíme intenzivním vyjednáváním s úřady na všech úrovních místní vlády a exponováním případů v tisku. Vzhledem k vysoké míře korupce je však úspěšnost ochrannářských snah jen malá.

Problém budování cest. Jedním z důvodů zachovalosti pobřežních mangrovů Balikpapanského zálivu je jejich obtížná přístupnost. To by se mohlo zásadně změnit vybudováním provinční silnice kolem podstatné části zálivu. Tato silnice by zpřístupnila pro celou řadu nekontrolo-

vatelných legálních, legalizovatelných i nelegálních aktivit jak mangrov, tak i Chráněný prales Sungai Wain, podél jehož hranic by probíhala. Navíc by přefala všechny koridory mezi Sungai Wainem a pobřežím. Ochránáři proti tomuto projektu protestují už několik let. V roce 2006 jsme se účastnili hodnocení vlivu projektu na životní prostředí (EIA) a v roce 2007 jednání ohledně alternativního řešení dopravy přes Balikpapanský záliv – mostu mezi městy Balikpapan a Penajam. Bohužel, vlády Balikpapanu,

PPU, provincie Východní Kalimantan a Ministerstvo dopravy Indonéské republiky se na žádné z alternativ neshodly a provinční vláda v roce 2008 se stavbou silnice začala. Nyní pokračujeme v kampani za zastavení stavby. Zároveň již ale musíme čelit i aktivitám podniků a jednotlivců, kteří už se zpřístupněním oblasti počítají, intenzivně skupují pozemky a budují cesty a další infrastrukturu pro budoucí průmyslové závody.

Problém plantáží palmy olejné.

Distrikt PPU se jako na svou hlavní zemědělskou plodinu zaměřil na palmu olejnou, jejíž pěstování je zodpovědné za jednu z největších destrukcí tropického pralesa v Indonésii. Za poslední tři roky tak došlo k vykáčení lesů podél většiny řek v části povodí Balikpapanského zálivu (**foto 9**), které patří PPU. Mangrov sice zůstaly víceméně nepoškozené, byly však zcela izolované od ostatních lesních ekosystémů a vystavené mimořádně vysoké sedimentaci zeminy splavované z několika tisíc hektarů odlesněných ploch. Zakládání plantáží na březích řek je nelegální, chybí však jakákoli kontrola ze strany vládních orgánů. Navíc zde

9

vznikají konflikty s místními vesničany, kterým zemědělské podniky často bez odškodnění zabírají půdu. V protestu proti takovému chování jsme se s postiženými drobnými rolníky spojili a naše demonstrace nakonec vedly k zastavení činnosti největšího z těchto podniků, PT Agro Indomas, ve třech okresech, bohužel ale ne v okrese Pemaluan, disponujícím nejcennějšími mangrovy. S úřadem pro lesy a plantáže PPU nyní projednáváme odstoupení PT Agro Indomas alespoň několik desítek metrů od břehů řek i v oblasti Pemaluanu a regeneraci břehů řek lesními porosty.

Problém zakládání rybníků. Rybníky na chov krevet a ryb bandang představují hrozbu jak pro mangrovy, které jsou při jejich zakládání zcela vykáčeny nebo umírají po zaplavení území, tak i pro místní rybářství, protože úbytek mořských ryb v důsledku ztráty prostředí pro rozmnožování řady jejich druhů převyšuje celkové výnosy z rybníků. Rybníkářství navíc prohlubuje ekonomické rozdíly mezi vesničany. Udržování rybníků je totiž finančně značně náročné,

takže zatímco bohatí rybníkáři prosperují, ti chudší obvykle končí krachem. Zakládání dalších rybníků bylo proto v Balíkpapan-ském zálivu oběma vládami (Balíkpapanem i PPU) zakázáno. V terénu však chybí dohled, a rybníky jsou proto zakládány nelegálně. Vzhledem k tomu, že jde o snadno doložitelné pře-stupky proti zákonu, stačí naše přítomnost a náš kontakt s úřady k zastavení budování dalších rybníků. Zůstává zde však konflikt s vlastníky území, kteří certifikát k vybudování rybníků získali buď od předchozí vlády, nebo neoprávněně na nižší úrovni současné vlády. Snažíme se proto přimět příslušné úřady k jednomu ze dvou možných řešení územního sporu – finančním vyrovnáním nebo soudní cestou.

Problém pálení dřevěného uhlí. Kácení mangrovů za účelem výroby dřevěného uhlí (foto 10) donedávna probíhalo dlouhodobě udržitelnou formou. To se však změnilo s dostupností efektivních nástrojů (motorových pil a motorových lodí) a s přícho-dem majetných investorů z měst, což z malých skupin chudých

uhlířů vytvořilo organizované mafie s konexemi ve vládních a policejních úřadech. Protože je však do tohoto obchodu stále zapojeno i nejnuznější obyvatelstvo, je tato činnost tolerována vládou i nevládními organizacemi už jen ze sentimentálních důvodů. Existují plány na omezení výroby dřevěného uhlí tím, že se uhlířům poskytne možnost alternativního výdělků. Tyto projekty jsou ale finančně náročné a zatím nebyly nikdy realizovány. Paradoxně zatím nejúspěšnější snahou byla naše dohoda, podle které uhlíři opustí oblast nejcennějších mangrovů v okrese Pemaluan a budou dřevo získávat z jiných, méně cenných porostů. Dodržování této úmluvy je však podmíněno pravidelným monitoringem z naší strany.

Problém ilegální těžby dřeva. Rovněž tak dřevorubci, kteří těží dřevo z lesů těsně sousedících s řekami a mangrovy (jež jim slouží jako přístupové cesty), jsou často organizováni do menších mafií. Na rozdíl od uhlířů však nejde o chudinu, stavební dřevo je cenným artiklem (foto 11) a jeho prodej přináší poměrně vysoké výdělky. Těžba dřeva je ovšem aktivitou, kterou vládní úřady příliš netolerují, a policejní razie tak pro dřevorubce představují závažné riziko. Problémem pro lesy v Balíkpapan-ském zálivu je však nepřítomnost lesních strážců a odlehlost pobřežních lesů pro námořní policii, která svou aktivitu zaměřuje na přístavy a průmyslové oblasti. V rámci našich vyjednávání se snažíme o začlenění kontroly ilegální těžby dřeva do navrhovaného programu patrolování v zálivu. To dává celému programu v očích úředníků větší důležitost, protože ilegální těžba dřeva je v Indonésii vnímána jako národní problém.

Problém zneužívání ochranných pravomocí. Velmi nepříjemný problém ochrany přírody v Indonésii bohužel představuje korupce a zjištěné chování samotných místních ochranářů. Úředníci pověřeni pravomocemi k ochraně přírody běžně ve snaze o získání zpronevřitelných finančních prostředků prosazují nevhodné projekty. V lepším případě tak plýtvají penězi, které pak mohou chybět na smysluplnější programy, většinou však má jejich činnost i další negativní dopady. Případy, proti kterým musíme opakovaně protestovat, nejčastěji souvisí se zalesňováním, ať už v mangrovech nebo ve vyhořelém lese na pevnině. Zalesňování, často označované jako „sázení lesa v lese“, mnohdy pouze narušuje proces přirozeného růstu a regenerace lesa. Daleko nejsmutnějším projektem spadajícím do této kategorie je však obětování pěti procent území Chráněného pralesa Sungai Wain pro zbudování botanické zahrady. Tento projekt znamená nejen ztrátu cenného biotopu, ale i riziko zavádění potenciálně invazivních druhů rostlin, problém tunelování peněz určených na

chod chráněného území a ztrátu zájmu úřadů o chráněný les, který se postupně dostává do stínu botanické zahrady. Řešit záležitosti tohoto typu je mimořádně obtížné, neboť zde vystupujeme proti vlastním kolegům, se kterými musíme spolupracovat při řešení jiných, závažnějších ochranných problémů.

Odborná publikační činnost

Za poslední rok vyšly v impaktovaných mezinárodních časopisech tři odborné práce, přijaty k tisku pro tento nebo následující rok byly další dvě a jedna další prochází recenzním řízením. Práce se týkají našeho předchozího výzkumu na Madagaskaru, v Indii a v evropských zoologických zahradách.

Vyšlo:

Lhota S., Jůnek T., Kuběna A. A., Bartoš L. (2008): Specialized use of two fingers in free-ranging aye-ayes (*Daubentonia madagascariensis*). *American Journal of Primatology* 70(8), str. 786–795

Petrů M., Špinko M., Lhota S., Šípek P. (2008): Head rotations in the play behaviour of Hanu-

man langurs (*Semnopithecus entellus*): A description and an analysis of their function. *Journal of Comparative Psychology* 122(1), str. 9–18

Havlíček J., Saxton T. K., Roberts S. C., Jozífková E., Lhota S., Valentová J., Flegr J. (2008): He sees, she smells? Male and female reports on sensory reliance in mate choice and non-mate choice contexts. *Personality and Individual Differences* 45, str. 564–569

Přijato do tisku:

Lhota S., Jůnek T., Bartoš L. (in press): Patterns and laterality of hand use in free-ranging aye-ayes (*Daubentonia madagascariensis*) and comparison with captive studies. *Journal of Ethology*

Konečná M., Lhota S., Weiss A., Urbánek T., Adamová T., Pluháček J. (in press): Personality in free-ranging Hanuman langur (*Semnopithecus entellus*) males: Subjective ratings and recorded behavior. *Journal of Comparative Psychology*

V recenzním řízení:

Petrů M., Charvátová V., Špinko M., Lhota S. (revised version sent): Revisiting play elements and self-handicapping in play: A comparative study of five old world monkey species. *Journal of Comparative Psychology*

Autoři fotografií:

Petr Čolas (foto 1 a 4)
Ondřej Kott (foto 3)
Archive UP HLSW (foto 5)
Stanislav Lhota (foto 2, 6, 7, 8, 9, 10 a 11)

Stavy zvířat k 31. 12. 2008

	stav k 1. 1. 2008	odchov	příchod	úhyn	odchod	stav k 31. 12. 2008
savci (Mammalia)						
adax Addax nasomaculatus	2.0 EEP,ISB,RDB=CR,CITES=I					2.0
aguti středoamerický Dasyprocta punctata	1.1 RDB=LR					1.1
alpaka Vicugna pacos	2.9	0.1	1.0		1.1	2.9
anoa nížinný Bubalus depressicornis	3.2 EEP,ISB,RDB=EN,CITES=I			1.0		2.2
antilopa jelení Antilope cervicapra	7.5 RDB=NT	0.2	1.0		1.0	7.7
babirusa Babyrousa babyrussa	1.1 EEP,ISB,RDB=VU,CITES=I					1.1
fosa Cryptoprocta ferox	2.1 EEP,ISB,RDB=EN					2.1
gepard štíhlý Acinonyx jubatus	1.1 EEP,ISB,RDB=VU,CITES=I		1.0	0.1		2.0
gibon bělolící Nomascus leucogenys leucogenys	2.1.1 EEP,ISB,RDB=EN,CITES=I	0.0.1		1.0		1.1.2
guanako Lama guanicoe	0.2 RDB=LR					0.2
gueréza pláštíková Colobus guereza caudatus	0.4 ESB,RDB=LR					0.4
hulman jávský Trachypithecus auratus	0.4 RDB=EN					0.4
hulman posvátný Semnopithecus entellus	1.4 ESB,RDB=LR,CITES=I			1.1		0.3
hulman stříbrný Trachypithecus cristatus	0.2					0.2
irbis Uncia uncia	1.1 EEP,ISB,RDB=EN,CITES=I		1.0		1.0	1.1
jelen bělohubý Cervus albirostris	1.6 RDB=VU	1.0				2.6
kaloň pobřežní Pteropus hypomelanus	4.2.1 RDB=LR					4.2.1
kapybara Hydrochaeris hydrochaeris	0.1 RDB=LR		1.0			1.1

	stav k 1. 1. 2008	odchov	příchod	úhyn	odchod	stav k 31. 12. 2008
savci (Mammalia)						
kočka bažinná <i>Felis chaus</i>	1.0 RDB=LC					1.0
kočka krátkouchá <i>Prionailurus bengalensis euptilura</i>	1.0 RDB=LC			1.0		
kočka rybářská <i>Prionailurus viverrinus</i>	1.0 EEP,ISB,RDB=VU		0.1			1.1
kočka slaništní <i>Oncifelis geoffroyi</i>	1.1 EEP,RDB=NT,CITES=I	1.2				2.3
kočkodan Brazzův <i>Cercopithecus neglectus</i>	2.2 ESB,RDB=LR	0.0.1				2.2.1
kočkodan diadémový <i>Cercopithecus mitis</i>	1.1 RDB=LR					1.1
kočkodan Dianin <i>Cercopithecus diana diana</i>	1.1 EEP,ISB,RDB=EN,CITES=I					1.1
kosman zakrslý <i>Callithrix pygmaea</i>	1.1.4 RDB=LC	0.0.2		0.0.2		1.1.4
kotul veverovitý <i>Saimiri sciureus</i>	1.1 EEP,RDB=LC			0.1		1.0
koza domácí <i>Capra hircus</i>	0.2	2.0			2.0	0.2
koza domácí - kamerunská <i>Capra hircus</i>	4.7	7.1		1.0	6.3	4.5
kůň domácí - pony <i>Equus caballus</i>	2.3	1.2			2.0	1.5
lachtan jihoafrický <i>Arctocephalus pusillus</i>			0.2			0.2
lachtan tmavý <i>Zalophus californianus</i>	1.0 ESB,RDB=LR					1.0
lama krotká <i>Lama glama</i>	2.5	1.1		0.1	2.2	1.3
lemur kata <i>Lemur catta</i>	1.2 ESB,RDB=VU,CITES=I		0.3			1.5
lenochod dvouprstý <i>Choloepus didactylus</i>	1.2 ESB,RDB=LC	0.0.1	0.1			1.3.1
lev konžský <i>Panthera leo bleyenberghi</i>	1.1 RDB=VU	0.3				1.4
levhart mandžuský <i>Panthera pardus orientalis</i>	1.2 EEP,ISB,RDB=CR,CITES=I				0.1	1.1
levhart perský <i>Panthera pardus saxicolor</i>	1.0 EEP,ISB,RDB=EN,CITES=I				1.0	

	stav k 1. 1. 2008	odchov	příchod	úhyn	odchod	stav k 31. 12. 2008
savci (Mammalia)						
lvíček zlatý <i>Leontopithecus rosalia</i>	1.0 EEP,ISB,RDB=EN,CITES=I				1.0	
makak káповý <i>Macaca radiata</i>	3.3 RDB=LR					3.3
mandril <i>Mandrillus sphinx</i>	1.4 EEP,RDB=VU					1.4
mangusta žíhaná <i>Mungos mungo</i>	1.3 RDB=LR					1.3
mara stepní <i>Dolichotis patagonum</i>	2.1.2 RDB=LR			0.1		2.0.2
medvěd malajský <i>Helarctos malayanus</i>	2.5 ESB,RDB=DD,CITES=I				0.1	2.4
muntžak malý <i>Muntiacus reevesi</i>	1.1.1 RDB=LR	0.0.1				1.1.2
mýval jižní <i>Procyon cancrivorus</i>	1.1 RDB=LR				1.0	0.1
nilgau <i>Boselaphus tragocamelus</i>	3.2 RDB=LC		0.1		1.1	2.2
nosál červený <i>Nasua nasua</i>	1.2 RDB=LR	3.4			3.4	1.2
nosorožec tuponosý jižní <i>Ceratotherium simum simum</i>	1.2 EEP,ISB,RDB=NT			1.1		0.1
ocelot velký <i>Leopardus pardalis</i>	1.0 RDB=LC,CITES=I					1.0
orangutan <i>Pongo pygmaeus</i>	1.0 EEP,ISB,RDB=EN,CITES=I					1.0
orangutan bornejský <i>Pongo pygmaeus pygmaeus</i>	3.1 EEP,ISB,RDB=EN,CITES=I				1.0	2.1
osel somálský <i>Equus africanus somalicus</i>	4.4 EEP,ISB,RDB=CR,CITES=I	1.0			1.0	4.4
ovce domácí - kamerunská <i>Ovis aries aries</i>	1.8	2.4			2.1	1.11
panda červená <i>Ailurus fulgens fulgens</i>	3.1 EEP,ISB,RDB=EN,CITES=I			1.0	2.0	0.1
pásovec štetinatý <i>Chaetophractus villosus</i>	1.1 RDB=LC					1.1
pekari páskovaný <i>Pecari tajacu</i>	1.2 RDB=LR					1.2
pes domácí <i>Canis familiaris</i>			0.1			0.1

	stav k 1. 1. 2008	odchov	příchod	úhyn	odchod	stav k 31. 12. 2008
savci (Mammalia)						
rosomák sibiřský <i>Gulo gulo sibirica</i>	1.1 EEP,RDB=VU					1.1
serau malý <i>Naemorhedus crispus</i>	0.1 ESB,ISB,RDB=LR					0.1
sika vietnamský <i>Cervus nippon pseudaxis</i>	1.6 EEP,ISB,RDB=CR	0.1	2.0	1.0		2.7
slon bengálský <i>Elephas maximus bengalensis</i>	0.2 EEP,RDB=EN,CITES=I					0.2
surikata <i>Suricata suricatta</i>	3.1 RDB=LR	0.0.1				3.1.1
tamarín pinčí <i>Saguinus oedipus</i>	1.3 EEP,ISB,RDB=EN,CITES=I	0.0.1		0.1		1.2.1
tamarín žltoruký <i>Saguinus midas midas</i>	2.3 ESB,RDB=LC	0.0.2	1.1		1.1	2.3.2
tapír jihoamerický <i>Tapirus terrestris</i>	1.1 EEP,RDB=VU					1.1
tuleň obecný <i>Phoca vitulina</i>	1.1 RDB=LR					1.1
tygr malajský <i>Panthera tigris jacksonii</i>	 ISB,RDB=EN,CITES=I		0.1			0.1
vari černobílý <i>Varecia variegata</i>	5.1 EEP,ISB,RDB=EN,CITES=I	2.0			4.0	3.1
vari červený <i>Varecia rubra</i>	2.1 EEP,ISB,RDB=CR,CITES=I	2.1			1.0	3.2
velbloud dvouhrbý - domácí <i>Camelus bactrianus</i>	1.5 RDB=CR	2.0			2.0	1.5
veverka Prévostova <i>Callosciurus prevostii</i>	1.1.1 RDB=LR				0.0.1	1.1
vlk hřivnatý <i>Chrysocyon brachyurus</i>	1.2 EEP,ISB,RDB=NT					1.2
voduška červená <i>Kobus leche kafuensis</i>	3.4 ISB,RDB=VU	0.1			1.1	2.4
voduška jelenovitá <i>Kobus ellipsiprymnus defassa</i>	1.3 RDB=LR	1.1				2.4
vydra malá <i>Amblyonyx cinerea</i>	2.1 ISB,RDB=NT	0.0.4			1.0	1.1.4
zebra Hartmannové <i>Equus zebra hartmannae</i>	3.8 EEP,ISB,RDB=EN	0.1				3.9
žirafa Rothschildova <i>Giraffa camelopardalis rothschildi</i>	1.3 EEP,RDB=LR	0.0.3				1.3.3

	stav k 1. 1. 2008	odchov	příchod	úhyn	odchod	stav k 31. 12. 2008
ptáci (Aves)						
alexandr malý <i>Psittacula krameri</i>	1.1 RDB=LC					1.1
alexandr velký <i>Psittacula eupatria</i>	1.1 RDB=LC	0.0.3			0.0.3	1.1
amazoňan modročelý <i>Amazona aestiva</i>	0.0.1 RDB=LC					0.0.1
amazoňan pomoučený <i>Amazona farinosa</i>	2.1 RDB=LC	1.1			1.0	2.2
amazoňan žlutolící <i>Amazona autumnalis</i>	2.2 RDB=LC					2.2
ara arakanga <i>Ara macao</i>	1.0 RDB=LC,CITES=I		0.1			1.1
ara ararauna <i>Ara ararauna</i>	4.5 RDB=LC		1.0	1.0	1.1	3.4
ara vojenský <i>Ara militaris</i>	2.3 ISB,RDB=VU,CITES=I	1.0	1.1			4.4
ara zelenokřídlý <i>Ara chloroptera</i>	2.2 RDB=LC					2.2
emu hnědý <i>Dromaius novaehollandiae</i>	1.1 RDB=LC					1.1
hoko červený <i>Crax rubra</i>	2.1 RDB=NT				1.0	1.1
holub chocholatý <i>Ocyphaps lophotes</i>	1.1 RDB=LC					1.1
husice egyptská <i>Alopochen aegyptiacus</i>	1.1 RDB=LC					1.1
kachnička mandarinská <i>Aix galericulata</i>	1.0 RDB=LC					1.0
kakadu Goffinův <i>Cacatua goffini</i>	1.2 RDB=NT,CITES=I	0.1			0.1	1.2
kakadu molucký <i>Cacatua moluccensis</i>	2.1 EEP,RDB=VU,CITES=I					2.1
korela chocholatá <i>Nymphicus hollandicus</i>	3.1 RDB=LC	0.0.4			0.0.4	3.1
korunáč vějířový <i>Goura victoria</i>	1.1 ESB,ISB,RDB=VU					1.1
krkavec velký <i>Corvus corax</i>	1.1 CROH=OH,RDB=LC			0.1		1.0
křepel kalifornský <i>Lophortyx californica</i>	2.1 RDB=LC					2.1

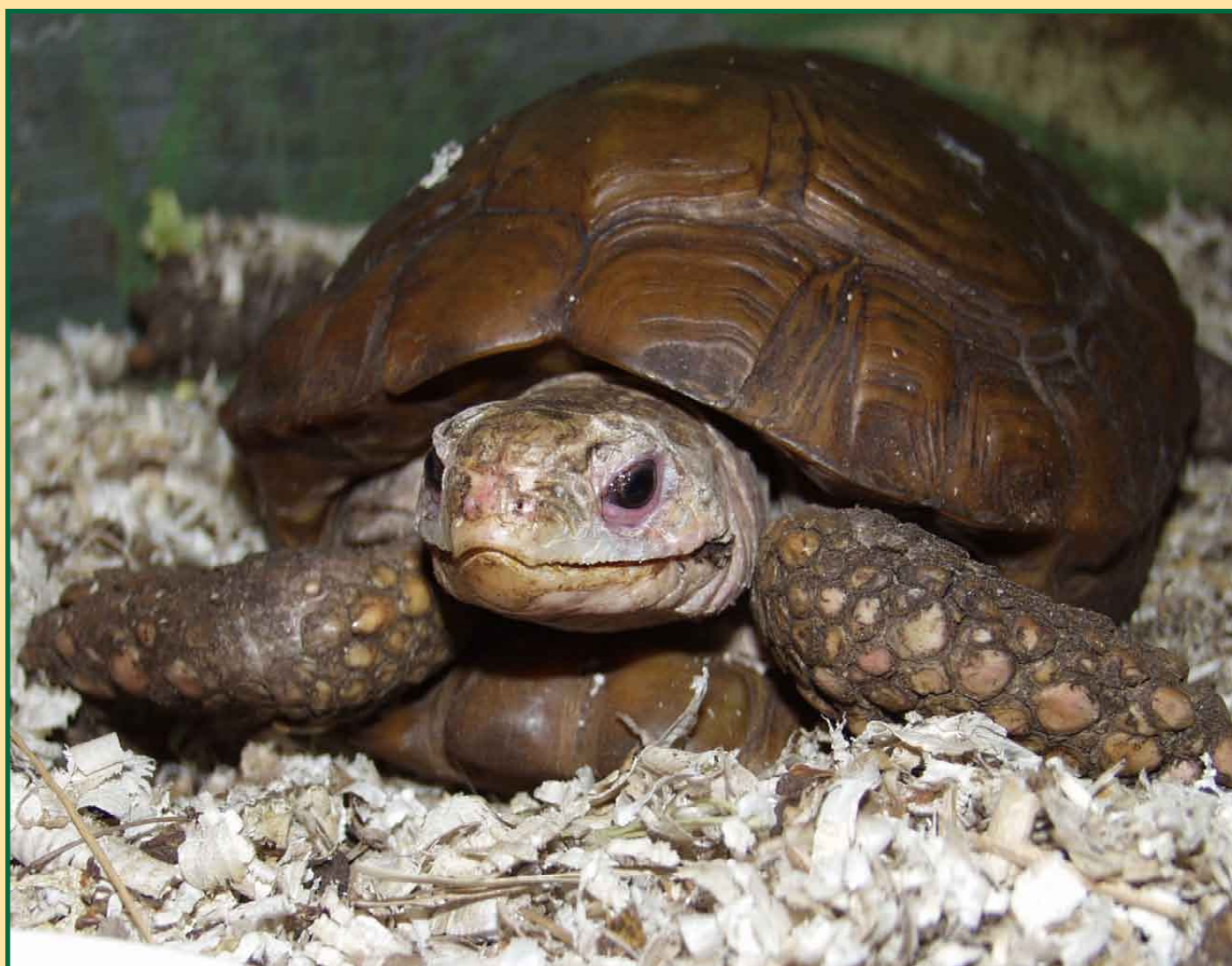
	stav k 1. 1. 2008	odchov	příchod	úhyn	odchod	stav k 31. 12. 2008
ptáci (Aves)						
křepelka korunkatá Rollulus rouloul	1.1 RDB=NT			0.1		1.0
lori zelenoocasý Lorius chlorocercus	1.1 RDB=LC					1.1
majna Rothschildova Leucopsar rothschildi	1.1 EEP,RDB=CR,CITES=I			0.1		1.0
marabu africký Leptoptilos crumeniferus	1.0 ESB,RDB=LC					1.0
nandu pampový Rhea americana	0.1.5 RDB=NT	0.0.3		0.0.1	0.0.1	0.1.6
orel okrový Aquila rapax	1.2 RDB=LC					1.2
papoušek konžský Poicephalus gularis	1.1 RDB=LC	1.0			1.0	1.1
papoušek vlnkovaný Melopsittacus undulatus	17.12 RDB=LC	0.0.86		2.3	0.0.76	15.9.10
páv korunkatý Pavo cristatus	3.6 RDB=LC			0.1	1.1	2.4
plameňák - hybrid Phoenicopterus sp.	0.1					0.1
plameňák růžový Phoenicopterus ruber roseus	0.0.10 RDB=LC					0.0.10
puštík bělavý pobaltský Strix uralensis liturata	1.1 CROH=KOH,RDB=LC	1.0				2.1
puštík obecný Strix aluco	0.1 RDB=LC					0.1
raroh velký Falco cherrug	2.3 CROH=KOH,RDB=EN	0.2				2.5
rýžovník šedý Padda oryzivora	0.0.2 RDB=VU					0.0.2
sova pálená Tyto alba	1.1 CROH=SOH,RDB=LC	0.0.2			0.0.2	1.1
sovica sněžní Nyctea scandiaca	1.1 RDB=LC	2.1			2.1	1.1
sup himálajský Gyps himalayensis	1.1 RDB=LC					1.1
sup mrchožravý Neophron percnopterus percnopterus	0.1 ESB,RDB=LC				0.1	
turako fialový Musophaga violacea	1.2 ESB,RDB=LC					1.2

	stav k 1. 1. 2008	odchov	příchod	úhyn	odchod	stav k 31. 12. 2008
ptáci (Aves)						
tyran bentevi <i>Pitangus sulphuratus</i>	1.0 RDB=LC				1.0	
výr velký <i>Bubo bubo</i>	1.1 CROH=OH,RDB=LC					1.1
zebrička pestrá <i>Taeniopygia guttata</i>	12.7 RDB=LC	0.0.51			0.0.51	12.7
zoborožec vrásčitý <i>Aceros corrugatus</i>	1.1 EEP,RDB=NT					1.1
žako šedý <i>Psittacus erithacus</i>	1.1 RDB=LC	0.2			0.2	1.1

	stav k 1. 1. 2008	odchov	příchod	úhyn	odchod	stav k 31. 12. 2008
plazi (Reptilia)						
agama bradatá <i>Pogona vitticeps</i>	1.2.3			0.2		1.0.3
agama kočinčinská <i>Physignathus cocincinus</i>	0.0.9	0.0.1			0.0.2	0.0.8
aligátor americký <i>Alligator mississippiensis</i>	1.1					1.1
anolis obrovský <i>Anolis equestris</i>			0.0.4	0.0.1		0.0.3
cyklagras obrovský <i>Hydrodynastes gigas</i>	1.0					1.0
dlouhokrčka australská <i>Chelodina longicollis</i>	1.2					1.2
dlouhokrčka červenobřichá <i>Emydura subglobosa</i>	0.0.3 RDB=LR					0.0.3
dlouhokrčka Siebenrockova <i>Chelodina siebenrocki</i>			0.0.1			0.0.1
hroznýš královský <i>Boa constrictor</i>	0.1					0.1
hroznýšovec kubánský <i>Epicrates angulifer</i>	2.2 EEP,RDB=LR					2.2
chameleon pardálí <i>Furcifer pardalis</i>	1.0					1.0
kajmánek malý <i>Paleosuchus trigonatus</i>	1.2				0.1	1.1
karetka novoguinejská <i>Carettochelys insculpta</i>			2.0			2.0
	RDB=VU					

	stav k 1. 1. 2008	odchov	příchod	úhyn	odchod	stav k 31. 12. 2008
plazi (Reptilia)						
korálovka červenošedá <i>Lampropeltis alterna</i>	1.1					1.1
korálovka mexická <i>Lampropeltis mexicana greeri</i>	0.0.2					0.0.2
korálovka pruhovaná <i>Lampropeltis getula californiae</i>			1.2			1.2
korálovka pruhovaná <i>Lampropeltis getula getula</i>	1.0					1.0
korálovka pruhovaná <i>Lampropeltis getula floridana</i>	1.0					1.0
korálovka sedlatá <i>Lampropeltis triangulum campbelli</i>	1.1				1.0	0.1
korálovka sedlatá honduraská <i>Lampropeltis triangulum hondurensis</i>	1.2.6	0.0.8	0.0.1		0.0.15	1.2
korálovka sedlatá sinaloaská <i>Lampropeltis triangulum sinaloae</i>	2.2.2	0.0.11		0.0.1	0.0.12	2.2
kožnatka čínská <i>Pelodiscus sinensis</i>	1.0 RDB=VU					1.0
krajta královská <i>Python regius</i>	1.1					1.1
krajta mřížkovaná <i>Python reticulatus</i>	1.1			1.1		
krajta písmenkovaná <i>Python sebae</i>	0.1					0.1
krajta tygrovitá tmavá <i>Python molurus bivittatus</i>	RDB=LR		0.1			0.1
krajta zelená <i>Morelia viridis</i>	0.2					0.2
krokodýl čelnatý <i>Osteolaemus tetraspis</i>	1.0 ESB,RDB=VU,CITES=I					1.0
leguán kubánský <i>Cyclura nubila nubila</i>	1.2 ISB,RDB=VU,CITES=I					1.2
scink dlouhonohý <i>Eumeces schneideri</i>	1.0.3					1.0.3
užovka černá <i>Pantherophis obsoleta quadrivittata</i>	0.0.1					0.0.1
varan Hornův <i>Varanus panoptes horni</i>	0.1					0.1
želvaamboinská <i>Cuora amboinensis</i>	0.0.3 ESB,RDB=VU					0.0.3

	stav k 1. 1. 2008	odchov	příchod	úhyn	odchod	stav k 31. 12. 2008
plazi (Reptilia)						
želva čtyřprstá <i>Testudo horsfieldii</i>	4.4.1 RDB=VU					4.4.1
želva indická <i>Indotestudo travancorica</i>	1.0 RDB=EN					1.0
želva nádherná <i>Trachemys scripta elegans</i>	5.8.1 RDB=LR			1.4		4.4.1
želva ostruhatá <i>Centrochelys sulcata</i>			0.0.3			0.0.3
želva pentličková <i>Cyclemys pulchristriata</i>	1.2.1	0.0.2				1.2.3
želva uhlířská <i>Chelonoidis carbonaria</i>	6.2.4					6.2.4
želva zelenavá <i>Testudo hermanni</i>	1.0 RDB=LR		0.0.1			1.0.1
želva zubatá <i>Cyclemys dentata</i>	2.1 RDB=LR					2.1

	stav k 31. 12. 2008
oobjíživelníci (Amphibia)	
drápatka vodní <i>Xenopus laevis laevis</i>	1.1.9 RDB=LC
hrabatka drsná <i>Pyxicephalus adspersus</i>	0.1 RDB=LC
kuňka východní <i>Bombina orientalis</i>	2.4.1 RDB=LC
létavka křížová <i>Polypedates cruciger</i>	0.0.2 RDB=LC
listovnice pestrá <i>Phyllomedusa hypochondrialis</i>	0.0.5 RDB=LC
parosnička nádherná <i>Kaloula pulchra</i>	0.0.1 RDB=LC
pralesnička azurová <i>Dendrobates azureus</i>	0.0.3 ESB,RDB=VU
pralesnička barvířská <i>Dendrobates tinctorius</i>	0.0.3 RDB=LC
pralesnička batiková <i>Dendrobates auratus</i>	0.0.28 * RDB=LC
pralesnička brazilská <i>Dendrobates galactonotus</i>	0.0.2 RDB=LC
pralesnička černožlutá <i>Epipedobates trivittatus</i>	0.0.1 RDB=LC
pralesnička harlekýn <i>Dendrobates leucomelas</i>	0.0.5 RDB=LC
pralesnička pruhovaná <i>Phyllobates vittatus</i>	0.0.6 RDB=EN
pralesnička strašná <i>Phyllobates terribilis</i>	0.0.8 RDB=EN
ropucha <i>Bufo sp.</i>	0.0.4
ropucha jihoasijská <i>Bufo melanostictus</i>	0.0.2 RDB=LC
rosnice siná <i>Pelodryas caerulea</i>	0.0.17 RDB=LC
rosnička včelí <i>Phrynohyas resinificatrix</i>	0.0.9 * RDB=LC
víčkovnice yucatanská <i>Tripurion petasatus</i>	0.0.3 RDB=LC
žebrovník Walzlův <i>Pleurodeles walzi</i>	0.0.11 RDB=NT

	stav k 31. 12. 2008
ryby (Pisces)	
dánio pruhované <i>Danio rerio</i>	0.0.11
gurama velká <i>Osphronemus goramy</i>	0.0.3
jeseter malý <i>Acipenser ruthenus</i>	0.0.3 RDB=VU
jeseter sibiřský <i>Acipenser baerii</i>	0.0.2 RDB=VU
karas zlatý <i>Carassius auratus</i>	0.0.40
keříčkovec jihoafrický <i>Clarias gariepinus</i>	0.0.3
krunýřovec řasnatý <i>Ancistrus cirrhosus</i>	0.0.22
labeo červenoploutvé <i>Epalzeorhynchus frenatum</i>	0.0.12
myloplus červenoploutvý <i>Myloplus rubripinnis</i>	0.0.4
nožovec <i>Xenomystus sp.</i>	0.0.10
ostnovec <i>Ctenopoma kingsleyae</i>	0.0.5
pakeříčkovec obecný <i>Heteropneustes fossilis</i>	0.0.3
pancéřníček kropenatý <i>Megalechis thoracata</i>	0.0.7
pancéřníček zelený <i>Corydoras aeneus</i>	0.0.14
pangas dolnooký <i>Pangasius hypophthalmus</i>	0.0.8
parmička čtyřpruhá <i>Puntius tetrazona</i>	0.0.10
parmička čtyřpruhá - mechová <i>Puntius tetrazona</i>	0.0.10
parmička purpurová <i>Puntius nigrofasciatus</i>	0.0.14 RDB=LR
parmička Schwanenfeldova <i>Barbodes schwanenfeldii</i>	0.0.7
parmička žraločí <i>Balantiocheilos melanopterus</i>	0.0.8 RDB=EN

	stav k 31. 12. 2008
ryby (Pisces)	
peřovec skvrnitý <i>Synodontis eupterus</i>	0.0.13
piaraktus plodožravý <i>Piaractus brachypomus</i>	0.0.2
piraňa Nattererova <i>Pygocentrus nattereri</i>	0.0.6
sekavka nádherná <i>Botia macracantha</i>	0.0.2
sekavka příčnopruhá <i>Botia hymenophysa</i>	0.0.1
skalára amazonská <i>Pterophyllum scalare</i>	0.0.2
sumčík stříbřitý <i>Schilbe mystus</i>	0.0.3 RDB=VU
sumíček indický <i>Mystus vittatus</i>	0.0.1
tetra citronová <i>Hyphessobrycon pulchripinnis</i>	0.0.12
tetra černá <i>Gymnocorymbus ternetzi</i>	0.0.7
tetra krvavá <i>Hyphessobrycon eques</i>	0.0.6
tetra křivopruhá <i>Thayeria boehlkei</i>	0.0.2
tetra slepá <i>Astyanax jordani</i>	RDB=VU
tetra Sweglesova <i>Hyphessobrycon sweglesi</i>	0.0.10
tlamovec Lombardův <i>Metriaclima lombardoi</i>	0.0.10
tlamovec pestrý <i>Melanochromis auratus</i>	0.0.6 RDB=LC
tlamovec příčnopruhý <i>Pseudotropheus zebra</i>	0.0.16
trnovec hřebenočelý <i>Agamyxis pectinifrons</i>	0.0.6

	stav k 31. 12. 2008
bezobratlí (Evertebrata)	
sklípkan kadeřavý <i>Brachypelma albopilosum</i>	0.0.1
sklípkan plaménkový <i>Brachypelma auratum</i>	0.0.1
veleštír obrovský <i>Pandinus imperator</i>	0.0.5
sklípkan největší <i>Theraphosa blondi</i>	0.1

Stavy zvířat 2008	k 1. 1. 2008		k 31. 12. 2008	
	Druhy	Jedinci	Druhy	Jedinci
Plazi (Reptilia)	36	122	41	118
Ptáci (Aves)	45	171	43	174
Savci (Mammalia)	75	291	75	306
Bezobratlí (Invertebrata)	4	8	4	8
Obojživelníci (Amphibia)	20	159	20	129
Ryby (Pisces)	39	303	37	301
Celkem	219	1054	220	1036

Odchovy

savci Mammalia	odchov
alpaka Vicugna pacos	0.1
antilopa jelení Antilope cervicapra	0.2
gibon bělolící Nomascus leucogenys leucogenys	0.0.1
jelen bělohubý Cervus albirostris	1.0
kočka slaništní Oncifelis geoffroyi	1.2
kočkodan Brazzův Cercopithecus neglectus	0.0.1
kosman zakrslý Callithrix pygmaea	0.0.2
koza domácí Capra hircus	2.0
koza domácí - kamerunská Capra hircus	7.1
kůň domácí - pony Equus caballus	1.2
lama krotká Lama glama	1.1
lenochod dvouprstý Choloepus didactylus	0.0.1
lev konžský Panthera leo bleyenberghi	0.3
muntžak malý Muntiacus reevesi	0.0.1
nosál červený Nasua nasua	3.4
osel somálský Equus africanus somalicus	1.0
ovce domácí - kamerunská Ovis aries aries	2.4
sika vietnamský Cervus nippon pseudaxis	0.1

savci Mammalia	odchov
surikata Suricata suricatta	0.0.1
tamarín pinčí Saguinus oedipus	0.0.1
tamarín žlutoruký Saguinus midas midas	0.0.2
vari černobílý Varecia variegata	2.0
vari červený Varecia rubra	2.1
velbloud dvouhrbý - domácí Camelus bactrianus	2.0
voduška červená Kobus leche kafuensis	0.1
voduška jelenovitá Kobus ellipsiprymnus defassa	1.1
vydra malá Amblonyx cinerea	0.0.4
zebra Hartmannové Equus zebra hartmannae	0.1
žirafa Rothschildova Giraffa camelopardalis rothschildi	0.0.3

ptáci Aves	odchov
alexandr velký <i>Psittacula eupatria</i>	0.0.3 RDB=LC
amazoňan pomoučený <i>Amazona farinosa</i>	1.1 RDB=LC
ara vojenský <i>Ara militaris</i>	1.0 ISB,RDB=VU,CITES=I
kakadu Goffinův <i>Cacatua goffini</i>	0.1 RDB=NT,CITES=I
korela chocholatá <i>Nymphicus hollandicus</i>	0.0.4 RDB=LC
nandu pampový <i>Rhea americana</i>	0.0.3 RDB=NT
papoušek konžský <i>Poicephalus gularis</i>	1.0 RDB=LC
papoušek vlnkovaný <i>Melopsittacus undulatus</i>	0.0.86 RDB=LC
pušík bělavý pobaltský <i>Strix uralensis liturata</i>	1.0 CROH=KOH,RDB=LC
raroh velký <i>Falco cherrug</i>	0.2 CROH=KOH,RDB=EN
sovice sněžní <i>Nyctea scandiaca</i>	2.1 RDB=LC
zebříčka pestrá <i>Taeniopygia guttata</i>	0.0.51 RDB=LC
žako šedý <i>Psittacus erithacus</i>	0.2 RDB=LC

plazi Reptilia	odchov
agama kočičinská <i>Physignathus cocincinus</i>	0.0.1
korálovka sedlatá honduraská <i>Lampropeltis triangulum hondurensis</i>	0.0.8
korálovka sedlatá sinaloaská <i>Lampropeltis triangulum sinaloae</i>	0.0.11
želva pentličková <i>Cyclemys pulchristriata</i>	0.0.2

**Ekonomické
oddělení**

Činnost ekonomického oddělení

Jana Černá

V roce 2008 Zoologická zahrada v Ústí nad Labem zaměstnávala 60,83 přepočtených pracovníků.

Hodnocení ekonomické situace

Položky	v tis. Kč
Nákup materiálu	3.375,38
Nákup krmení	4.250,31
Spotřeba pohonných hmot	490,52
Elektrická energie	3.064,26
Spotřeba vody + stočné	1.441,55
Opravy dlouhodobého majetku	823,28
Mzdové prostředky	12.825,48
Odvody z mezd	4.480,50
Odpisy dlouhodobého majetku	2.360,00
Ostatní náklady	6.802,43
Náklady celkem	39.913,71
Tržby ze vstupného	8.928,27
Ostatní výnosy (dary...)	565,61
Zapojení zisku z doplňkové činnosti (prodej, reklama, nájmy...)	1.328,32
Zapojení fondů	0,00
Příspěvek zřizovatele	23.705,93
Příspěvek MŽP na provoz	2.537,95
Ostatní	2929,2
Výnosy celkem	39.995,28
Hospodářský výsledek (zisk)	81,57

Náklady

Nejvyšší položkou organizace jsou mzdové náklady včetně odvodů. Průměrně dosahovaná hrubá mzda v roce 2008 činila 17 570 Kč na pracovníka.

Další významnou nákladovou položkou jsou náklady na krmení. Došlo k nárůstu těchto nákladů oproti předcházejícímu roku způsobenému zejména zvýšením cen. Pro zajímavost lze uvést, že v roce 2008 zvířata zkonsumovala 11 566 kg banánů, 28 755 kg jablek, 16 329 kg mrkve (**foto 1**), 43 132 kg krmné řepy, 4 585 kg drůbežního masa, 11 068 kg masa hovězího, 8 996

kg ryb a 44 910 ks myší.

Náklady na elektrickou energii v roce 2008 jsou rozděleny na náklady na elektrickou energii pro běžnou spotřebu (1 845,18 tis. Kč) a náklady na elektrickou energii na chod tepelných čerpadel používaných pro vytápění celé zoo (1 595,81 tis. Kč).

Spotřeba vody v zoo se zvýšila v roce 2008 otevřením rekonstruovaného pavilonu tapírů jihoamerických, ve kterém je nově umístěn venkovní bazén (foto 2). Došlo k nárůstu ceny vodného a stočného, a tedy i ke zvý-

šení nákladů oproti roku 2007. Mezi největší spotřebitele vody patří lachtani a tuleni. Celkem jí bylo v roce 2008 spotřebováno zhruba 26 000 m³.

Prostředky na opravu dlouhodobého majetku z provozního rozpočtu zoo byly vynaloženy na opravu motorových vozidel, opravu bytového fondu, správní budovy, pronajímaných prostor, šaten a sprch pro zaměstnance a na opravy u orangutanů a velbloudů.

Významnou položkou jsou i investice a opravy z prostředků zřizovatele a fondů zoo:

- došlo k zahájení rekonstrukce oplocení pavilonu šelem, jehož ukončení se předpokládá na jaře roku 2009,
- byl přestavěn pavilon babirus na pavilon tapírů jihoamerických, včetně rekonstrukce jejich výběhu,
- byly provedeny opravy a rekonstrukce cest v areálu zoo,
- byla zahájena stavba stáje pro antilopy nilgau pestré,
- byly postaveny dětské koutky (replika Větruše, zastávka vláčku v horní i dolní části zoo) (foto 3),
- byla provedena rekonstrukce vstupu u horní pokladny.

Výnosy:

Vlastní výnosy organizace jsou tvořeny z příjmů ze vstupného, pronájmu, reklamy a darů od sponzorů.

V roce 2008 došlo k mírnému poklesu návštěvnosti, kdy celková návštěvnost dosáhla počtu 164 497 osob, což je o 738 náv-

števnicků méně než v roce 2007. K poklesu došlo zejména v měsíci březnu 2008, kdy bylo velmi chladno a deštivo.

Průměrná cena vstupenky, kterou zaplatil návštěvník, činila v roce 2008 54,28 Kč (dospělý, dětský, děti do 3 let, ZTP, permanentní vstupenky...), ačkoli průměrné náklady na jednu vstupenku byly 242,64 Kč. Rozdíl je kryt ze zisku z doplňkové činnosti zoo (nájmy, reklama, prodej zboží...) ve výši 8,08 Kč, dále z příspěvků od zřizovatele 164,86 Kč a z příspěvku od Ministerstva životního prostředí ČR ve výši 15,42 Kč. MŽP přispívá na krytí části nákladů na chov ohrožených druhů zvířat a zvířat handicapovaných. Prostředky z MŽP byly použity na částečnou úhradu nákladů na krmení, energie, veterinární péči o chovaná zvířata, členství Zoo Ústí nad Labem ve světových svazech a sdruženích zoologických zahrad a na projekty zpracované a odsouhlasené UCSZ na podporu vzdělání a zachování biodiverzity světové fauny.

V doplňkové činnosti za rok 2008 byly příjmy tvořeny příjmy z nájmu bytů a nebytových prostor ve výši 872,32 tis. Kč, příjmy z reklamy 2 169,22 tis. Kč, tržbami z prodeje zboží 436,40 tis. Kč a ostatními příjmy 802,56 tis. Kč (příjmy ze skákací žirafy (**foto 4**), z prodeje krmení v dětském koutku zoo, provize od dodavatelů zboží a další).

Od 1. května 2008 převzala zoo do správy od zřizovatele útulek

pro opuštěná zvířata (UPOZ) umístěný na ústeckém sídlišti Severní Terasa. Nejvýznamnějšími nákladovými položkami UPOZ za sedm měsíců roku 2008 byly mzdové náklady ve výši 415,2 tis. Kč, odvody z mezd 145,32 tis. Kč, náklady na krmení a nákup potřebného materiá-

lu pro chod UPOZ 477,38 tis. Kč, náklady na energie 45 tis. Kč, opravy a veterinární péči 143,78 tis. Kč. Náklady na provoz UPOZ jsou z 83 procent hrazeny zřizovatelem – statutárním městem Ústí nad Labem a ze 17 procent vlastními výnosy UPOZ a věcnými dary od dárců.

**Provozně-technické
oddělení**

Činnost provozně-technického oddělení

Jiří Hanzlík

Provozně-technické oddělení v roce 2008 navázalo všemi svými úseky (údržba, doprava, zahradnictví) na trend let minulých a plně se zapojilo do oprav, údržby, prevence závad a veškeré činnosti zoologické zahrady. Nemalý podíl na plnění každodenních úkolů tvoří koordinace externích dodavatelů některých prací ve složitém prostředí zoologické zahrady při chovu zvířat a z toho vyplývající specifické požadavky, hlavně pak na bezpečnost při práci na objektech s nekontaktními zvířaty. Oddělení nadále zajišťuje prostřednictvím externích dodavatelů ostrahu celého areálu a provoz kafilerního boxu, jehož jednu vyčleněnou část využívá Ústí nad Labem pro svoz veškerých kadáverů (uhynulá, sražená, přejetá zvířata) z teritoria města, který zajišťuje městská policie. Oddělení je také garantem evidence svozu veškerého odpadu, který při chodu zoologické zahrady v průběhu roku vzniká a je nutné jej přepravit mimo areál. Od května roku 2008, kdy byl pod zoologickou zahradu převeden „psí útulek“ na Severní Terasě, se oddělení zapojilo do nutných oprav tohoto zařízení. V průběhu druhého pololetí byl zpracován projekt na celkovou rekonstrukci útulku, který se přeměnil v Centrum pro zvířata v nouzi a podařilo se jej plně začlenit do chodu zahrady. Svoji nepřehlédnutelnou stopu zanechává na úpravě areálu o rozloze 26 ha zahradnický úsek (**foto 1**), který se během několika posledních let dokázal vyprofilovat v samostatnou, plně funkční skupinu dosahující

výrazných úspěchů v celkovém dotváření charakteru zahrady jako oddechové zeleně zóny ve středu města Ústí nad Labem.

Svůj podíl má oddělení na zajišťování akcí pořádaných zahradou pro její návštěvníky i na akcích pořádaných mimo areál, a to zejména Magistrátem města Ústí nad Labem (Ústecké Vánoce na Mírovém náměstí po celý prosinec) a organizacemi či firmami, které s městem spolupracují. Specifickým úkolem

uplynulého roku byl výběr pracovníků veřejně prospěšných prací, kteří se od září zapojili do činnosti provozně-technického i ostatních oddělení. Ten proběhl výběrovým řízením, z něhož nakonec vzešlo šest nových zaměstnanců na dobu určitou, kteří jsou na základě programu úřadu práce dotovaní ze státních prostředků na zaměstnanost. V další etapě by měl být počet zaměstnanců při zajišťování veřejně prospěšných prací rozšířen na přiměřený počet,

jakým se jeví 10–15 pracovníků, zapojených na více úsecích.

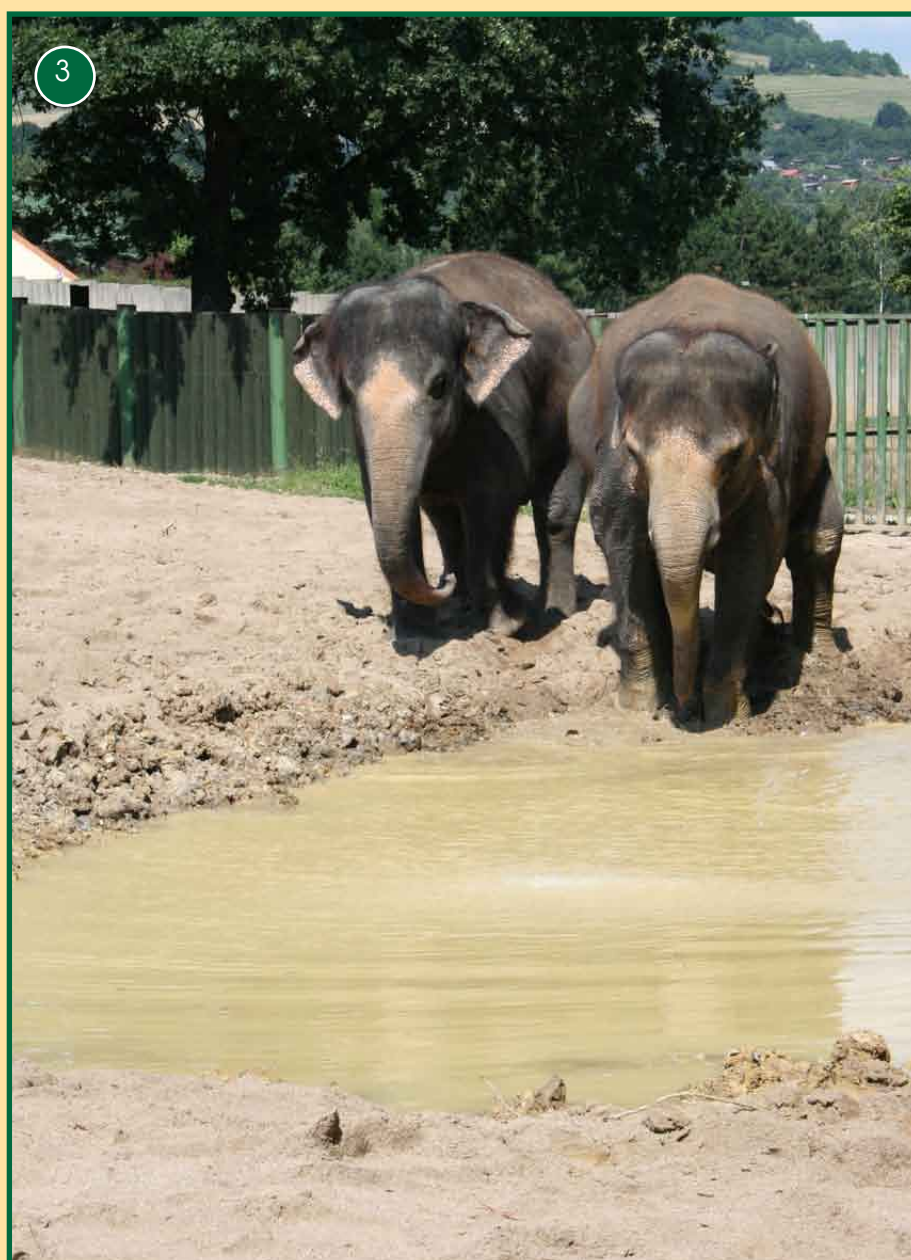
Z drobné každodenní údržby je třeba jmenovat především dílenské práce (tesařské, truhlářské, zednické, elektrikářské, zámečnické, vodoinstalační), které byly oddělením komplexně zajišťovány včetně výběru a zajištění dodávek vhodných materiálů. Vlastními pracovníky byly realizovány například

- drobné zednické práce při údržbě a úpravách pavilonů dle požadavků zoologie
- truhlářské práce související s údržbou pavilonů zvířat
- komplexní elektroúdržba
- zahájení nového oplocení při rozšíření venkovních výběhů a dvorků pro poníky (**foto 2**)
- oprava střechy pavilonu orangutanů
- osazení 8 informačních panelů kolem expozic a na návštěvnických trasách (ve spolupráci s propagačním oddělením)
- byla kompletně zrekonstruována voliéra pro krkavce (stará dřevěná byla stržena a byla vystavěna nová, částečně zděná) a vystavěn nový přístřešek k uskladnění pilin a hoblovaček u pavilonu žiraf

- zahradnické úpravy okolí historického Trpasličího hrádku
- byl vybudován nový přístře-

šek pro lamy

- byl opraven přístřešek pro velbloudy výměnou střešní krytiny a doplněním nadokapních žlabů
- v letních měsících byl upraven venkovní výběh pro slony – doplnění pískem a vyhloubení přírodního bazénu s jílovým utěsněním (**foto 3**)
- v průběhu roku byly prováděny nátěry konstrukcí, palisád i fasád – největší akcí byl kompletní nátěr pavilonu žiraf a nátěr panelového oplocení ve spodní části zahrady z Drážďanské ulice, známého jako „zed' z Matiční“
- zahradnické středisko zabezpečovalo v sezoně šestkrát

4

- týdně (kromě neděle) sekání a rozvoz zeleného krmení až do pavilonů a výběhů
- středisko autodopravy zajišťovalo po celý rok průběžně servis strojů a aut našeho autoparku (včetně všech příprav a úspěšného absolvování technických prohlídek služebních vozidel) s ohledem na potřeby provozu celé zahrady, a dále pak provoz velmi populárního zoovláčku, který vozí návštěvníky od vstupu do nejvyššího bodu zahrady a s plně naloženými třemi vagonky překonává převýšení necelých 100 metrů
 - v roce 2008 jsme si pořídili další dodávkové vozidlo Ford Transit T280 pro zabezpečení zásobování vlastních akcí a pro provoz zahrady
 - v průběhu roku byly opraveny odpadové, zvětralé a zničené části fasád objektů sloužících většinou jako technické zázemí pavilonů a sklady
 - oddělení se podílelo na spuštění separace (foto 4), dále pak na skladování a odvozu komunálního a živočišného odpadu vzniklého z činnosti zahrady a jejích nájemců
 - středisko údržby zajistilo svépomocí veškerou elektroúdrž-

bu, včetně pravidelné revize elektronářadí a rozvodů NN dle plánu revizí pro jednotlivé objekty zoo

- ve spolupráci s agenturou VaMa byla zajišťována non-stop ostraha areálu a úklidové práce při provozu dvou veřejných WC a kafilerního boxu z hlediska jeho potřeby
- ve spolupráci s externím správcem bytového fondu (Městské služby Ústí nad Labem, s. r. o.) byly zajištěny nezbytné opravy na objektech sloužících pro bydlení při sedmi uzavřených podnájemních smlouvách
- v rámci průběžných oslav stalet od založení ptačí rezervace byly provedeny největší opravy Trpasličího hrádku za uplynulých 10 let a byla realizována naučná stezka Heinricha Lumpeho
- v provozovnách, které jsou v pronájmu, byla provedena oprava návštěvnické části restaurace Koliba – byl vytvořen nový sádrokartonový strop, osazena nová prosklená stěna z plastových profilů, opravena fošnová podlaha venkovní terasy pro posezení návštěvníků a vyměněna část sezení v amfiteátru

5

Přehled největších oprav a investic

Stavební úpravy oplocení pavilonu šelem

Úpravy expozičních na jižním průčelí pavilonu šelem jsou posledními stavebními úpravami, které zakončí dlouhodobou rekonstrukci celého pavilonu, započatou v roce 2003. Po zásadní rekonstrukci všech vnitřních expozičních včetně návštěvnické haly pokračovaly úpravy velkého venkovního výběhu pro

6

lvy (rok 2005), dále výběhu na severní straně pavilonu pro levharty sněžné (rok 2006) a úpravy venkovního výběhu pro medvědy (rok 2006). Poslední modernizace se týká venkovních výběhů pro tygry a levharty.

Při úpravě expozic na jižním průčelí pavilonu šelem dojde k jejich rozšíření, a to posunutím stávající podezdívky venkovního kovového oplocení (foto 5). Zároveň bude provedena úprava zasklením všech hlavních pohledových ploch do expozic z cesty pro návštěvníky, a to do výše 3 metrů. Dozděním boků krajních betonových podezdívek stávajících příkopů medvědů malajských a lvů konžských a vytvořením dělicích příček vzniknou tři různě velké expozice. Ty budou dotvořeny do co nejpřirozenějšího prostředí dalšími vnitřními úpravami pomocí kamenů, parkosů, rostlin, dřevěných obkladů z dubového dřeva a finálních úprav veškerých

povrchů. V největším výběhu bude pod navršenou umělou skálou z velkých kamenů vyhlouben bazén s vodopádem. Kompletně pak bude provedeno zastřešení ochranným pletivem napnutým pomocí lan k nosným sloupům o nestejně výšce tak, aby vzniklo konečné „šapito“

(foto 6) s dostatečnou ochranou před únikem kočkovitých šelem. Součástí úpravy oplocení bude kompletní vydláždění chodníků pro návštěvníky a projekt zároveň počítá s částečným zastřešením nově vzniklého atraktivního prostoru proti střední expozici s doplněním nového středové-

ho posezení. Z hlediska napojení nově upravených výběhů dojde ke kompletní výměně stávajících kovových uzávěrů přepouštěcích otvorů pro vstup zvířat z ubikací do venkovních expozic.

Během přípravy stavby došlo i na úpravu stávajícího venkovního výběhu pro lvy, u kterého se předpokládá taktéž namontování skel v prostoru od návštěvníků, kde by pak jako bonus vznikla dvě nová místa pro nový pohled do výběhu.

Dokončení veškerých stavebních prací je plánováno na konec března 2009.

Pavilon tapírů jihoamerických

V druhé polovině roku 2007 byly zahájeny práce na novém pavilonu tapírů ve spodní části zoo (**foto 7**), bývalé expozici babirus celebeských. Přízemní zděný objekt je zakomponován do stávající terénní konfigurace návštěvníckého chodníku. Uvnitř nového pavilonu byly vytvořeny tři boxy pro tapíry, přičemž v prostředním z nich je bazén o objemu necelých 2 m³. Dále byl postaven jeden box pro kapybary, které se v nové expozici také zabydlely. Pro ošetřo-

vatele vznikla nová manipulační místnost. Po celkovém dokončení stavby mohou návštěvníci vstupovat na část ploché střechy nového pavilonu. Součástí nového pavilonu je i komplexně rekonstruovaný výběh včetně nově tvarově řešeného bazénu, nového oplocení, odstranění stávajících dřevěných palisád a celkového zahradnického dotvoření výběhu a prostor pro návštěvníky (**foto 8**). Expozice byla slavnostně otevřena dne 5. dubna při zahájení letní sezony. Konečný celkový dojem z této nově otevřené expozice byl umocněn zahradnickými dokončovacími pracemi a prvky, jako jsou střecha zapuštěná do okolního terénu a pohled do výběhu ze dvou perspektiv. Ruku v ruce s dokončením expozice pak došlo i na finální ztvárnění nejbližšího okolí – jednak zeleně a výsadby, jednak cest a hlavně povrchů okolních zpevněných komunikací. Součástí bylo i osazení naučně-didaktických prvků. Kolaudace stavby, která byla kompletně realizována svépomocí, proběhla úspěšně v druhé polovině března.

Celkové náklady:
1 694 631 Kč (bez DPH)

2. etapa cest a komunikací v zoo

V rámci dokončování cest a komunikací byl finalizován zpevněný prostor pro návštěvníky při severní stěně správní budovy. K pozdějšímu využití byla odstraněna část svahu, která byla následně fixována opěrnou zdí z betonových tvarovek VARIO. Nově vzniklý prostor jako součást obslužné komunikace ve spodní části zoo byl vydlážděn zámkovou dlažbou s profilem „Y“ ve stejném materiálovém i barevném provedení jako stávající, již dříve vydlážděné plochy. Současně byl v blízkosti této zpevněné plochy osazen elektrorozváděč a vedením zoo bylo rozhodnuto, že prostor bude využíván pro velkou nafukovací gumovou žirafu, která slouží jako doplnění dětské atrakce k nedalekému posezení návštěvníků u kiosku s občerstvením. Tyto nově vzniklé prostory vhodně doplnily spodní část zpevněných ploch v okolí správní budovy a umožňují větší vyžití hlavně dětských návštěvníků zahrady. Stavba byla realizována kompletně svépomocí a nevyžadovala stavební povolení.

Celkové náklady:
48 222 Kč (bez DPH)

Stáj pro antilopy nilgau pestré

V rámci této investiční akce byla zahájena výstavba nové stáje na části hlavní pozemkové parcely číslo 1210/1 v těsné blízkosti pavilonu slonů pro stádo nilgau pestrých, které bylo doposud nutno každou zimu stěhovat do pavilonu nosorožců, což bylo spojeno s problematickým uspáváním těchto velkých antilop. Na základě vydaného stavebního povolení

byla stavba objektu stále ve své téměř výsledné podobě realizována vlastními prostředky s kooperací Pily Union Chabařovice. Architektonicky se jedná o přízemní nepodsklepenou stavbu bez větších půdních prostor se sedlovou střechou, která má jeden oddělovací box sloužící k odchytu zvířat nebo k oddělení mladého samce. Objekt je dřevostavba namontovaná na základovou desku (**foto 9**) a podezdívku zhotovenou z dílců ztraceného bednění do výše jednoho metru nad tuto základovou konstrukci. Dřevostavba je temperována elektrickými sálavými deskami a v obvodové dřevěné konstrukci zaizolována tepelnou izolací pro zaručení požadovaných teplot uvnitř stáje. Objekt je napojen na rozvod NN a zároveň je ve stáji vyvedena voda do automatických napáječek. Nástupem zimy byly práce přerušeny, objekt byl využit pro ustájení antilop

a úplné dokončení stavby včetně kolaudace je plánováno na první dva měsíce roku 2009. Kromě vlastní stáje je v plánu realizace dvorku pro zimní vyhánění zvířat, který bude od hlavního zatravněného výběhu oddělen dřevěnou palisádou na nosné kovové konstrukci, jako je tomu u stávajícího oplocení mezi výběhem slonů a nilgau.

Plánované náklady:
1 000 000 Kč (bez DPH)

Závěrem

Zástupci provozně-technického oddělení se v uplynulém roce zúčastnili zasedání Komise výstavby UCSZ. Toto setkání techniků ze všech českých a slovenských zoologických zahrad proběhlo tentokrát v Zoo Košice a při odjezdu ze zasedání došlo i na návštěvu a prohlídku nejmenší zoo na Slovensku ve Spišské Nové Vsi.

I nadále by měl prioritou pro

nastávající období zůstat trend zvyšování kvality poskytovaných služeb při každodenním provozu zahrady v souladu se snahou o zvýšení přílivu návštěvníků a zároveň z hlediska potřeby chovu a rozmnožování zvířat, což je hlavní aspekt zoologické zahrady.

Vzdělávací
a propagační
oddělení

Činnost vzdělávacího a propagačního oddělení

Ing. Věra Vrabcová

Návštěvnost

V roce 2008 navštívilo ústeckou zoologickou zahradu celkem 164 497 návštěvníků (**foto 1**), z toho bylo 83 597 dospělých a 80 900 dětí. Je potěšitelné, že v porovnání s loňským rokem se jedná prakticky o stejná čísla (pokles o pouhých 738 návštěvníků), což je důkazem udržení zájmu o ústeckou zoo. V předchozím roce 2007 totiž došlo k rekordnímu nárůstu návštěvnosti v meziročním období, takže i nepatrně nižší čísla v roce 2008 jsou pro nás úspěchem. Výsledek je navíc o to cennější, že oproti předchozím letům, jež byla ve znamení mnoha noviněk jak v oblasti nových expozic, tak i návštěvnického servisu, byl rok 2008 v tomto ohledu podstatně skromnější. Zároveň

se jedná o historicky čtvrtou nejvyšší návštěvnost. Dosud nepřekonané hranice patří roku 1988 se 178 143 osobami, v roce 1986 to bylo 173 693 osob. Zde je třeba také podotknout, že ve vět-

šině zoologických zahrad ČR se v roce 2008 návštěvnost snížila a pouze u čtyř došlo k nárůstu.

Spolupráce s médii

Spolupráce s médii je již mno-

ho let stabilizovaná, velice se osvědčil kontakt prostřednictvím elektronické pošty, kdy jsou jednotliví redaktoři informováni o všech novinkách i akcích, které se v zoo konají. Ve významnějších případech jsou rozesílány i tištěné pozvánky. Jedná se o spolupráci na úrovni regionu, ale i v rámci celé republiky.

Televize – několik reportáží proběhlo v celostátním zpravodajství TV Nova, TV Prima, ČT 1 a ČT 24. V rámci regionálního zpravodajství vysílá reportáže ze zoo nejčastěji TV Lyra (**foto 2**).
Rozhlas – zpravodajství o novinkách v různých rádiích, např. Český rozhlas Sever, Hitrádio FM Labe, Rádio Blaník, Český rozhlas 1 – Radiožurnál, Český rozhlas Leonardo, Frekvence 1, North Music. Hlavním mediálním partnerem, který pravidelně zveřejňuje spotové upoutávky na veškeré kulturní programy v zoo, je Hitrádio FM Labe, u některých vybraných pořadů je mediálním partnerem Český rozhlas Sever.
Tisk – obyvatelé ústeckého regionu jsou informováni zejména prostřednictvím Ústeckého deníku, případně dalších lokálních mutací Deníků Bohemia a regionálních stránek MF Dnes, Práva,

Blesku, Aha a Metra, do dalších regionů jsou novinky dodávány prostřednictvím ČTK. Intenzivnější spolupráce byla navázána s novým progresivním periodikem, kterým je Severočeský Metropol. Jsou využívány některé časopisy, pravidelné informace o akcích a novinkách se objevují každý měsíc v Nových ústeckých přehledech, v Teplických a ústeckých inzerátech či v Městských novinách, které jednou za dva měsíce vydává Magistrát města Ústí nad Labem. Pozornost ústecké zoologické zahradě věnují také časopisy Koktejl, Květy, 21. století, Lidé a Země, Chytrá žena či Katka.
Internet – kromě dvou vlastních webových stránek (www.zoousti.cz a www.choboti.cz), které jsou pravidelně aktualizovány, se informace o zoologické zahradě objevují na různých informačních stránkách a serverech (Magistrát města Ústí nad Labem apod.).

Kromě této běžné komunikace byla média o výjimečných událostech informována na tiskových konferencích. V roce 2008 se konaly dvě:
 26. března byla zástupcům médií představena akce Padí-

ky pro alíky. Jednalo se o soutěž ve sběru padesátihaléřových mincí, kterým končila platnost v srpnu 2008. Cílem bylo pokusit se o překonání českého rekordu a výtěžek využít na projekt přestavby chovatelského zařízení pro aligátory. Akce se konala v pavilonu šelem u nově instalované obří kasičky.

8. září se uskutečnila velká prezentace projektu Rodinných pasů, jejímž pořadatelem byl Krajský úřad Ústeckého kraje. Tisková konference se uskutečnila v Zooškole Heinricha Lumpeho (**foto 3**).

Akce pro veřejnost

Pořadů a akcí pro děti i dospělé se v areálu zoo uskutečnilo celkem 26, a to jak ve formě vlastních programů, tak programů zajištěných jinými partnery či dalších akcí, jako jsou výstavy či kvízy. Propagaci na vlastní akce si zajišťujeme sami především prostřednictvím výlepové služby v městské hromadné dopravě, elektronickou poštou médiím a informacemi na našich webových stránkách. Na všechny vlastní akce využíváme mediálního partnerství s Hitrádiem FM Labe, v některých případech také s Českým rozhlasem Sever a TV Lyra, pravidelně se informace o pořádaných akcích objevují rovněž v Nových ústeckých přehledech, Městských novinách a Teplických a ústeckých inzerátech, na různých informačních serverech a formou motivačních článků ve většině deníků.

Přehled pořadů:

31. ledna – 3. února: Za vysvědčení do zoo – Děti se samými jedničkami měly vstup do zoo zdarma, mimořádně se konalo cvičení lachtana Moritze.

2.-10. února: Jarní prázdniny v zoo – Celotýdenní program pro rodiny s dětmi s tematikou zaměřenou na aktuální kampaň EAZA 2007/2008 Amphibian Ark na záchranu obojživelníků. V pavilonu exotária byly připraveny soutěže využívající pohybovou aktivitu, ale i vědomosti a znalosti (**foto 4**), vše v návaznosti na dané téma a zároveň na zde chované obojživelníky. Této akce se celkem zúčastnilo 428 rodinných skupin.

20.-24. března: Velikonoce v zoo – Tradiční velikonoční kvíz „O vejce ptáka nandu“ s veliko-

nočně-zoologickou tematikou. Kvíz byl součástí zakoupené vstupenky a zúčastnilo se ho 128 rodinných skupin.

5. dubna: Slavnostní zahájení sezony 2008 – Hlavním tématem akce bylo zahájení oslav 100 let od Lumpeparku k zoo. Uskutečnilo se představení hlavních projektů, loga celé akce, do prodeje byla uvedena publikace 100 let od Lumpeparku k zoo a další propagační materiály s tematikou výročí, zahájena byla adopční akce 100 ptačích budek, vše za účasti herce Karla Fialy a dalších čestných hos-

tů. Za účasti ministra zemědělství ČR Mgr. Petra Gandaloviče a primátora statutárního města Ústí nad Labem Mgr. Jana Kubaty bylo slavnostně otevřeno nové chovatelské zařízení pro tapíry jihoamerické (**foto 5**) a nová Zooškola Heinricha Lumpeho. V rámci akce proběhlo vyhlášení výsledků druhého ročníku ankety Zvíře roku 2007 a předání cen hlavním vítězům, koncert tělesa Clarinet Society a představení Divadla Na nitích rodiny Kopeckých.

26. dubna: Den Země v zoo – Program, kterého se všichni návštěvníci mohli aktivně zúčastnit, byl zaměřen na Mezinárodní den Země a s ním spojenou celoevropskou kampaň Amphibian Ark věnovanou záchraně obojživelníků. Děti z vybraných základních škol si připravily své vlastní aktivity a projekty, které představily na stanovištích v areálu zoo. Každý návštěvník si mohl zakoupit výrobek či se aktivně zapojit při jeho tvorbě nebo přispět finančním darem, přičemž celý výtěžek bude věnován na ochranu obojživelníků *in-situ*. Na louce u horní pokladny probíhaly eko-

logické soutěže připravené firmou Ave a zároveň ukázky její techniky odpadového hospodářství (**foto 6**). Terasa restaurace Koliba hostila Divadlo V pytlí s originálním představením, do kterého se zapojili i dobrovolníci z řad publika, a bubínkáře Jiřího Pletánka. Poté byla vyhodnocena soutěž pro studenty středních škol o nejlepší prezentaci v programu PowerPoint. Před správním budovou navozoval „žabí atmosféru“ tým Poweriser se svými skákacími botami.

1. května: 1. máj v zoo s Českým rozhlasem Sever – Hlavní program proběhl na terase restaurace Koliba, kde bylo připraveno velké množství soutěží pro děti či dětská diskotéka a vystoupení Divadýlka Uličník. Na závěr proběhly křtiny mláďat velbloudů dvouhrbých, jejichž čestnými kmotry se staly všechny příchozí děti. Všichni návštěvníci se mohli také zapojit do tradičního kvízu s názvem Lásky v přírodě.

17. května: Po liščí stopě – Čtvrtý ročník přehlídky pořádané organizací Junák – svaz skautů a skautek České republiky. Po celém areálu bylo rozmístěno 15 stanovišť, kde děti plnily různé úkoly, v pavilonu šelem byla

připravena výstava kreseb, fotografií a 3D předmětů na téma Zvířata okolo nás. Součástí dne byl i prodej keramických žabek, jehož výtěžek putoval na podporu celoevropské kampaně Amphibian Ark.

28. května: Dětský den s Hitrádiem FM Labe – Pestrý program na terase restaurace Koliba, kde pod vedením zkušených moderátorů soutěže o ceny střídaly dětskou diskotéku a také vystoupení mladé zpěvačky Sandry, vítězky soutěže „Bleskově hvězdou muzikálu“. Program zakončily křtiny mláďatek zebry Hartmannové a doplňovaly jej další doprovodné akce zamě-

řené především na dětské návštěvníky, které byly rozmístěny po areálu zoo.

6. června: Noc snů – Akce pořádaná pro dlouhodobě nemocné a handicapované děti. Byla vyhlášena před dvanácti lety zoologickou zahradou v Rotterdamu a účast v ní se postupně rozrostla na více než 100 zoo na světě. Ústecká zoo se zapojila již potřetí. Akce se konala po zavírací době od 19:00 do 22:00 hodin a pro děti i jejich doprovod byl připraven pestrý program. Každý účastník obdržel u vchodu dárky a pamětní list. Průvodci účastníky postupně odvedli do pavilonu slonů, kde se mohli zblízka seznámit s našimi slonicemi a pohlídat si je, a k Dětské zoo, kde se zblízka seznámili s poníky, lamou, ovceři a kozami. Následoval program u restaurace Koliba (představení Pimpula a Bimbula, dětská diskotéka, malování na obličeje a občerstvení), v provozu byla i nově instalovaná obří trampolína. Dále byli účastníci odvezeni po skupinách vláčkem do střední části zoo, kde následovala prohlídka pavilonu exotária a pavilonu šelem. Zde byly ve spolupráci s dobrovolníky připraveny soutěže

využívající všechny lidské smysly a speciální ukázka kůží, lebek a dalších přírodnin. V pavilonu exotária si děti mohly z bezprostřední blízkosti prohlédnout nejrůznější terarijní živočichy, na které si mohly i sáhnout (**foto 7**). Celý večer zakončilo slavnostní cvičení lachtana Moritze. Pro velkou účast absolvovala polovina účastníků program v obráceném pořadí.

15. června: Se starým spotřebičem do zoo – Ekologická akce pořádaná organizací Elektrowin. Za každý elektrospotřebič, který již dosloužil a byl odevzdán u vstupu do zoo k ekologické likvidaci, obdržel dárce volnou vstupenku do zoo. Součástí byl také infostánek zaměřený na podávání informací o ekologické likvidaci odpadů.

18.–20. června: Výstava kaktusů – Výstava pořádaná Českým svazem kaktusářů, která má dlouholetou tradici, se konala ve spodní části zoo. Výstava

byla také prodejní s možností zakoupení výpěstků, zároveň se zájemci mohli dozvědět i rady k správnému pěstování.

27.–29. června: Za vysvědčení do zoo – Děti se samými jedničkami měly vstup do zoo zdarma.

13. července: Rozloučení s Ámosem – Program připravený u příležitosti odchodu populárního orangutana Ámose do Zoo Appeldoorn v Nizozemsku. Ámos dostal na rozloučenou slavnostní dort a dárky, které mu přinesli sami návštěvníci (**foto 8**). Pro děti bylo připraveno malování opičích obličejů a závod na opičí dráze.

19. července: Porta v zoo – Koncert finalistů nejstaršího českého hudebního festivalu se uskutečnil na terase restaurace Koliba. Postupně se návštěvníkům představilo pět interpretů jak z Čech, tak i ze Slovenska.

19. července: Den žaby v zoo – Komponovaný program věnovaný probíhající celoevropské kampani EAZA za záchranu obojživelníků Amphibian Ark. Hlavní část probíhala na terase restaurace Koliba ve spolupráci s generálním partnerem akce Českým rozhlasem Sever. Zde se uskutečnilo vystoupení Divadýlka Uličník, Václava Upíra Krejčího a kouzelná diskotéka DJ Šáši Váši. Součástí programu byly také soutěže o ceny a další prezentace na téma obojživelníků.

24. července – 31. srpna: Tingatinga v Trappole – Prodejní výstava obrazů představitelů originálního uměleckého směru *tingatinga* pocházejícího z Tanzanie se konala v prostorách restaurace Trappola ZOO.

12. srpna – 30. září: Petra „Velryba“ Nevečeřalová – Wild Africa – Výstava afrických fotografií ústecké cestovatelky Petry

Nevečeřalové probíhala v pavilonu exotária.

19. srpna: Autogramiáda FK Teplice – Autogramiáda kompletního kádru prvoligových fotbalistů FK Teplice na terase cukrárny U geparda. Návštěvníci měli možnost se s fotbalisty vyfotografovat a seznámit se s novým maskotem, jehož předlohou jsou gepardi z naší zoo. FK Teplice a Zoo Ústí nad Labem vzájemně deklarovali své partnerství.

13. září: Podejme si ruku – Čtvrtý ročník festivalu pro postižené spoluobčany, opět pod záštitou ministra zemědělství Mgr. Petra Gandaloviče. V areálu zoo probíhal stánkový prodej výrobků chráněných dílen (**foto 9**), v prostoru restaurace Koliba pak vystoupení zájmových kroužků ústavů sociální péče a dalších specializovaných zařízení, vystoupení dvojice Vanda a Standa, dětského sboru Terasáček, to vše pod moderátorským vedením Jindry Moravcové. Závěr patřil koncertu ústecké skupiny UXB. Po celý den rovněž probíhala prezentace zdravé výživy Den bezpečných potravin a na závěr proběhly křtiny mláďat lamy alpaky, jimž vybí-

rali jména účastníci festivalu. Všichni postižení s průkazkami ZTP a ZTP-P měli vstup zdarma.

27. září: Den dobrovolných hasičů v zoo – Akce byla uspořádána ve spolupráci se Sdružením hasičů a programu se účastnily nejen pozvané děti, ale i ostatní dětská návštěvníci zoo. V areálu bylo připraveno několik stánovišť se soutěžemi, kde se prezentovaly různé firmy. Vyvrcholením celého dne byl komponovaný program s klaunem Ferdinandem na pódiu u restaurace Koliba.

28. září: Václavský den rekordů v zoo – Velký sváteční program probíhal ve znamení registrace českého rekordu v počtu shromážděných padesátihalérových mincí. Pod dohledem komisařů agentury Dobrý den, Pelhřimov byl výsledek akce Padíky pro alíky zapsán do české verze Guinnessovy knihy rekordů. Na terase restaurace Koliba proběhlo předání cen hlavním vítězům jednotlivých kategorií soutěže Padíky pro alíky a koncert skupiny Klidánko. V okolí pavilonu šelem se uskutečnila prezentace neobvyklých rekordů a také souboj jedlíků se skupinou malajských

medvědů v konzumaci denní dávky krmení. Silák Jiří Žaloudek se neúspěšně pokusil zvítězit nad slonicí Kalou v přetahování lanem. Součástí programu byly slavnostní křtiny tří mláďat žirafy Rothschildovy za účasti fotografa Petra Berounského a zástupce agentury Dobrý den, dále ve spodní části zoo basketbalová show prvoligového BK Ústí nad Labem a prezentace skákacích bot Poweriser.

4. října: Den zvířat a jejich adoptivních rodičů – Tradiční poděkování sponzorům našich zvířat v ustálené podobě společné procházky areálem zoo se zaměřením na novinky aktuální sezony a probíhající oslavy 100 let od Lumpeparku k zoo. Účastníci se podívali do nově otevřené Zooškoly Heinricha Lumpeho, kde byly dlouhodobým adoptivním rodičům předány slavnostní certifikáty a rodičům dražších zvířat velkoplošné fotografie Petra Slavíka (**foto 10**). Kromě ukázky terarijních zvířat si účastníci prohlédli zázemí pavilonu slonů. Tradičním bodem programu bylo vystoupení skupiny historického šermu Hartigo (adoptivní

rodič babirusy celebeské), k připravenému občerstvení zahrál harmonikář Pavel Vlk.

25.–28. října: Stezkami zoo – 15. ročník tradičního vědomostního kvízu o zvířatech naší zoo o ceny, které věnovalo Knihkupectví Pod věží. Zúčastnilo se ho 108 rodinných skupin.

1. listopadu: Zakončení jubilejní sezony – Program ukončující oslavy 100 let od Lumpeparku k zoo. Slavnostní otevření Naučné stezky Lumpeparku, což je deset zastavení mapujících nejatraktivnější místa původního areálu. Uvnitř pavilonu šelem proběhla tvořivá dílna pro děti, projekce krátkých animovaných pohádek, dlabání dýní a vystoupení sboru Terasáček. Zlatým hřebem programu byly křtiny lvíčat za účasti herečky Jany Janěkové, jejích dcer a primátora statutárního města Ústí nad Labem Mgr. Jana Kubaty.

24. prosince: Štědrý den v zoo – Vánoční dárek pro všechny návštěvníky, kteří přímo na Štědrý den mohli sledovat netradiční nadílku, již chovatelé postupně připravili pro orangutany, medvědy a slony. Nejzajímavější byly

slavnostně zabalené dárky, kde byla ukrytá potrava a pochoutky. Nechyběly ani vánoční stromečky.

27. prosince: Vánoční zpívání v zoo – Tradiční vánočně laděný program v pavilonu šelem. Hudební vystoupení souboru Ústečtí trubači a představení Sváfova dividla „Míša Kulička“. Součástí programu byla tvůrčí dílna pro děti (foto 11) a možnost nadílky zvířátkům pod stromeček umístěný v pavilonu.

Další aktivitou byla účast na Ústeckých Vánocích, pořádaných magistrátem města Ústí

nad Labem. V exponovaných dnech měli všichni Ústečané možnost svézt se zoovláčkem v centru města, součástí programu byla i ohrádka s ovce kamerunskými.

Speciální akce

11. dubna: Skleněná popelnice

– Tato akce pořádaná Ústeckým krajem byla avizována také jako „den pro všechny, kdo třídí odpad“. Program byl rozdělen do dvou rovin – pro pozvané proběhlo v pavilonu šelem vyhlášení výsledků a vítězů soutěže v separaci odpadů v kategorii města a obce (Skleněná popelnice), školy a žáci (Třídíme ve škole) a SMS soutěže pro jednotlivce (Jste to vy?). Další program, zahrnující soutěže a hry, které se týkaly separace odpadů, byl připraven v areálu zoo firmou EKO-KOM a byl zaměřen na žáky ústeckých škol, kteří měli v tento den vstup do zoo zdarma (foto 12).

23. května: Národní divadlo

– Pro všechny účastníky projektu „Tisíc sloních stop“, který v zoo pokračuje již třetím rokem a přináší nemalé finanční prostředky, byla připravena unikátní příležitost – zhlédnout divadelní

představení *Cyrano z Bergera* v Národním divadle v Praze. Při vstupu obdrželi přichozí historickou publikaci „100 let od Lumpeparku k zoo“ a před začátkem představení jim za jejich pomoc poděkoval ředitel zoo Mgr. Tomáš Kraus (foto 13).

1. července: Promoce studentů Přírodovědecké fakulty UJEP – Tato zcela ojedinělá slavnostní akce proběhla v pavilonu šelem. Ve dvou kolech si pro své diplomy přišlo téměř 40 čerstvých absolventů magisterského nebo bakalářského studia (foto 14). Složení jejich slibu přihlíželo více než 250 rodinných příslušníků a známých, což je vzhledem k počtu promovaných nezvykle

vysoké číslo.

Environmentální a vzdělávání

výchova

Pro zájemce z řad všech typů škol slouží nabídka výchovných a vzdělávacích programů s využitím areálu zoo. V současné době je v nabídce vzdělávacího a propagačního oddělení 16 různých výukových programů, z nichž některé jsou připraveny ve více variantách podle věku účastníků. Další činností v tomto směru jsou komentované prohlídky s průvodcem zaměřené na zajímavé informace o chovaných druzích, případně komentovaná projížďka zoovláčkem spojená se zastávkami v pavilo-

nech. Největší využití této nabídky je v měsících květnu, červnu a září. Potěšující je nárůst zájmu v listopadu a prosinci. Celkem bylo těchto aktivit provedeno 82 a zúčastnilo se jich 2 320 dětí a studentů.

Od dubna se pro tyto aktivity začala využívat nová Zooškola Heinricha Lumpeho. Moderní zařízení je vybaveno počítačovou a projekční technikou a přispívá ke značnému zkvalitnění všech činností souvisejících s EVVO.

Dne 1. února se konal v areálu zoo Projektový den pořádaný Ekocentrem Sever Litoměřice pro děti ve věku 14 až 16 let.

V jeho rámci proběhla také prezentace naší zoo zaměřená na mezinárodní záchranné programy.

20. června uspořádalo Ekocentrum Sever Litoměřice v pavilonu šelem a Zooškole Heinricha Lumpeho (*foto 15*) seminář pro učitele základních škol, jehož součástí byla rovněž prezentace výukových programů zoo spojená s praktickými ukázkami.

22. a 23. dubna se pracovníci oddělení aktivně zúčastnili Projektového dne k Mezinárodnímu dni Země, který pořádala Základní a mateřská škola v Povrlech.

30. června se pracovníci propagačního a vzdělávacího oddělení aktivně zúčastnili programu k Dětskému dni v areálu Demosthenes Ústí nad Labem, Severní Terasa. Zařízení, které slouží pro handicapované děti, připravilo bohatý program, v němž bylo místo na živá kontaktní zvířata ze zoo a jednoduché soutěže pro příchozí.

29. listopadu se pracovníci propagačního a vzdělávacího oddělení aktivně zúčastnili Dne

dětské knihy, který pořádala Severočeská vědecká knihovna Ústí nad Labem. Kromě informačního stánku zde prezentovali i kontaktní druhy zvířat a ukázkou přírodnin.

Předváděcí akce se zvířaty

Tradiční záležitostí jsou předváděcí akce, které využívají úzkého kontaktu se zvířaty nebo jejich přirozených vlastností; v roce 2008 jich bylo návštěvníkům nabídnuto celkem osm. Mezi velice populární akce tohoto typu patří cvičení lachtana Moritze, dále procházka slonů po areálu zoo či ukázkou jejich cvičení ve výběhu, medový strom pro medvědy malajské, enrichment a krmení orangutanů bornejských, krmení tuleňů nebo krmení piraň či u malých dětí tolik oblíbená jízda na ponících. Mnohé předváděcí akce jsou doplněny zajímavým komentářem, ať již přímo od chovatelů, či reprodukováním na základě připraveného textu.

Adopce, finanční dary, reklama

Mezi nejzajímavější způsoby finanční pomoci patří tzv. adopce zvířat. Tento systém byl v naší zoo poprvé využit po roce 1989 a během let se pravidla téměř nezměnila. Jedná se o příspěvek, který zoo darují soukromé osoby, firmy, kolektivy či jiné subjekty a je určen na krmení zvířat. V roce 2008 počet adoptivních rodičů dosáhl čísla 210, což je o 30 více než v předchozím roce. Tento nárůst lze mimo jiné přičíst snadné dostupnosti veškerých informací o adopci na webových stránkách, kde se zájemci mohou dozvědět výši finanční částky či zda je požadované zvíře volné, dokonce je možné objednat si adopci přímo pomocí kontaktního formuláře. V roce 2008 činila částka vybraná za adopce celkem 600 517 Kč. K dalším formám peněžní pomoci patří finanční dary (841 916 Kč) či forma reklamy v areálu zoo (2 169 218 Kč), kam patří i ojedinělý projekt Tisíc sloních stop (*foto 16*).

Adoptivní rodiče za rok 2008

Příjmení, jméno, název firmy	Zvíře	Částka v Kč
1. skupina Dětského domova Střekov	tamarín žlutoruký	4 800
Agentura Práce, Lenka Gadasová	pekari páskovaný	4 000
Andrašková Jana	parmička žraločí	500
Andrašková Jana	želva čtyřprstá	500
Antonín Jaroslav	tuleň obecný	20 000
Balíková Veronika	vari černobílý	5 000
Beran Miroslav	páv korunkatý	1 000
Bílských Jaroslava + Kamil	sovice sněžná	1 000
Boháčková Karolína	plameňák růžový	2 500
Boháčková Karolína	fosa	5 000
Boháčková Zdeňka	mangusta žíhaná	3 000
Boháčková Zdeňka	vlk hřivnatý	12 000
Borůvková Dagmar	páv korunkatý	1 000
Brandová Petra	agama vodní	500
Breťová Monika	aligátor severoamerický	5 000
Brtna Miroslav	páv korunkatý	1 000
Brůhová Eliška	tamarín žlutoruký	5 000
Brůhová Lenka	želva nádherná, pralesnička azurová	1 000
Brunswick bowling centrum, s. r. o.	slon indický	60 000
Budělovský Miky	mara stepní	3 000
Bůll Aleš	korunáč vějířový, želva čtyřprstá	3 000
Bureš Zdeněk	hroznýšovec kubánský	500
Camara Samuel	ara vojenský	2 500
Čermák Karel	korela chocholatá	500
Černocká Petra	orangutan bornejský	10 000
Dobrovolná Štěpánka	mangusta žíhaná, husice egyptská	4 000
Dragon klub Tai chi Kung fu	plameňák růžový	2 500
Dřevínek Karel, JUDr.	2x rosomák sibiřský	30 000
Dvořákovi Radim a Alena	želva uhlířská	500
Eislerová Hana	kočka rybářská	2 400
Euro Money Czech, a. s.	lachtan tmavý	35 000
Exim – Ústí, s. r. o.	ara ararauna	2 500
Flekovi Zdeňka a Jan	puštík obecný	1 000
Franěk Antonín	alexandr čínský	500
Frinta Martin, MUDr.	nosál červený	3 000
Frintová Libuše, MUDr.	nosál červený	3 000
Frintová Tereza	surikata	3 000
Fukač Jan	veverka Prévostova	1 500

Příjmení, jméno, název firmy	Zvíře	Částka v Kč
Gondeková Janina	ara ararauna	2 500
Gregorová Marcela	husice egyptská	1 000
Grunt Stanislav	korálovka pruhovaná	500
Hanzlík Jiří	anoa nížinný	4 000
Hatašovi Blanka a Zuzana	lemur kata	5 000
Havránková Božena	mara stepní	3 000
Hodinářství Jiří Němec	tamarín žlutoruký	5 000
Hodinářství Václav Macek	puštík bělavý	1 000
Holanová Jitka, Ing.	muntzak malý, lvíček zlatý, veverka Prévostova, turako	12 500
Horáčková Kateřina	želva uhlířská	500
Hronová Lucie	piraňa Nattererova	500
Humhej Ivan, MUDr.	2 agamy	1 000
Hýský Josef	kožnatka čínská	500
Chocholatý Jan	veleštír	500
Chocholatý Jan	kapybara	3 000
Chudinovi Jiří a Alena	kočka rybářská	3 000
Janků Tomáš a Baďurová Kateřina	orangutan bornejský	40 000
Janů Michaela	želva nádherná	500
Jaroš Míša	piraňa plodožravá	500
Jaroš Pavel, Ing.	korálovka	500
Jelínková Eva	tamarín pinčí	5 000
Jílková Zuzana	kočka bažinná	2 000
Jindra Pavel	fosa	5 000
John Tomáš	2x karetká novoguinejská	2 000
Juhászová Helena	3 tropické žabky	1 500
Jungmannová Eva	sup himálajský	3 500
Jůza Pavel	ocelot velký	5 000
Karbula František	leguán kubánský	1 000
Kastnerová Tereza	rosnička australská	500
Kelcom Ústí nad Labem, s. r. o.	aligátor severoamerický	5 000
Klement Vladimír	varan Gouldův	1 000
Klementová Marta	varan Gouldův	1 000
Knorrová Lenka	krajta písmenková, pralesnička azurová	1 500
Kohout Petr	lenochod dvouprstý	8 400
kolektiv zam. Baumaxu Ústí n. L.	emu hnědý	5 000
Kolmanová Martina	veleštír	500
Komperť Zdeněk	2 tlamovci	1 000
Kosová Lucie a Turek Jan	korela chocholatá	500
Kotala Zdeněk	puštík bělavý	2 000
Kotala Zdeněk	ara zelenokřídý	2 500
Koutecká Marta	alpaka	1 500
Kozúbek Tomáš	amazoňan žlutohlavý	1 500
Kraus Martin	želva amboinská	1 000

Příjmení, jméno, název firmy	Zvíře	Částka v Kč
Krausová Petra	korálovka	500
Krausová Zdeňka	aguti středoamerický	3 000
Kremlová Lenka	páv korunkatý	1 000
Kroupa Antonín	želva čtyřprstá	500
Kšířová Květuše	ara ararauna	2 500
Kubištová Jiřka	puščík bělavý	2 000
Kuhnel Adam	výr velký	2 000
Kuncl Jan, Ing.	pekari páskovaný	4 000
Lahovská Růžena	krajta tmavá	1 000
Lauková Hana	sova pálená	1 000
Lauková Milada	pony shettlandský	5 000
Lingua Universal, soukromá ZŠ a MŠ	kosman zakrslý	2 600
Lorencová Sadovská Marcela	surikata	3 000
Lužina Jan	majna Rothschildova	1 000
Lužinová Eliška	korálovka sedlatá honduraská, užovka červená	1 000
Lužinová Veronika	kajman zakrslý	1 500
Machačová Dominika	želva nádherná	500
Maierová Veronika, Bc.	aguti středoamerický, veleštír	3 000
Mandovcová Dagmar	mara stepní	3 000
Martinů Dana	korela chocholatá	500
Mazourková Růžena – Spika Brokers	2x želva čtyřprstá	1 000
Menclová Žaneta	tlamovec	500
Městský obvod Ústí n. L. – Neštětice	jelen bělohubý	10 000
Mexicana Restaurant Brunswick Club Klíše	medvěd malajský	15 000
Mojžíšková Alena	mara stepní	3 000
Mukenšnáblová Pavla	želva nádherná	500
Najnarová Jana, MVDr.	korálovka	500
Nechutovi Lenka a Josef	sup himálajský	3 500
Nosková Hana	tuleň obecný	2 400
Nováková Adriana, Mgr.	rosnička bělopruhá	500
Nováková Helena	chameleon pardálí	1 000
Nováková Jana	krajta mřížkovaná	1 000
Nováková Jana	2 kočky slaništní, sklípkan	6 500
Nováková Jana	tapír jihoamerický	7 000
Nováková Jana	6 kaloňů pobřežních	9 000
Nováková Jana	tapír, 2 lori, korunáč, sklípkan	12 500
Novotná Adélka – BAMBINO	surikata	3 000
Novotná Martina	babirusa celebeská	5 000
Novotná Petra, Mgr.	želva uhlířská	500
Novotný Michal	2 leguáni kubánští	3 000
Novotný Pavel + Kosová Ivana	sklípkan	500
Olexa Antonín	krajta mřížkovaná	1 000
Opavová Radka, Mgr.	2 želvy nádherné	1 000

Příjmení, jméno, název firmy	Zvíře	Částka v Kč
Pachmannová Petra, Ing.	papoušek vlnkovaný	500
Palánová Hana	tlamovec	500
Parůžek Martin	želva zubatá	500
Pechová Ladislava	křepel kalifornský	1 000
Pelánová Václava	chameleon pardálí	1 000
Petráčková Štěpánka	páv korunkatý	1 000
Píbllová Alena	kosman zakrslý	1 500
Poštolková Marcela	sovice sněžná	1 000
Pracný Jiří	orangutan bornejský	10 000
Pradeniaková Marie	pralesnička azurová	500
Profítec	7 želv uhlířských	3 500
Příkop Michal	pralesnička azurová	500
Puldová Lucie	amazoňan žlutolící	1 500
Purš Miroslav	veleštír	500
Rambová Nina	krajta zelená	1 000
Rokoš Pavel	užovka červená	500
Ronica, s. r. o.	lemur kata	5 000
Růžičková Jana	veverka Prévostova	1 500
Ryba David	2 želvy nádherné	1 000
Rychtařík Zbyněk	želva amboinská	1 000
Řeřicha Jan	fosa	5 000
Sábo Miroslav	ara vojenský	2 500
Salvetová Alena	želva nádherná	500
Schořová Lenka	pony shetlandský	5 000
Schořovi Jarmila a Milan	2 arové arakanga	5 000
Slámová Anna	pralesnička azurová	500
Sobotková Monika	tamarín žltoruký	3 000
SRPŠ při ZŠ Ústí nad Labem	pony shetlandský	5 000
Starecký Miloslav	vydra malá	3 000
Straková Vendula	mangusta žíhaná	3 000
Strnad Libor	křepelka korunkatá	1 000
Strnadovi Ivana a Libor	rosnice siná	500
Střední škola Trmice, p. o.	veleštír	500
Svatuškovi Jan a Romana	korela chocholatá	500
Šafařovský Martin + Honigová Dita	amazoňan žlutolící	1 500
Šesták Jindřich	želva nádherná	500
Šikuta Marek	páv korunkatý	1 000
Šlégrová Eva	páv korunkatý	1 000
Šnajdr Radek, Mgr.	alexandr velký	500
Šoltysova rodina	2 želvy nádherné	1 000
Štill Luboš, Ing.	agama, zebříčka, ropucha	1 500
Šubík Pavel	krajta zelená	1 000
Šudomovi Drahomíra a Petr	2 papoušci královští	2 000

Příjmení, jméno, název firmy	Zvíře	Částka v Kč
Švadlenová Lucie	agama	500
Švecová Lenka	korálovka mexická	500
Švejcárová Blažena	2 pávové	2 000
Tláškalová Martina	marabu africký	3 600
Tomas Martin, Mgr.	makak káповý	2 400
Tomáš – Stavebniny, s. r. o.	lenochod dvouprstý	10 000
Tůmová Lucie	kapybara	3 000
Uhrova rodina	želva uhlířská	500
Urbanová Dana	křepel kalifornský	1 000
Urbanová Jana	tamarín pinčí	5 000
Vaculíková Eliška	výr velký	2 000
Váchová Marcela	želva uhlířská	500
Večl Tomáš	plameňák růžový	2 500
Velek Tomáš	papoušek vlnkovaný	500
Veverka Josef, Ing.	výr velký	2 000
Veverková Lucie a PhDr. Jan Hušek	lenochod dvouprstý	10 000
Viduna Richard, Mgr.	holub chocholatý	1 000
Vítek Pavel	želva nádherná	500
Vlaháčová Soňa	želva nádherná	500
Vnouček Jakub	surikata	3 000
Vodvářková Káťa	korálovka sedlatá honduraská	500
VOŠ informačních služeb v Praze	agama vodní	500
Vysokoškolský odborový svaz UJEP	voduška červená	5 000
Záhora Miloš – ProByt	surikata	3 000
Zahrádka Tomáš	korálovka	500
Základní škola Neštětice	levhart mandžuský	8 000
zaměstnanci magazínu Koktejl	antilopa jelení	5 000
Zaplatílek Květoslav	piraňa Nattererova	500
Zaplatílková Eva	mangusta žíhaná	3 000
Zeman Václav	hroznýšovec kubánský	500
Zlámal Jaroslav	hroznýšovec kubánský	500
Zoubková Lenka	hrabatka drsná	500
ZŠ a MŠ Horní Počaply	hroznýšovec kubánský	500
ZŠ Dubí 1	surikata	3 000
ZŠ Elišky Krásnohorské	vydra malá	3 000
ZŠ Hostomice	želva uhlířská	500
ZŠ Klášterec nad Ohří	mýval jižní	5 000
ZŠ Praktická	želva nádherná	500
ZŠ Trmice	kajman zakrslý	1 500
Zukerstein František, Ing.	gepard	15 000
Žákovská Lucie	pásovec štetinatý, puščík obecný, korálovka	3 000

Finanční dary:

Dárce	Částka
Obec Chlumeč	10.000,-

Věcné dary:

Dárce	Finanční hodnota
Knihkupectví Pod Věží	1.500,-
Cukrárna Barborka	1.000,-

Příjmy z reklamy - finanční plnění:

Partner	Částka (bez DPH)
ČEZ Distribuce, a. s.	120.000,-
Envicon, a. s.	12.000,-
Drinks Union, a. s.	104.400,50
Aromatica CZ, s. r. o.	5.000,-
Spolek pro chemickou a hutní výrobu, a. s.	50.000,-
ADV Production, s. r. o.	60.000,-
Media Live, z. s. p. o.	5.000,-

Reklama barterovým způsobem:

Partner	Finanční hodnota
Kulturní, vzdělávací a informační zařízení Jirkov	2.000,-
Botanická zahrada Teplice, p. o.	3.000,-
Gabriela Nagozenski, JK Sped	10.000,-
Městské služby Ústí n. L., p. o.	3.000,-
Mexicana Restaurant Brunswick Club Klíše	3.000,-
Poweriser.cz, Josef Beneš	30.000,-
Lepší život dětem, o. s.	1.000,-
DTZ Retail Czech Republic, a. s. (pro Olympia Teplice, s. r. o.)	18.000,-

17

Veletrhy a výstavy

Zoo se na nich prezentovala buď přímou účastí svých pracovníků (veletrh Go Regiontour v Brně), nebo prostřednictvím propagačních materiálů (výstavy Člověk v přírodě v Lounech, všechny výstavy pořádané Výstavištěm Litoměřice), a také na výstavách, kde se prezentuje Magistrát města Ústí nad Labem. V listopadu se zoo aktivně zúčastnila výstavy Exotika 2008 na Výstavišti Lysá nad Labem, kde se velice zajímavým způsobem prezentovala

prostřednictvím informačních panelů a ukázkou terarijních zvířat (*foto 17*).

Účast na aktivitách UCSZ

Zoo v letošním roce výročí 100 let od Lumpeparku k moderní zoo uspořádala dvě zásadní setkání – Valnou hromadu UCSZ (13. – 15. 5. 2008) a setkání pracovníků vzdělávání a propagace (15. – 17. 10. 2008).

Ústecká zoo přispívá do Ročenky UCSZ podrobným příspěvkem týkajícím se celého uplynulého roku (stav zvířat, chovatelské

a expoziční novinky, akce pro veřejnost apod.).

Zvíře roku 2007

Po úspěchu prvního ročníku proběhla na začátku roku opět anketa Zvíře roku 2007. Anketa probíhala na oficiálních webových stránkách (www.zoousti.cz) od 15. ledna do 15. března 2008. Do ankety bylo nominováno šest zvířat, která se nejvýznamněji zapsala do povědomí veřejnosti v roce 2007. Celkem se anketě zúčastnilo 1 361 respondentů (nárůst oproti prvnímu ročníku

18

o téměř 200), kteří zvolili jako vítěze mláďata pandy červené Pata a Mata. Díky partnerům se pro vylosované respondenty podařilo zajistit atraktivní ceny. Slavnostní vyhlášení výsledků a předání hlavních cen proběhlo v rámci Slavnostního zahájení hlavní sezony 2008.

Zoologický klub

Každé tři měsíce se uskutečňují pravidelná setkání Zoologického klubu na valné hromadě, kde se jednak projednávají organizační záležitosti, jednak je vždy na závěr připravena odborná přednáška s promítáním barevných diapositivů či PC-prezentací. V roce 2008 se jednalo o přednášky Ing. Petry Padalíkové (Národní parky severní Indie), Romana Nešetřila (Východní Kalimantan), M. Dohnala, J. Hamouze, R. Krause a J. Lince (Za přírodou Maroka) a Oldřicha Rajchla (**foto 18**) (Mizející krása ostrovů). Byl vydán další díl sborníku *Fauna Bohemiae Septentrionalis*, 32 (2007), ve

spolupráci s RNDr. Jiřím Vávrou, CSc., i Supplementum 5 (Návrh metodiky hodnocení kvality přírodních habitatů s použitím analýzy taxocenózy motýlů), obojí v počtu 500 výtisků, které se rozesílají nejrozličnějším vědeckým institucím v ČR i v zahraničí.

Další aktivity

Dne 11. června zorganizovali pracovníci oddělení zájezd do Tierparku Erfurt, kterého se účastnili zaměstnanci Zoo Ústí nad Labem, ostatních zoologických zahrad, členové Zooklubu a další zájemci.

V polovině června se družstvo Zoo Ústí nad Labem zúčastnilo 11. ročníku Zoologických her bez hranic pořádaných Zoo Jihlava.

V první polovině roku byla zprovozněna obří nafukovací trampolína, umístěná nedaleko restaurace Koliba, která se těší velké oblibě dětských návštěvníků (**foto 19**).

Zajímavostí byly další svatby

v areálu zoo. Tentokrát se k této příležitosti využíval nejen pavilon slonů, ale nově proběhly svatební hostiny také v pavilonu šelem.

Dne 2. prosince proběhlo v prostorách pavilonu šelem setkání ředitelů příspěvkových organizací zřizovaných městem Ústí nad Labem za účasti cca 60 ředitelů a představitelů města Ústí nad Labem.

V průběhu celé hlavní sezony (duben–říjen) byl zaznamenán velký zájem o speciální komentované projížďky zoovláčkem pro uzavřené zájmové skupiny.

V období letních prázdnin proběhla návštěvnická anketa zaměřená na návštěvníky, kteří do zoo přicházejí se psy. Z ankety vyplynulo, že možnost vzít s sebou svého čtyřnohého miláčka je vítaná a v mnoha případech rozhodující pro návštěvu zoo. Anketa přinesla i další podněty pro zkvalitnění servisu pro psí návštěvníky.

Padíky pro alíky – český rekord v ústecké zoo

Roman Nešetřil

Ve středu 26. března byla v pavilonu šelem ústecké zoo slavnostně zahájena akce „Padíky pro alíky“. Jedná se o dlouhodobý pokus o český rekord v počtu shromážděných padesátihaléřů. Akce je vyhlášena v souvislosti s ukončením platnosti padesátihaléřových mincí 31. srpna letošního roku. „Padíky pro alíky“ navazují na akci „Slůně za všechny drobné“, která proběhla v roce 2003, kdy končila platnost deseti- a dvacetihaléřových mincí. Tehdy se podařilo vybrat 229 840 Kč, což představovalo 1 082 kg mincí. Oficiálním partnerem akce je agentura Dobrý den z Pelhřimova, která vede českou verzi Guinnessovy knihy rekordů. Akce potrvá v návštěvnické kategorii až do 28. září. V tento den proběhne oficiální registrace českého rekordu v rámci programu Václavský den rekordů v zoo. V rámci této akce se připravuje speciální a velmi unikátní program, včetně pokusu renomovaného siláka o přetlačení lanem jedné z ústeckých slonic.

„Padíky pro alíky“ probíhají ve třech kategoriích, a to pro školní kolektivy (foto 1), pro štamgasty restaurací (tyto dvě kategorie mají uzávěrku 15. září) a pro návštěvníky zoologické zahrady. V kategorii školních kolektivů se do akce zapojují jednotlivé třídy základních škol okresů Ústí nad Labem, Teplice, Most a Litoměřice. Partneři této kategorie jsou Apollo sport a Cukrárna Barborka, kteří věnují vítězným kolektivům sportovní potřeby a sladkou odměnu. Samozřejmostí je volný vstup do zoologické zahrady a projížďka zoovláčkem. Kategorie štamgastů restaurací byla

vyhlášena pod patronací DRINKS UNION, a. s. Osloveno bude takřka tisíc restaurací, ve kterých se čepuje pivo značek Zlatopramen, Březňák a Louny. Pro štamgasty vítězné restaurace je připravena exkurze do regionálního pivovaru spojená s ochutnávkou a grilování v areálu zoo, další čtyři v pořadí obdrží sud piva do své restaurace a budou moci společně zdarma navštívit zoologickou zahradu včetně jízdy zoovláčkem. Pro vítěze návštěvnické kategorie je připravena prohlídka zákulisí zoo,

pro další v pořadí volný vstup do zoologické zahrady a jízda zoovláčkem.

V pavilonu šelem je umístěna velká kasička, v níž se budou vybrané padesátihaléře shromažďovat. Její obsah je 2 352 l, což v případě zaplnění celého prostoru znamená jeden milion korun! Výtěžek akce bude věnován na přestavbu a zastřešení výběhu pro aligátory v ústecké zoologické zahradě, proto byl zvolen tento název – PADÍKY PRO ALÍKY.

1

ZOO
Ústí nad Labem

Vyhláší se soutěž pro třídní kolektivy „PADÍKY PRO ALÍKY“

Shromážděte co největší počet padesátihaléřových mincí (platnost do konce srpna 2008) a přispějete k pokusu o český rekord a zápis do Guinnessovy knihy rekordů!!!

Shromážděné mince odevzdávejte za Vaši třídu **do ústecké zoo (oddělení propagace) do 15. září 2008.**

Vyhodnocení proběhne 28. září 2008 v rámci "DNE REKORDŮ V ZOO".

Výtěžek bude věnován na výstavbu nové expozice aligátorů Libora a Elišky.

Ceny:
1. - 5. místo
sportovní potřeby pro Vaši třídu + společná návštěva zoo s projížďkou zoovláčkem + dort

VÍCE INFORMACÍ NA WWW.ZOOUSTI.CZ NEBO TEL. 731 506 227

Partneři akce:

B Cukrárna **BARBORKA**

APOLLO SPORT

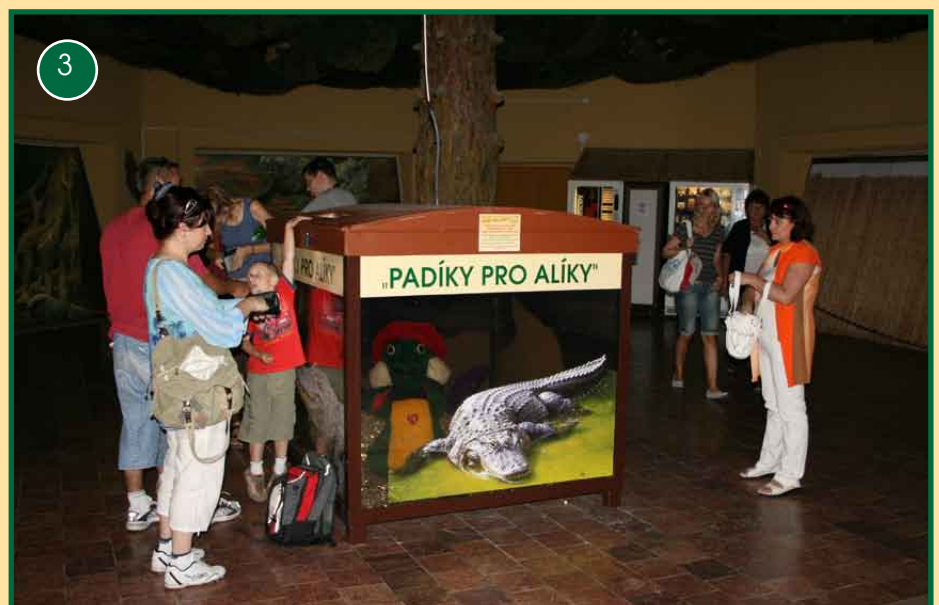
AGENTURA
DOBRY DEN
PELHRIMOV

Touto tiskovou zprávou, která přesně vystihuje všechny motivy a důvody, byla koncem března roku 2008 zahájena akce, jejíž konečný výsledek jsme nečekali ani v těch nejrůžovějších snech. Ukončení platnosti padesátihaléřových mincí v srpnu 2008 bylo jasnou pobídkou, abychom se pokusili navázat na pět let starou akci „Slůně za všechny drobné“. Ta přinesla nečekaný ohlas i finanční výtěžek, který pokryl náklady na pořízení kamerového systému do tehdy budovaného pavilonu slonů. Po zkušenostech s touto akcí bylo zřejmé, že pro úspěch záležitosti podobného charakteru jsou nejdůležitější dva základní předpoklady. Vytyčit konkrétní investici, na kterou bude výtěžek akce použit, a to nejlépe v souvislosti s atraktivním a zároveň „potřebným“ zvířetem, a od toho odvodit úderný a chytlavý název. Z možností na financování, které se nabízely, se důkladným výběrem ustanovilo, že palčivou potřebou je přestavba výběhu aligátorů amerických zaměřená zejména na zastřešení a zateplení celého objektu. Ústečtí aligátoři se totiž každoročně dvakrát za sezonu stěhují (foto 2), což s sebou samozřejmě nese urči-

té problémy a rizika, a to jak pro zvířata, která trpí stresem, tak pro chovatele, jimž může hrozit zranění. Ještě před vyhlášením akce nám výrazně pomohl zřizovatel naší zoo, statutární město Ústí nad Labem. Zastupitelé města schválili investiční dotaci ve výši 1,5 milionu Kč právě na přestavbu výběhu aligátorů. To už byl panečku dobrý základ a výtěžek akce nám umožní celou stavbu „vyšperkovat“ podle našich představ. Hloubání nad názvem nebylo dlouhé. Návrh „Padíky pro alíky“ se líbil všem a ukázal se v dalším průběhu jako vskutku šťastná volba. Nejenom nejbližší okolí Ústí nad Labem, ale doslova celá

republika věděla, že v ústecké zoo sbírají padesátníky. Akce nebyla pojata jako veřejná sbírka, všichni účastníci předávali padesátníky jako finanční dar. Pokud se chtěli zúčastnit některé z vyhlášených kategorií, předávali padesátníky v pokladně zoo, kde proběhlo zvážení a oficiální registrace. Soutěžně se totiž padesátníky nesbíraly na kusy, ale na váhu. Anonymní dárci vhozovali svůj příspěvek přímo do obří kasičky umístěné v pavilonu šelem (foto 3). Do té se pak průběžně přidávaly soutěžní, takže obsah prosklené kasičky doslova rostl před očima. Jako výborný tah se ukázala spolupráce s agenturou Dobrý den Pelhřimov, která vede českou verzi Guinnessovy knihy rekordů a registruje oficiální české rekordy. Naše akce byla od začátku registrována jako pokus o rekord v počtu shromážděných padesátihaléřových mincí. Komisaři agentury, od přírody hraví lidé, se pro naši myšlenku nadchli a akci nejenže propagovali, ale sami pro nás vyhlásili jakousi jihočeskou odnož, jejíž výtěžek nám v samotném závěru akce předali. Mnoho příspěvků se k nám ze vzdálenějších míst dostalo poštou a šlo někdy o poměrně těžké a objemné

balíky.

V návaznosti na akci „Slůně za všechny drobné“ jsme zpočátku vyhlásili tyto kategorie: třídní kolektivy, příchozí návštěvníci a novou, kterou byli štamgasti restaurací. Zde se osvědčila dlouholetá spolupráce s jedním z hlavních sponzorů naší zoo, kterým je pivovarská skupina Drinks Union, a. s. (aktuálně součást Heineken ČR), výrobce piv Zlatopramen, Březňák, Louny a Dačický. Zástupci společnosti nám všemi možnými způsoby vyšli vstříc. Prostřednictvím svých obchodních zástupců rozšířili materiály k soutěži do takřka tisícovky svých provozoven a věnovali ceny pro pět nejlepších „sběračů“ z řad štamgastů. Velkou publicitu věnovaly akci sdělovací prostředky a také díky nim došlo brzy k rozšíření o další kategorie. Samy se vykristalizovaly celé školy. Některé školy totiž sbíraly dohromady a nechtěly dělit sebrané

padesátníky na jednotlivé třídy. Sloučit oboje do jedné kategorie by bylo samozřejmě nespravedlivé, takže byla dodatečně vyhlášena kategorie škol. Takřka okamžitě se připojili i ti nejmenší, takže nám nezbylo než vyhlásit také kategorii mateřských škol. Kategorie štamgastů restaurací pravděpodobně inspirovala mnohé podniky, firmy a další instituce, aby kolektivně padesátníky sbíraly, čímž si vysloužily ještě dodatečně zařízení nové kategorie „firmy“. Tak se nám počet původně vyhlášených kategorií nakonec zdvojnásobil. Dodatečně se nám podařilo získat pro nově vyhlášené kategorie ceny od partnerů, firem Apollo sport a Cukrárna Barborka, které k příslibeným odměnám přidaly další. Pro první dva výherce v kategorii škol jsme pak připravili zajímavou akci, tzv. vzájemnou exkurzi s našimi sportovními partnery, prvoligovými fotbalisty FK Teplice a basketba-

listy BK Ústí nad Labem. Tak jsme nakonec mohli odměnit všechny nejlepší, a to nejen tradičními volňásky a propagačními materiály zoo.

Největší nárůst počtu sebraných padesátníků přinesla zejména dvě časová období. Poprvé to bylo na konci školního roku, kdy se samozřejmě činily školní a třídní kolektivy. Do čela celkového pořadí se na dlouho dostala teplická škola U Nových lázní, která pro odvoz svého příspěvku využila autobus a spojila předání se školním výletem (**foto 4**). Začala se projevovat zdravá soutěživost a takřka denně jsme zaznamenávali bezpočet telefonátů, jejichž cílem bylo zjistit, kdo je aktuálně v čele pořadí a jaké množství vlastně přinesl. Druhým obdobím pak byla polovina září, kdy končilo odevzdávání za školy a restaurace. Poté už mohli přispěvatelé předávat mince pouze jako příchozí návštěvníci, a to až do

28. září, kdy celá akce vrcholila oficiální registrací rekordu. V polovině září byli neaktivnější štamgasti. Ti si nechávali otevřená zadní vrátka pro svůj příspěvek až do poslední chvíle, jen aby odevzdali co nejvíce. Věříme, že vedle vidiny exkurze do pivovaru či sudu piva zdarma chtěli především pomoci našim aligátorům. Pozadu nezůstávaly ani školy a třídy. Někteří účastníci odevzdávali své příspěvky v několika etapách, jen aby se umístili co nejvýše. Na úplný závěr pak všechny trumfla ústecká škola Elišky Krásnohorské. Její příspěvek, který vážil téměř 46 kilogramů, nedokázal už nikdo překonat, a tak se tato škola stala nejen vítězem své kategorie, ale také vítězem celkovým. Den 16. září byl dnem velkého přesunu. Kasa v pavilonu šelem byla vyprázdněna. Původně bylo přistaveno deset velkých plastových van, ale ukázalo se, že toto množství nestačí, a tak

bylo nutné využít i další nádoby (foto 5). Padesátníky zabraly celou úložnou plochu dodávky Ford Transit a byly převezeny do správné budovy na ekonomické oddělení. Nastaly těžké časy pro naše účetní. Ty musely během několika dní prohnat všechny mince počítačím strojkem, vytrít je a napytlovat po 20 000 kusech tak, aby blížící se regi-

strace rekordu měla co nejkratší průběh. Mezitím samozřejmě pokračovalo sbírání v kategorii přichozích, takže vyprázdněná kasa se opět zvolna plnila. Tyto padesátníky už čekaly na přepočítání komisařem agentury Dobrý den. Bylo také potřeba sehnat speciální citlivou váhu, aby se přepočítal a zvážil jeden z připravených pytlů. Pokud

budou mít ostatní stejnou váhu, nebudou se muset rozbalovat a jejich obsah přepočítávat. Digitální váhu zapůjčila firma Váhy Mrázek Ústí nad Labem, za což jí patří srdečné poděkování.

Na svatého Václava nastal den D. V rámci tradičního Václavského dne byl uspořádán Den rekordů v zoo. Komisař agentury Dobrý den Pelhřimov pan Luboš Rafaj s doprovodem přijel hned po ránu. Pytle s napočítanými padesátníky byly převezeny zpět do pavilonu šelem, přenosu pytlů se mimo jiné zúčastnil i ředitel naší zoo Mgr. Tomáš Kraus, který posléze asistoval i u registrace rekordu. Až do 11:00 hodin, kdy vlastní registrace začala, mohli návštěvníci ještě stále přinášet své padesátníky. Luboš Rafaj přidal výtěžek jihočeské sbírky a úderem jedenácté začala závěrečná fáze **(foto 6)**. Podaří se vytvořit nový rekord? Bylo jasné, že ano, teď

už zbývalo jenom čekat, jaký bude celkový výsledek a jaký finanční efekt to přinese pro naše aligátory. Mezitím probíhal program, na kterém se podílela i agentura Dobrý den. Ta připravila v okolí pavilonu šelem přehlídku netradičních rekordů a soutěže pro návštěvníky. Svoji exhibici předvedl silák Strong man, občanským jménem Jiří Žaloudek, strážník Městské policie z Čáslavi. Zajímavou soutěží byl souboj jedlíků se skupinou našich medvědů malajských. Těm byla ve výběhu připravena denní dávka potravy na čtyřech hromádkách, neboť soutěžila čtyřčlenná chovná skupina pod vedením samce Imra. U ochozu výběhu pak byly pro čtyři dobrovolníky připraveny na stoly identické hromádky a po vpuštění medvědů do výběhu mohl neobvyklý souboj začít. Ovoce, zelenina, vařená rýže, jogurt, sladké pečivo a med, kdo by odolal? Ukázalo se, že na ape-

tit medvědů nikdo nemá. Vítězkou, která jako první spořádala svou dávku, se stala medvědice Kubula, které ovšem výrazně pomohl Imro. Mlsný méďa pobíhal od jedné hromádky ke druhé, ze všech ochutnával a určitě toho spořádal ze všech nejvíc. Mezitím bylo ukončeno počítání a vážení a zainteresovaní již znali výsledek. Veřejně se vyhlášoval odpoledne v rámci hlavního programu u restaurace Koliba. Ještě došlo na souboj siláka Strong mana se slonicí Kalou v přetahování lanem. Od jara se Kala na tento sportovní výkon připravovala, nejprve jen se svými chovateli, ale v závěrečné fázi tréninku již na druhém konci lana viseli takřka všichni zaměstnanci zoo mužského pohlaví. Ani sedmnáct chlapů ale nedokázalo odolat síle slonice a každý trénink končil smýkáním na laně za slonicí, která si pádila po svém výběhu jako by nic. Ani renomovaný silák,

ověnčený tituly z mezinárodních soutěží, nedopadl lépe (foto 7) a prozradil, že vlaková souprava je proti slonovi hračka. Poděkování patří firmě JK Sped Ústí nad Labem, která vyrobila a sponzorsky dodala speciální popruh na upevnění přetahovacího lana.

Ještě proběhly křtiny tří mláďat žiraf narozených v letošním roce a pak už nastal dlouho očekávaný okamžik. Luboš Rafaj se ujal mikrofonu a ohlásil: „Mohu s potěšením konstatovat, že dnes bylo v ústecké zoologické zahradě dosaženo českého rekordu v počtu shromážděných mincí jedné nominální hodnoty. Tento rekord zní

1 072 052 kusů padesátihaléřových mincí a takto bude zapsán do české verze Guinnessovy knihy rekordů. Gratuluji ústecké zoologické zahradě a děkuji vám všem, kdo jste se na vytvoření rekordu podíleli.“ Tento údaj vyrazil všem přítomným dech. V přepočtu to znamená, že se do 28. září podařilo vybrat neuvěřitelných 536 026 korun. Když jsme akci promýšleli a později vyhlašovali, nikdo z nás nebyl takový optimista, aby v podobný výsledek doufal. K tomu ještě jedna drobná perlička. Začátkem září, kdy už se dalo podle obsahu kasičky odhadovat, jaký bude zhruba výsledek, jsme vyhlásili návštěvnickou tipovací

soutěž o to, kolik korun se nám nakonec podaří získat. Do soutěže se zapojilo celkem 58 návštěvníků a rozptyl v jejich odhadech byl vskutku velký. Vítěz získal volné vstupenky do zoo a sadu propagačních materiálů. Technický náměstek naší zoo Jiří Hanzlík vyhlásil stejnou soutěž pro zaměstnance a sám ji dotoval bednou šampaňského. A víte, kdo měl v této kategorii nejpřesnější odhad? Sám ředitel zoo Mgr. Tomáš Kraus prokázal, že má finance v oku, a kýženou bednu vyhrál právě on, když se spletl jen o několik málo tisíc korun. Po vyhlášení rekordu následovalo vyhlášení výsledků jednotlivých kategorií a předání cen vítězům. Celkový přehled soutěžní části akce „Padáky pro alíky“ je zaznamenán v příloze. Celý program zakončil koncert populární ústecké country kapely Klidáňko.

Akce však pokračovala až do konce roku 2008. Návštěvníci mohli již mimo soutěž přispívat do kasičky, která zůstala v pavilonu šelem. Hlavním partnerem celé akce, kterého největší práce teprve čekala, byla ústecká pobočka České národní banky (foto 8). Její pracovníci měli určitě velkou radost, když jsme jim vybrané padesátihaléře přivezli k přepočítání. Výměnu za platné bankovky provedli bezplatně, i když několik dní měla jedna z přepážek banky práci jenom se zoologickou zahradou.

Měli jsme z této akce velkou radost, a to nejen díky finančnímu výtěžku, ze kterého budou mít největší prospěch naši aligátoři. Již teď v Ústí nad Labem přemýšlíme, jakou akci připravíme v souvislosti s přechodem na euro.

Padíky pro alíky – oficiální výsledky

Kategorie třídy:

1. místo – 5. C, ZŠ Mírová, Ústí nad Labem

cena: souprava na florbal, společná návštěva zoo, projížďka zoovláčkem, dort

2. místo – 5. B, 1. ZŠ Lovosice

cena: souprava míčů (basketbal, fotbal, volejbal), společná návštěva zoo, projížďka zoovláčkem, dort

3. místo – 5. třída, ZŠ Dubí 1

cena: souprava na stolní tenis, společná návštěva zoo, projížďka zoovláčkem, dort

4. místo – 4. B, ZŠ U Stadionu, Most

cena: souprava na badminton, společná návštěva zoo, projížďka zoovláčkem, dort

5. místo – 3. A, ZŠ Neštětická, Ústí nad Labem

cena: basketbalový míč, společná návštěva zoo, projížďka zoovláčkem, dort

Celkem se zúčastnilo 55 třídních kolektivů.

Kategorie školy:

1. místo – ZŠ Elišky Krásnohorské Ústí nad Labem – celkový vítěz: 44,844 kg

cena: basketbalový míč, vzájemná návštěva s BK Ústí nad Labem, společná návštěva zoo pro max. 30 osob, projížďka zoovláčkem + POHÁR PRO CELKOVÉHO VÍTĚZE

2. místo – ZŠ U Nových lázní, Teplice

cena: fotbalový míč, vzájemná návštěva s FK Teplice, společná návštěva zoo pro max. 30 osob, projížďka zoovláčkem

3. místo – ZŠ Hluboká, Neštětice

cena: míč na malou kopanou, návštěva pracovníků zoo ve škole, společná návštěva zoo pro max. 30 osob, projížďka zoovláčkem

Celkem se zúčastnilo 35 škol.

Kategorie mateřské školy:

1. místo – MŠ Rabasova, Ústí nad Labem – Dobětice

cena: plyšový aligátor, dort, společná návštěva zoo pro max. 30 osob, projížďka zoovláčkem

2. místo – MŠ Kytíčka, Ústí nad Labem – Všebořice

cena: malý balon, dort, společná návštěva zoo pro max. 30 osob, projížďka zoovláčkem

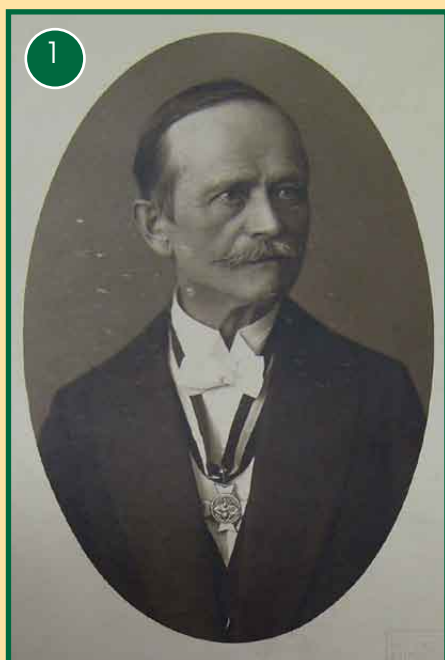
3. místo – MŠ Skalníčka, Neštětice

cena: malý balon, dort, společná návštěva zoo pro max. 30 osob, projížďka zoovláčkem

Celkem se zúčastnilo 13 mateřských škol.

100 let od Lumpeparku k zoo

Ing. Věra Vrabcová

Ústecká zoologická zahrada se pyšní velice neobvyklou a zajímavou historií. V roce 1908 významný ústecký podnikatel a nadšený ornitolog Heinrich Lumpe (**foto 1**) vykoupil od města šestihektarový pozemek a založil zde soukromou ptačí rezervaci. Jeho záměrem bylo poskytnout zpěvnému ptactvu příležitost ke hnízdění a dostatek prostoru, takže zpočátku bylo toto místo oázou klidu s velkým množstvím krmných míst a hnízdních dutin. Pan Lumpe byl na svoji dobu člověk velice osvícený, takže po několika letech zpřístupnil park také veřejnosti, neboť jeho záměrem bylo přiblížit všem návštěvníkům život jeho milovaných opeřenců. Celý park byl během let postupně zatráktivněn zahradnickou výsadbou, budováním zajímavých staveb a pohádkových výjevů, což mělo podnítit zájem zejména dětských návštěvníků. Vzhledem k tomu, že od založení ptačího parku uběhlo přesně 100 let, celý rok 2008 se

nesl ve znamení aktivit připomínajících toto kulaté výročí.

K této příležitosti byl zvolen oficiální název „100 let od Lumpeparku k zoo“ a bylo vytvořeno oficiální logo. To nejen korespondovalo s novým designem zoo, ale zároveň poukazovalo na historii prostřednictvím siluety jediné dochované stavby – Trpasličího hrádku. Na začátku dubna u příležitosti slavnostního zahájení letní sezony 2008 bylo logo oficiálně představeno veřejnosti (**foto 2**), stejně jako další aktivity úzce související s výročím. Byla slavnostně otevřena Zooškola Heinricha Lumpeho, která byla vybudována nákladnou přestavbou z bývalé jídelny pro zaměstnance. Jedná se o moderní a velmi dobře vybavené vzdělávací zařízení, které je využíváno nejen pro výukové programy, ale také při příležitosti různých prezentací, přednášek či besed. Dále byla veřejnosti představena právě vydaná publikace „100 let od Lumpeparku k moderní zoologické zahradě“, kterou připravili pracovníci

propagačního a vzdělávacího oddělení ve spolupráci s historikem Martinem Krskem. Dalším bodem programu bylo představení projektu 100 ptačích budek spolu se slavnostním vyvěšením sté ptačí budky v blízkosti historického hrádku. Tohoto úkolu se ujal host dne – nestor českého filmu herec Karel Fiala (**foto 3**). Projekt 100 ptačích budek navazuje na aktivity Heinricha Lumpeho přesně v souladu s původním zaměřením areálu, jeho cílem bylo totiž nabídnout ptactvu příležitost k zahrnutí. V areálu zoo bylo instalováno celkem 100 budek v základních sedmi typech, ve kterých může najít prostor k hnízdění až 21 druhů ptáků. Součástí projektu je i možnost adopce neboli pronájmu ptačí budky formou zaplacení symbolického příspěvku 500, 1000 či 1500 Kč (záleží na typu budky), který je použit na pravidelnou kontrolu a údržbu budky. Každý adoptivní rodič dostane adoptivní certifikát a na konci hnízdního období obdrží informaci o tom, jakým obyvate-

mek. Součástí bylo i zhotovení hlavního informačního panelu, umístěného na začátku stezky, a vydání letáku. Stezka vznikla opět ve spolupráci s historikem Martinem Krskem, který se také spolupodílel na natáčení historického dokumentu s názvem *Po stopách ptačího eldoráda*. Ten po celý rok natáčela a dále zpracovala firma Videoreport. Dokument představuje zajímavá historická fakta spolu se vzpomínkami pamětníků a je věnován událostem ze vzdálené i novodobější historie zoo. Celý dokument je rámován pátráním trojice badatelů po vzácném filmovém materiálu, který byl kdysi o Lumpeparku natočen. Premiéra dokumentu a jeho první představení veřejnosti jsou naplánovány na konec února roku 2009.

Během roku byly vydány i některé propagační předměty, které připomínají zmíněné výročí – historická pohlednice či tácek s motivem hrádku. Na webových stránkách zoo byla připravena samostatná sekce 100 let, kde se během roku objevovaly veškeré aktivity zaměřené ke kulatému výročí.

V návaznosti na letošní výročí se v zoo uskutečnily dvě význam-

lem byla budka obsazena a jak úspěšné bylo hnízdění.

Dalším významným počinem bylo vybudování Naučné stezky Lumpeparku. Bylo vybráno deset stanovišť, kde jsou na informačních stojanech, stylizovaných jako otevřená kniha, prezentovány základní informace, dobové fotografie a novinové výstřižky o konkrétním místě bývalého Lumpeparku (**foto 4**). Tato stanoviště se nacházejí na nejbližších místech k původním nejzajímavějším atributům, z nichž se do současnosti dochoval bohužel jen malý zlo-

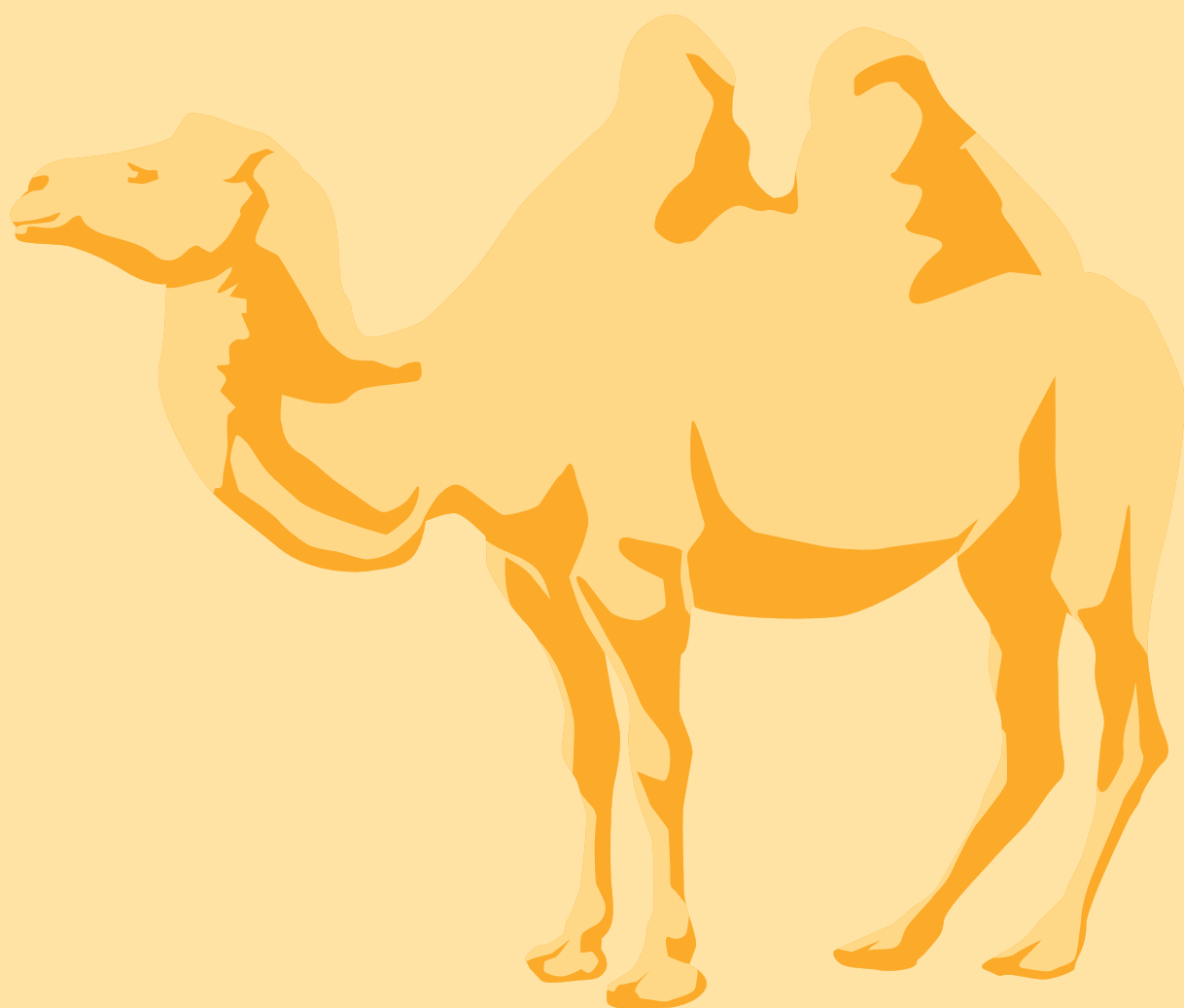
né akce v rámci Unie českých a slovenských zoologických zahrad. První z nich bylo uspořádání Valné hromady UCSZ, které se konalo na jaře ve dnech 13. – 15. května. Na toto setkání se sjelo 64 účastníků, ředitelů a jejich dalších spolupracovníků ze všech zoologických zahrad

ČR a SR. Jednání ředitelů probíhalo v Zooškole Heinricha Lumpeho (foto 5), jednání ekonomů v zasedací místnosti správní budovy, pro ostatní účastníky byl připraven doprovodný program. Na podzim, přesně 15. – 17. října 2008, proběhlo setkání pracovníků vzdělávání a propa-

gace (foto 6). Jednání probíhala v Zooškole Heinricha Lumpeho a zúčastnilo se jich celkem 46 kolegů ze všech českých a slovenských zoo (s výjimkou Zoo Košice a Zoo Spišská Nová Ves).

**Personální
obsazení**

Personální obsazení

Vedení zoo

Mgr. Tomáš KRAUS – ředitel

Jana ČERNÁ – zástupkyně ředitele, vedoucí ekonomického oddělení

Ing. Petra PADALÍKOVÁ – vedoucí zoologického oddělení

Jiří HANZLÍK – vedoucí provozně-technického oddělení

Ing. Věra VRABCOVÁ – vedoucí vzdělávacího a propagačního oddělení

Odborní pracovníci zoo

MVDr. Václav POŽIVIL – veterinární lékař

Pavel PALIČKA – zoolog (do 31. 3. 2008)

Ing. Pavel KRÁL – zoolog

Bc. Tomáš ANDĚL – provozní zoolog (od 1. 9. 2008)

Bc. Tereza LIMBURSKÁ – marketingová specialista

Mgr. Stanislav LHOTA – výzkumný pracovník

Další vedoucí pracovníci

František TRIEBL – vedoucí dopravy

Hana ROHÁČKOVÁ – vedoucí zahradnictví

Jaroslava DOBROVOLNÁ – vedoucí Centra pro zvířata v nouzi při Zoo Ústí nad Labem

vedení zoologické zahrady – 5

zoologické oddělení – 33

ekonomické oddělení – 5

provozně-technické oddělení – 13

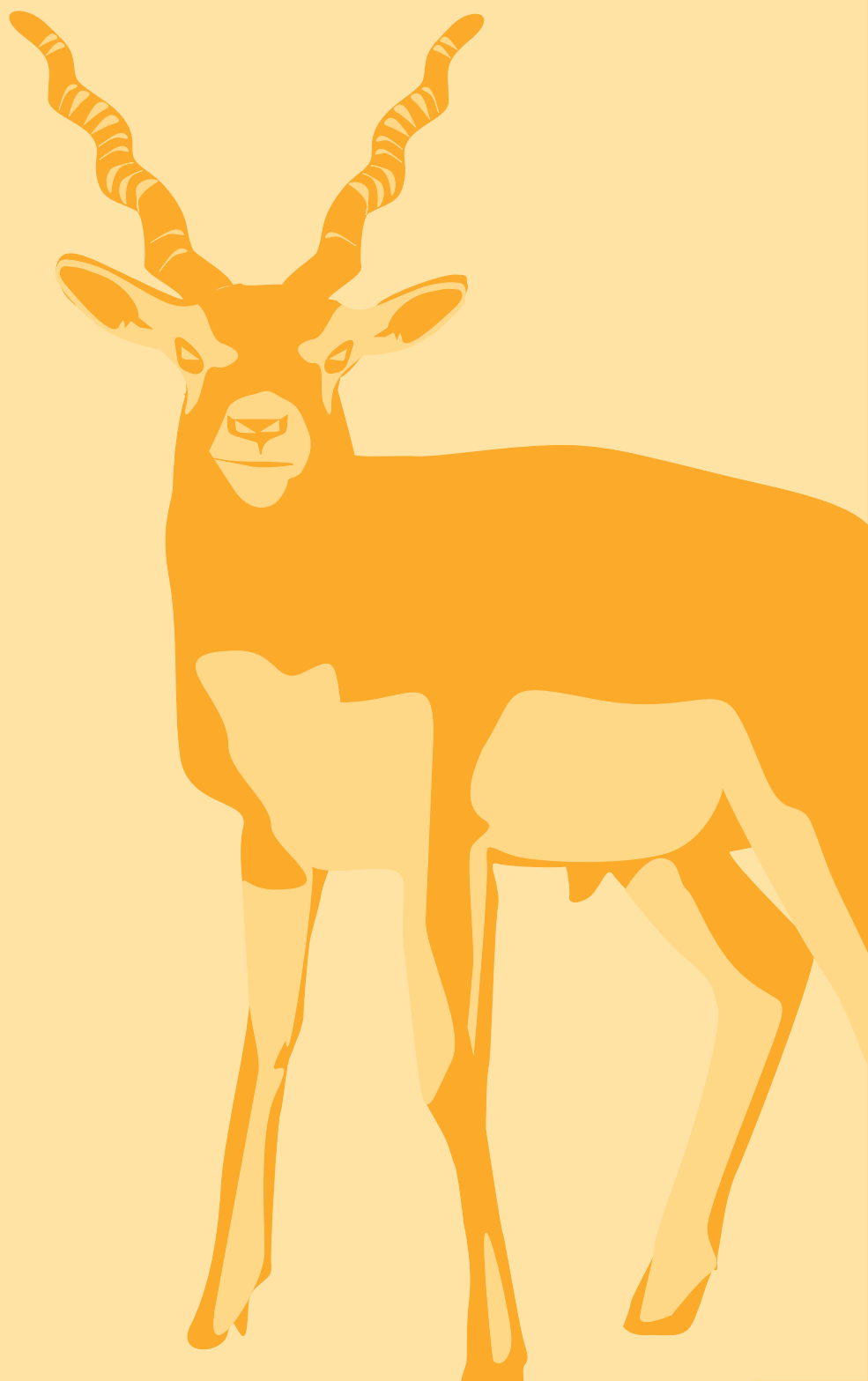
oddělení vzdělávání a propagace – 2

Centrum pro zvířata v nouzi při Zoo Ústí nad Labem – 3

pracovníci na VPP – 6

CELKEM k 31. 12. 2008 – 67

Údaje o zoo

Údaje o zoo

Zoologická zahrada Ústí nad Labem, příspěvková organizace
Drážďanská 23
400 07 Ústí nad Labem
Česká republika

Právní forma: příspěvková organizace
IČ: 00081582
DIČ: CZ00081582
Tel.: +420 475 503 354
Tel., fax: +420 475 503 421
E-mail: zoo@zoousti.cz
Internet: www.zoousti.cz, www.choboti.cz
Název: Zoologická zahrada Ústí nad Labem, přísp. org.
Sídlo: Drážďanská 23, 400 07 Ústí nad Labem, Česká republika

Zřizovatel: statutární město Ústí nad Labem
Sídlo: Velká Hradební 8, 400 01 Ústí nad Labem
IČ: 00081531
Primátor města: Mgr. Jan Kubata

Statutární zástupce zoo: Mgr. Tomáš Kraus

Zoo Ústí nad Labem je členem:

